Gecertificeerd hout op de Belgische markt in 2016

Marktstudie, perspectieven en aanbevelingen voor een herziening van het bestaande Sectoraal Akkoord

Dries Van der Heyden, Bert De Somviele (BOS+)

Mark van Benthem, Jan Oldenburger, Jasprina Kremers (Stichting Probos)

Valentijn Bilsen (IDEA Consult)

BOS+ MEER DAN BOMEN ALLEEN

probos

IDEA CONSULT thinking ahead

Colofon

© BOS+ Vlaanderen vzw, Gontrode, april 2018

Auteurs: Dries Van der Heyden, Bert De Somviele (BOS+ Vlaanderen vzw)

Mark van Benthem, Jan Oldenburger, Jasprina Kremers (Stichting Probos)

Valentijn Bilsen (IDEA Consult)

Titel: Gecertificeerd hout op de Belgische markt in 2016

Marktstudie, perspectieven en aanbevelingen voor een herziening van het bestaande Sectoraal Akkoord

Uitgever: BOS+ Vlaanderen vzw

Geraardsbergsesteenweg 267, 9090 Gontrode

Tel. 09/264.90.50

info@bosplus.be

http://www.bosplus.be

Opdrachtgever: Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu

Directoraat-generaal Leefmilieu

Dienst Productbeleid

- Overname, verveelvoudiging of openbaarmaking van deze uitgave is toegestaan mits met duidelijke bronvermelding.
- Overname, verveelvoudiging of openbaarmaking is niet toegestaan voor die gedeelten van deze uitgave waarvan duidelijk is dat de auteursrechten liggen bij derden en/of zijn voorbehouden.
- BOS+ Vlaanderen vzw, Stichting Probos en IDEA Consult aanvaarden geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

Om de vooruitgang in het kader van het 'Sectoraal Akkoord van 1 maart 2011 ter verhoging van het aandeel houtproducten uit duurzaam beheerde bossen' te monitoren, werd voor de derde maal het aandeel FSC- en PEFC-gecertificeerd (hierna: gecertificeerd) hout bij primaire houtproducten op de Belgische markt in beeld gebracht. Bovendien is naar aanleiding van de plannen om een nieuw Sectoraal Akkoord op te starten, ook (verkennend) onderzoek gedaan naar gecertificeerd hout bij secundaire houtproducten en papier en karton. Verder werden ook de herkomst en de evolutie van gecertificeerde houtproducten onderzocht en is een voorstel gedaan voor een toekomstige rapportering van het aandeel gecertificeerde houtproducten. Uit de resultaten zijn vervolgens conclusies getrokken en werden aanbevelingen geformuleerd om het gebruik van duurzame/verantwoorde houtproducten te stimuleren.

Gecertificeerde primaire houtproducten en gecertificeerd papier en karton werden in kaart gebracht door zowel producenten als importeurs te bevragen met een digitaal invulformulier. Data over het totale houtgebruik, de evolutie van het aanbod en de herkomst van gecertificeerd hout en gecertificeerde secundaire houtproducten, werden bekomen uit bestaande literatuur, via Eurostat-databases en via interviews.

De gegevens uit de ingevulde rapportageformulieren gaven een totale marktdekking van 42,8% voor primaire houtproducten en 36,3% voor papier en karton. Rekening houdend met de verdeling tussen productie en import werden deze percentages opgeschaald naar de volledige markt. Uit de secundaire houtproducten werden op basis van de consumptiewaarden en herkomstlanden drie productcategorieën gekozen die op een meer kwalitatieve manier werden onderzocht. De betreffende categorieën zijn: 1) houten meubelen, 2) houten palletten en 3) vensters en deuren van hout.

Het aandeel gecertificeerde primaire houtproducten op de Belgische markt in 2016 bedraagt 59,5%. Hiervan is 49,1 % FSC-gecertificeerd en 50,9% PEFC-gecertificeerd. Om dit aandeel in beeld te krijgen werden import en productie opgeteld en export hiervan afgetrokken. Deze zogenaamde wederuitvoer bedraagt 37% voor gezaagd hout en platen en 8% voor papier en karton. De aandelen gecertificeerd hout op de Belgische markt voor de aparte primaire productgroepen bedragen 71,6% voor gezaagd naaldhout, 25,8% voor gezaagd tropisch loofhout, 17,8% voor gezaagd gematigd loofhout en 53,8% voor plaatmateriaal. Het aandeel gecertificeerde primaire houtproducten op de Belgische markt in 2012 bedroeg 40,5%. Er was voor alle productgroepen een stijging ten opzichte van 2012, behalve voor gezaagd gematigd loofhout.

Bij het gezaagd hout was het aandeel gecertificeerd hout doorgaans aanzienlijk hoger in de export. Dit geeft aan dat de afzetmogelijkheid voor gecertificeerd gezaagd hout hoger is buiten België. Voor gecertificeerd plaatmateriaal blijkt meer afzetmogelijkheid binnen dan buiten België.

Het onderzoek naar de secundaire houtproducten leidde tot vier bevindingen:

1. Het aandeel gecertificeerd hout varieert en is gemiddeld gezien beperkt, maar vaak hoger bij grotere bedrijven.
2. De marktvraag naar gecertificeerd hout is - vooral bij particulieren - beperkt. Zij lijkt de jongste jaren te stabiliseren of slechts licht te stijgen. De houding tegenover gecertificeerd hout is bovendien vaak sceptisch, maar meer open en positief bij grotere meubel- en schrijnwerkbedrijven.
3. De perceptie op de balans tussen de administratieve lasten van certificering en de verwachte meervraag of meeropbrengst is niet altijd positief. De beperkte vraag en de complexiteit van producten en productgamma belemmeren het verderzetten van de Chain of Custody.
4. Marktpositie, *marketing* en positionering van bedrijfsimago kunnen stimulerend werken voor het gebruik van gecertificeerd hout. Steeds meer bedrijven gaan aan de slag met maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) en innoveren met gecertificeerde houtproducten voor milieubewuste klanten.

Het aandeel gecertificeerd papier en karton op de Belgische markt bedraagt 78,9%. Hiervan is 66,1% FSC-gecertificeerd en 33,9% PEFC-gecertificeerd.

Op basis van de info geleverd door de bevraagde bedrijven zijn de belangrijkste herkomstlanden van gecertificeerde primaire houtproducten de volgende:

- België (40,7%), Duitsland (34,5%) en Frankrijk (24,5%) voor de productie van gezaagd naaldhout & Rusland (22,0%) en Zweden (16,9%) voor de import van gezaagd naaldhout;
- de Verenigde Staten (55,5%), Frankrijk (26,7%) en Tsjechië en Slowakije (13,0%) voor de import van gezaagd gematigd loofhout;
- Congo (33,2%), Brazilië (25,8%) en Maleisië (20,06%) voor de import van gezaagd tropisch loofhout;
- Duitsland (36,9%), België (32,7%) en Nederland (12,1%) voor de productie van plaatmateriaal.

Het aandeel gecertificeerd hout zal in de toekomst vermoedelijk stijgen. De beschikbaarheid van rondhout (en dus de gecertificeerde bosoppervlakte) speelt hierbij echter een cruciale rol.

Net zoals in de voorafgaande studies, was het ook tijdens deze studie zeer moeilijk voldoende respons te krijgen van de bedrijven. Het verdient aanbeveling om een betrouwbare monitoring op te zetten

die regelmatig en op een logisch tijdstip uitgevoerd wordt. Bovendien is het aangewezen de analyse van de data door onafhankelijke derden te laten uitvoeren. Tot slot is het ook belangrijk bedrijven en de sectororganisaties de meerwaarde te laten inzien van het aanleveren van de data.

Ter conclusie zijn de kwantitatieve doelstellingen van het huidige Sectoraal Akkoord vlot gehaald, maar verdienen bepaalde productcategorieën extra aandacht. Ook op vlak van sensibilisering en opleidingsvoorzieningen is nog veel marge voor groei.

De resultaten van deze studie moedigen aan tot 1) het opstellen van ambitieuze en gedifferentieerde doelstellingen die 2) frequent gemonitord worden, 3) een betere kennisoverdracht van gecertificeerd hout en duurzaam bosbeheer, 4) het bundelen van de regelgeving rond duurzaam aankoopbeleid en hout en een betere opvolging van lastenboeken, 5) ondersteuning aan consumenten, bedrijven en organisaties die gecertificeerd hout gebruiken en promoten, 6) meer sensibilisering en communicatie, 7) extra inspanningen om de Chain of Custody te vrijwaren tot bij de eindconsument, 8) een maximale certificering van de Belgische houtbevoorrading, 9) bijkomend onderzoek naar de zelfvoorzieningsgraad van de Belgische industrie, secundaire houtproducten en Lesser Known Timber Species, 10) optimale samenwerking en coördinatie en 11) duurzaam hout bekijken in een bredere context van legaliteit, korte ketens en cascadering en transparantie.

Inhoud

1 Inleiding 9

1.1 Aanleiding 9

1.2 Doel 10

1.3 Leeswijzer 10

2 Methode 12

2.1 Definities 12

2.2 Bronbenadering 13

2.3 Digitale bevraging 13

2.3.1 Benaderde bedrijven gezaagd hout en plaatmateriaal 14

2.3.2 Benaderde bedrijven papier en karton 16

2.3.3 Inventarisatieformulieren 18

2.3.4 Opvolging en respons 20

2.4 Selectie secundaire houtproducten 22

2.5 Interviews met diverse organisaties en bedrijven 24

2.5.1 Organisaties en instellingen 24

2.5.2 Bedrijven 25

2.6 Gegevensverwerking 28

2.6.1 Berekening van de volumes 28

2.6.2 Opschaling naar het totale verbruik 29

3 Resultaten en discussie 32

3.1 Wederuitvoer 32

3.2 Gecertificeerd hout op de Belgische markt in 2016 32

3.2.1 Primaire houtproducten 32

3.2.2 Secundaire houtproducten 40

3.3 Gecertificeerd papier en karton op de Belgische markt in 2016 46

3.3.1 Verhouding tussen import en binnenlandse productie 46

3.3.2 Resultaat importeurs 47
3.3.3 Resultaat producenten 47
3.4 Herkomst van (gecertificeerd) hout op de Belgische markt 48
3.4.1 Naaldhout 48
3.4.2 Gematigd loofhout 51
3.4.3 Tropisch loofhout 52
3.4.4 Plaatmateriaal 54
3.4.5 Secundaire houtproducten 56
3.4.6 Papier en karton 60
3.5 Evolutie van het aanbod primair en verwerkt gecertificeerd hout 62
3.5.1 Evolutie tot nu toe 62
3.5.2 Voorspelling evolutie tot 2030 65
4 Rapportering in het kader van de uitvoering van het Sectoraal Akkoord 68
5 Conclusies 71
5.1 Kwantitatieve doelstellingen van het lopende Sectoraal Akkoord vlot gehaald 71
5.2 Verhouding tussen import, Belgische productie en export van gecertificeerde houtproducten 71
5.3 Beschikbaarheid van gecertificeerd hout 72
5.4 Chain of Custody 72
5.5 Nog steeds beperkte vraag naar gecertificeerde houtproducten 72
5.6 Lage respons op de bevragingen 73
5.7 Toenemende maatschappelijke instabiliteit en complexiteit 73
6 Aanbevelingen 74
6.1 Ambitieuze, gedifferentieerde doelstellingen 74
6.2 Frequente monitoring 75
6.3 Betere kennisoverdracht 76
6.3.1 Online beschikbare informatie 77
6.3.2 Professionele opleidingspakketten 77

6.4 Bundeling regelgeving en opvolging lastenboeken 78
6.5 Ondersteuning aan consumenten, bedrijven en organisaties die gecertificeerd hout gebruiken en promoten 79
6.6 Meer sensibilisering en communicatie over het belang van verantwoord bosbeheer en certificering 80
6.7 Chain of Custody vrijwaren van bos tot eindconsument 81
6.8 Maximale certificering van de Belgische houtbevoorrading 81
6.9 Bijkomend onderzoek 83
6.9.1 Analyse van de zelfvoorzieningsgraad van de Belgische industrie 83
6.9.2 Verdieping secundaire houtproducten 83
6.9.3 Lesser Known Timber Species 84
6.10 Optimale samenwerking en coördinatie 84
6.10.1 Mogelijkheden tot samenwerking tussen overheden 84
6.10.2 Samenwerkingen tussen de sectororganisaties, de opleidings-instellingen en het middenveld 85
6.11 Duurzaam hout in een bredere context 85
6.11.1 Legaliteit, een basisvoorwaarde 85
6.11.2 Korte ketens, cascadering en circulariteit 86
6.11.3 Transparantie en traceerbaarheid 87
7 Literatuurlijst 89
8 Bijlagen 91
Bijlage A. Samenstelling begeleidingscomité 91
Bijlage B. Secundaire productgroepen voor inzicht in de consumptie 91
Bijlage C. Belgisch houtverbruik in 2016 93
Bijlage D. Conversiefactoren naar m³ rhe 94

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Deze marktstudie is gelanceerd om de voortgang in het kader van het 'Sectoraal Akkoord van 1 maart 2011 ter verhoging van het aandeel houtproducten uit duurzaam beheerde bossen' te monitoren. De Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu (FOD Volksgezondheid) en de betrokken partners willen aan de hand van deze inventarisatie inzicht verkrijgen in het aandeel houtproducten uit duurzaam beheerde bossen[1] op de Belgische markt en de voortgang richting de doelen, zoals gesteld in het Sectoraal Akkoord. Na de eerdere monitoringsstudies die de cijfers uit 2008 en 2012 verzamelden, is deze studie (die de cijfers uit het kalenderjaar 2016 heeft verzameld) de derde maal dat dit aandeel is in beeld gebracht.

De uitkomsten van deze studie zullen door de FOD Volksgezondheid gebruikt worden ter ondersteuning van het federale aankoopbeleid ter promotie van houtproducten uit duurzaam beheerde bossen, in eerste instantie bij de geplande opmaak van een nieuw Sectoraal Akkoord. Dit beleid is erop gericht in nauwe samenwerking met de sector het gebruik van hout en houtproducten uit verantwoordelijk beheerde bossen in België te bevorderen. Het gaat er daarbij niet alleen om het aandeel houtproducten uit FSC- en PEFC-gecertificeerde[2] bossen op de Belgische markt effectief te verhogen, maar ook om de beroepsmensen uit de sector en de consumenten verder te sensibiliseren over hout als hernieuwbare grondstof, mits het afkomstig is uit verantwoordelijk beheerde bossen.

Door de plannen voor een nieuw Sectoraal Akkoord was er bij de aanvang van deze studie ook een nood aan gegevens over de evolutie van het aandeel gecertificeerd hout en een betere rapportering om dit aandeel in de toekomst te monitoren. Het is bovendien de bedoeling om de scope van productgroepen uit te breiden naar meer secundaire producten (bijvoorbeeld ook meubels, en papier en karton).

De marktstudie werd begeleid door een comité waarin het bedrijfsleven (middels de sectororganisaties), de certificeringssystemen FSC en PEFC, de gewestelijke overheden en de Federale Overheid waren vertegenwoordigd. De leden van het begeleidingscomité en hun organisaties zijn

[1] Producten vervaardigd uit gezaagd naaldhout, gezaagd tropisch loofhout, gezaagd gematigd loofhout en plaatmateriaal van hout, die afkomstig zijn van verantwoord bosbeheer uit FSC- of PEFC-gecertificeerde bossen.
[2] FSC- en PEFC-gecertificeerd wordt in het vervolg van deze studie eenvoudigweg omgeschreven als gecertificeerd; FSC: Forest Stewardship Council (www.fsc.be/) en PEFC: Programme for the Endorsement of Forest Certification Schemes (www.pefc.be/).

gegeven in Bijlage A. Samenstelling begeleidingscomité. (De opdrachthouders houden eraan om al deze partijen te bedanken voor hun zeer waardevolle inbreng tijdens de studie.)

1.2 Doel

De doelstellingen van deze studie waren de volgende:

- Het in beeld brengen van het aandeel gecertificeerde primaire houtproducten (met uitzondering van papier en papierpulp), onderverdeeld als gezaagd naaldhout, gezaagd tropisch loofhout, gezaagd gematigd loofhout en plaatmateriaal, dat op de Belgische markt kwam in 2016. Hierbij was tevens belangrijk dat het land van herkomst (daar waar het hout geoogst is) in de mate van het mogelijke in beeld werd gebracht. Verder diende een vergelijking gemaakt te worden met de doelstellingen van het huidige Sectoraal Akkoord.
- Een analyse van het aandeel gecertificeerde secundaire houtproducten (met inbegrip van papier en papierpulp) dat op de Belgische markt kwam in 2016. Ook hier moest getracht worden een beeld te krijgen op de landen van herkomst.
- Een evaluatie van de verwachte evolutie van het aanbod gecertificeerd primair en verwerkt hout op de Belgische markt in de komende jaren, tot 2030.
- Een voorstel voor een robuust rapporteringssysteem waardoor de opvolging en goede verwezenlijking van de doelstellingen van het Sectoraal Akkoord met zo weinig mogelijk menselijke en financiële kosten kunnen gerealiseerd worden.
- Het formuleren van aanbevelingen aan de Federale Minister van Leefmilieu met het oog op het identificeren van de belemmeringen en obstakels, maar ook van de opportuniteiten om de toename van het aanbod producten op basis van gecertificeerd hout op de Belgische markt te stimuleren.

1.3 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 van deze studie bevat een beschrijving van de gehanteerde werkwijze (de aanpak van de bevragingen en de selectie van de secundaire houtproducten), het verloop van de studie, de verkregen respons en de verwerkingswijze ervan.

Vervolgens wordt in Hoofdstuk 3 ingegaan op resultaten: het marktaandeel en de herkomst van gecertificeerde houtproducten op de Belgische markt in 2016, en dit zowel voor de primaire als voor een aantal secundaire houtproducten. Er wordt daarbij ook – op basis van de voorbije evoluties – een prognose gemaakt voor de toekomst, met planningshorizon 2030.

In Hoofdstuk 4 worden een aantal besluiten getrokken in functie van de rapportering voor de uitvoering van het Sectoraal Akkoord.

Hoofdstuk 5 verzamelt de conclusies over de resultaten en Hoofdstuk 6 formuleert op basis daarvan een aantal aanbevelingen met het oog op het afsluiten van een nieuw Sectoraal Akkoord.

2 Methode

2.1 Definities

Gecertificeerd hout

Waar in de vorige studie werd gekozen voor 'aantoonbaar duurzaam geproduceerd hout' wordt in deze studie gekozen voor gecertificeerd hout. De definitie blijft hetzelfde en is gelijk aan die uit het Sectoraal Akkoord: houtproducten die beschikken over:

- een door de federale overheid erkende certificering voor duurzaam bosbeheer in het kader van het federale aankoopbeleid voor duurzame houtproducten, of
- een certificering of gelijkwaardig bewijs voor duurzaam bosbeheer, gebaseerd op internationaal geaccepteerde principes en criteria (o.a. MCPFE[3] en/of ITTO[4] – criteria). Deze principes en criteria moeten publiekelijk beschikbaar zijn en onderworpen worden aan een periodieke onafhankelijke controle.

Er stelden zich geen redenen om de twee door de Federale Overheid erkende certificeringssystemen voor duurzaam bosbeheer uit te breiden. Net als de vorige studies behandelt dit onderzoek dus enkel hout dat is voorzien van een certificering van FSC of PEFC (incl. de lokale bos/houtcertificeringssystemen die opgenomen zijn onder PEFC zoals het MTCS[5]). 'Gecertificeerd hout' slaat in dit rapport dus louter op FSC- en PEFC-gecertificeerd hout, niet op andere certificaten voor (duurzaam) bosbeheer, noch op andere houtgerelateerde certificaten zoals het ISPM15-certificaat voor verpakkingshout of het KOMO-certificaat in de bouwsector.

Chain of Custody (CoC)

Elke schakel in de keten van bos tot eindconsument dient gecertificeerd te zijn om te mogen spreken over (FSC- en/of PEFC-)gecertificeerde producten. Concreet moet elk bedrijf dat producten met een FSC en/of PEFC claim wil aanbieden dus een Chain of Custody-certificaat van de respectievelijke organisaties kunnen voorleggen.

Duurzaam beheerde bossen

Duurzaam beheerde bossen worden binnen het Sectoraal Akkoord omschreven als bossen onder een beheer dat de biodiversiteit, productiviteit, regeneratie en vitaliteit behoudt en het potentieel heeft

[3] MCPFE : The Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe (http://foresteurope.org/)
[4] ITTO : The International Tropical Timber Organization (www.itto.int/)
[5] MTCS, the Malaysian Timber Certification Scheme, was het eerste tropische boscertificeringssysteem in Zuidoost-Azië dat werd onderschreven (*endorsed*) door PEFC

om nu en in de toekomst, relevante ecologische, economische en sociale functies op lokaal, nationaal en globaal niveau te vervullen en dat geen schade berokkent aan andere ecosystemen. Deze definitie is overgenomen uit de MCPFE resolutie H1, Helsinki, 1993. De lokale/regionale implementatie op het terrein van de principes en criteria die duurzaam bosbeheer nastreven, wordt in deze studie omschreven als verantwoord bosbeheer.

Rondhout

Rondhout is geveld stamhout met of zonder schors, ontdaan van zijtakken en tophout, dat nog geen industriële bewerking heeft ondergaan.

2.2 Bronbenadering

Net als tijdens de eerdere marktmetingen over 2008 en 2012 (Oldenburger et al., 2009; De Groot et al., 2014), en diverse marktmetingen in Nederland, wordt bij het bepalen van het marktaandeel gecertificeerde primaire houtproducten vanuit praktisch oogpunt gekozen voor de bronbenadering. Dit betekent dat de volgende primaire houtstromen in beeld worden gebracht:

1) het volume gecertificeerd gezaagd hout, plaatmateriaal en papier en karton dat vanuit import op de Belgische markt wordt gebracht;

2) het door Belgische rondhoutverwerkers, producenten van houten platen en producenten van papier en karton geproduceerde en op de Belgische markt gebrachte volume gecertificeerd hout.

Deze gegevens wordt gerelateerd aan het totale berekende Belgische houtverbruik.

2.3 Digitale bevraging

Voor het verkrijgen van een zo compleet mogelijk beeld van het volume gecertificeerd primair hout en papier en karton op de Belgische markt, zijn met een digitale bevraging zoveel mogelijk relevante bedrijven benaderd die gezaagd hout of plaatmateriaal importeren, plaatmateriaal produceren, rondhout verwerken (zagerijen, verduurzamers etc.), papier en karton produceren of papier en karton importeren.

2.3.1 Benaderde bedrijven gezaagd hout en plaatmateriaal

Om de contactlijsten op te stellen voor bedrijven die gezaagd hout en plaatmaterialen produceren of importeren werd gebruik gemaakt van de uitgebreide adreslijsten van de diverse sectororganisaties. Daarnaast werden ook zo veel mogelijk bedrijven benaderd die geen lid zijn van een sectororganisatie. Deze bedrijven en hun contactgegevens werden bekomen uit de lijsten met Chain of Custody-gecertificeerde bedrijven van FSC en PEFC, uit de uitgebreide lijst van de vorige studie, uit eigen contactlijsten van de projectpartners en tot slot aangevuld met contactinformatie die op de websites van enkele extra bedrijven kon worden teruggevonden. Al deze bedrijven werden gecontacteerd via e-mail met een rapportageformulier in Excel en een begeleidende brief in bijlage. Deze mailing werd uitgestuurd door de sectororganisaties en BOS+. Ter verhoging van de respons zijn de non-respondenten (meerdere keren) telefonisch door BOS+ of IDEA Consult benaderd.

Hieronder wordt per sectororganisatie een korte beschrijving gegeven van hun achtergrond, het aantal leden dat gecontacteerd werd voor deze studie en of zij al dan niet over een CoC-certificaat beschikken. Over 'een CoC-certificaat' beschikken kan zowel betekenen dat het bedrijf FSC-, PEFC- of volgens beide certificeringssystemen gecertificeerd is.

Wat opvalt ten opzichte van de voorgaande studie is de consolidatie van de sector, door de samensmelting van een aantal koepelorganisaties en federaties.

Belgische Houtconfederatie

De Belgische Houtconfederatie[6] werd opgericht in april 2017 en is het resultaat van een samensmelting van verschillende federaties uit de houtsector. De Houtconfederatie verenigt nu de Belgische sectoren van de boswerken, bosuitbating, de zagerijen en de houthandel in één enkele organisatie en telt momenteel meer dan 200 leden. Haar missie is:

- Alle bedrijven uit de sectoren van boswerken, bosuitbating, zagerijen en houthandel samenbrengen (Paritair Comité 125 voor de Houtnijverheid);
- Dienstverlening aan de leden, met name op het vlak van informatie;
- De representativiteit en de zichtbaarheid van de sector verhogen;
- Het centrale aanspreekpunt worden voor de bedrijven van de sector.

[6] www.confederationbois.be

In het kader van deze studie werden door de Belgische Houtconfederatie 75 rondhoutverwerkende bedrijven (60 zagerijen en 15 palenproducenten) gecontacteerd. 31 rondhoutverwerkende bedrijven (23 zagerijen en 8 palenproducenten) hebben een CoC-certificaat.

Fedustria

Fedustria[7] is de Belgische federatie van de textiel-, hout- en meubelindustrie en vertegenwoordigt de bedrijven van de hout- en meubelindustrie, verdedigt hun belangen en bevordert hun ontwikkeling. Deze sector groepeert de fabrikanten van meubelen, zitmeubelen, houten plaatmateriaal, houten constructie-elementen (spanten, parket, etc.), houten verpakkingen (kisten, laadborden, palletten, etc.), kaders en lijsten, borstels en penselen. Kortom, alle afgewerkte en half-afgewerkte producten in hout. Deze bedrijven zijn in vijf grote productgroepen ondergebracht:

- Meubel;
- houten plaatmateriaal;
- houten constructie-elementen;
- houten verpakkingen;
- andere producten van hout.

Sinds 1 januari 2017 heeft Fedustria de werking van de Belgische Federatie van de Houtinvoerhandel (BFHI) overgenomen. Zij vertegenwoordigt sindsdien dus ook de houtinvoerders en houtagenten, verspreid over heel België.

Fedustria heeft voor deze studie 46 houtimporteurs, importeurs van plaatmateriaal en houtagenten, 8 verduurzamers en 3 platenproducenten aangeschreven. Van deze bedrijven hebben respectievelijk 39, 4 en 3 bedrijven een CoC-certificaat.

Comeos

Comeos[8] vertegenwoordigt de Belgische handel en diensten. De leden zijn actief in achttien sectoren en verkopen aan bedrijven of rechtstreeks aan de consument. Samen zijn deze sectoren goed voor 11 procent van het bruto nationaal product en stellen ze 400.000 mensen te werk. Comeos levert diensten op maat aan zijn leden en wil als kennis- en netwerkplatform de dynamiek van de handel stimuleren.

[7] www.fedustria.be
[8] www.comeos.be

Door Comeos werden in het kader van deze studie 3 grote houtimporterende bedrijven gecontacteerd. De 3 gecontacteerde bedrijven hebben een licentie-code om gecertificeerd hout op de markt te brengen.

Overige bedrijven

Niet alle houtimporterende of rondhoutverwerkende bedrijven zijn aangesloten bij een sectorfederatie. Om toch alle belangrijke houtimporteurs van gecertificeerd hout in beeld te krijgen, is daarom ook een beroep gedaan op het netwerk van FSC en PEFC België. Op basis van de lijsten met Belgische FSC en PEFC COC-gecertificeerde bedrijven zijn de bedrijven geselecteerd die in 2016 mogelijk hout of houtproducten hebben geïmporteerd en op de Belgische markt hebben gebracht. Dit werd ook gedaan voor de rondhoutverwerkende bedrijven die bovendien al grotendeels konden aangevuld worden met een lijst die het Office Economique Wallon du Bois (OEWB[9]) ter beschikking stelde. Tot slot werden ook de contactgegevens uit de vorige studies hiervoor gebruikt. In totaal zijn via deze weg nog een aantal CoC-gecertificeerde bedrijven kunnen gecontacteerd worden die niet tot een sectorfederatie behoorden.

Op deze manier werden 69 extra rondhoutverwerkende bedrijven en 195 extra houtimporteurs bereikt. Onder de laatste categorieën vallen ook heel wat kleinere houthandels en houtverwerkende bedrijven. Het was echter niet mogelijk om voor al deze bedrijven te kijken welk aandeel een CoC-certificaat heeft.

2.3.2 Benaderde bedrijven papier en karton

De papier- en kartonsectorfederaties hebben ervoor gekozen om zelf hun leden aan te schrijven en de bevraging te coördineren. Zij bezorgden vervolgens de – geanonimiseerde – resultaten van deze bevragingen aan de opdrachthouders voor verdere verwerking en de formulering van aanbevelingen.

Cobelpa

Cobelpa[10] is de vereniging van de Belgische fabrikanten van papierdeeg, papier en karton, en heeft als missie de behartiging van de algemene belangen van de sector, de bevordering van de economische expansie van de sector een het aanbieden van een kwalitatief hoogwaardige service aan haar leden. Alle 8 de leden werden benaderd voor deze studie; zij beschikken alle over een CoC-certificaat.

[9] www.oewb.be
[10] www.cobelpa.be

Fetra

Fetra[11] vertegenwoordigt de papier- en kartonverwerkende bedrijven, d.w.z. de bedrijven die papier en/of karton aankopen als grondstof om het vervolgens te verwerken tot een product uit papier en karton. De voornaamste taken van Fetra zijn het verstrekken van vooral sociale, economische en milieu-informatie aan haar leden en het verdedigen van hun belangen in verschillende werkgroepen. Sedert 2010 is Fetra lid van inDUfed, het competentieplatform waarvan ook de federaties van de staalnijverheid (GSV) en de glasindustrie (VGI) deel uitmaken. Met deze associatie versterken deze drie industriële beroepsfederaties hun stem, acties en tussenkomsten.

Fetra stuurde voor deze studie aan 49 papier- of kartonverwerkende bedrijven een digitaal bevragingsformulier. 34 van deze bedrijven beschikken over een CoC-certificaat.

Febelgra

Febelgra[12] is de nationale organisatie voor en door werkgevers uit de grafische sector. De Febelgra-medewerkers staan in voor de rechtstreekse dienstverlening naar de bedrijven. Febelgra is officieel erkend als de representatieve beroepsvereniging voor de grafische sector op regionaal, federaal en internationaal niveau.

Door Febelgra werden 343 bedrijven uit de grafische papierindustrie gemaild in het kader van deze studie. Voor deze bedrijven kon niet bepaald worden hoeveel een CoC-certificaat hebben.

InDUfed

In 2016 hebben de sectorale federaties van de producenten en verwerkers van glas (VGI/FIV), papier en karton (COBELPA en FETRA) hun krachten gebundeld en expertise samengebracht in een nieuw platform, inDUfed[13].

inDUfed heeft als doel de betrokken sectorfederaties zich doeltreffend te laten focussen op hun eerste missie, namelijk het leveren van diensten aan industriële bedrijven. De drie sectoren verenigd in de inDUfed vertegenwoordigen ongeveer 350 bedrijven die een zakencijfer genereren van 7,7 miljard euro en die directe werkgelegenheid verschaffen aan bijna 20.000 werknemers.

[11] www.fetra.be
[12] www.febelgra.be
[13] www.indufed.be

inDUfed was verantwoordelijk voor de coördinatie van het uitsturen van de digitale bevraging door de drie federaties binnen de papierindustrie.

2.3.3 Inventarisatieformulieren

Het volume gecertificeerd hout is in beeld gebracht door de voor deze studie relevante bedrijven aan te schrijven en een digitaal inventarisatieformulier toe te sturen. Er zijn specifieke formulieren ontwikkeld voor respectievelijk importeurs van hout en plaatmateriaal, importeurs van papier en karton, rondhoutverwerkers, producenten van plaatmateriaal en producenten van papier en karton. Binnen de inventarisatieformulieren voor hout is, indien van toepassing, in ieder geval onderscheid gemaakt tussen de productgroepen, naaldhout, gematigd loofhout, tropisch loofhout en plaatmateriaal. Binnen de inventarisatieformulieren voor papier en karton is onderscheid gemaakt tussen grafisch papier (excl. krantenpapier), krantenpapier, hygiënisch/huishoudelijk papier, papier en karton voor verpakkingen en overig papier.

De importeurs is gevraagd naar:

- De totale hoeveelheid hout die in 2016 door het bedrijf is geïmporteerd;
- Welk deel hiervan opnieuw is geëxporteerd;
- Hoeveel hout er met een FSC- of PEFC-certificaat is geïmporteerd;
- Welk deel van het gecertificeerde hout opnieuw is geëxporteerd;
- Wat het land van herkomst van het gecertificeerde hout is;
- Wat de verwachting is voor de evolutie van de import van hout met een certificaat in de komende jaren;
- Wat de verwachting is voor het aandeel gecertificeerd hout op de Belgische markt in 2030.

De rondhoutverwerkers en producenten van plaatmateriaal is gevraagd naar:

- Het volume rondhout dat in 2016 door het bedrijf in totaal is verwerkt;
- Hoeveel van het verwerkte volume rondhout een FSC- of PEFC-certificaat heeft;
- Hoeveel producten er met een FSC- of PEFC-certificaat zijn geproduceerd;
- Hoeveel producten er met een FSC- of PEFC-certificaat zijn geëxporteerd;
- Wat de verwachting is voor de evolutie van de productie van houtproducten met een certificaat in de komende jaren;
- Wat de verwachting is voor het aandeel gecertificeerd hout op de Belgische markt in 2030.

De importeurs van papier en karton is gevraagd naar:

- De hoeveelheden papier en karton die in 2016 door het bedrijf geïmporteerd zijn;
- Welke aandelen hiervan FSC- en PEFC-gecertificeerd zijn;
- De hoeveelheden papier en karton die in 2016 door het bedrijf op de Belgische markt aangekocht zijn;
- Welke aandelen hiervan FSC- en PEFC-gecertificeerd zijn;
- De hoeveelheden afgewerkte producten die in 2016 zijn geproduceerd/verwerkt;
- Welke aandelen hiervan FSC- en PEFC-gecertificeerd zijn;
- De hoeveelheden afgewerkte producten die in 2016 zijn geëxporteerd;
- Welke aandelen hiervan FSC- en PEFC-gecertificeerd zijn;
- Wat de verwachting is voor de evolutie van de import van gecertificeerd papier en karton in de komende jaren;
- Wat de verwachting is voor het aandeel gecertificeerd papier en karton op de Belgische markt in 2030.

De papier- en kartonproducenten is gevraagd naar:

- De totale hoeveelheden papier en karton die in 2016 door het bedrijf geproduceerd zijn;
- Welke hoeveelheden hiervan FSC- en PEFC-gecertificeerd zijn;
- Welke aandelen van deze hoeveelheden geëxporteerd zijn;
- Hoeveel rondhout en chips, pulp en oud papier er in 2016 in totaal verwerkt zijn;
- Hoeveel ingezette grondstoffen van een certificaat voorzien zijn
- Wat de verwachting is voor de evolutie van de import van gecertificeerd papier en karton in de komende jaren;
- Wat de verwachting is voor het aandeel gecertificeerd papier en karton op de Belgische markt in 2030.

Hoewel in het kader van deze studie alleen is gekeken naar primair papier en karton (=op basis van primaire houtvezels), werden deze vragen ook gesteld voor gerecycleerd papier en karton. Het zou ook interessant zijn om deze gegevens te analyseren, maar dit valt buiten de scope van dit onderzoek.

2.3.4 Opvolging en respons

In Tabel 2.1 is een samenvatting weergegeven van de respons op het rondgestuurde inventarisatieformulier. De hiermee gerealiseerde marktdekking is weergegeven in Tabel 2.2. Alle bedrijven zijn in elk geval twee keer door hun sectororganisaties aangeschreven; bedrijven die niet bij een sectororganisatie zijn aangesloten zijn aangeschreven door BOS+. Omdat de respons in eerste instantie erg laag bleef, is een herinnering verstuurd waarna is begonnen met het nabellen van een groot deel van de bedrijven. Daarbij is de focus gelegd op die bedrijven die door de sectororganisaties, FSC België of PEFC België, in de vorige studie, en door een onafhankelijke expert die nog in de houtinvoerhandel actief is geweest, als belangrijke spelers[14] in de markt van de houtimport zijn aangemerkt. De belangrijkste rondhoutverwerkers werden geïdentificeerd via de sectororganisaties, door een indicatie van het verzaagde volume in de aangeleverde lijsten van het OEWB en via ranking op de Belfirst databank. Alle grote bedrijven zijn meerdere keren telefonisch benaderd en gemaild. Hierbij heeft BOS+ zich gericht op de Nederlandstalige bedrijven en IDEA Consult heeft de communicatie met de Franstalige bedrijven voor haar rekening genomen. Toen na 2 à 3 maand opvolging, nog steeds een onvoldoende hoge respons werd bekomen, werd de hulp ingeroepen van de sectororganisaties en FSC België en PEFC België om hun leden nogmaals extra aan te sporen om aan deze studie deel te nemen.

Tabel 2.1: Het totaal aantal verstuurde enquêtes, het aantal bedrijven die tijdig bruikbare data aanleverden en het aantal bedrijven die aangaven dat zij de betreffende producten niet importeren of produceren[15], samen met 2 bedrijven die te laat en in een onbruikbare vorm data aanleverden

Type bedrijven	Aantal verstuurde enquêtes	Respons: bruikbare gegevens	Respons: geen data of te laat
Totaal hout	399	77	20
Importeurs	252	27	20
Producenten plaatmateriaal	3	3	/
Rondhoutverwerkers	144	47	/
Totaal papier en karton	400	25	4
Importeurs: verwerkers	49	13	1
Importeurs: grafische bedrijven	343	4	3
Producenten	8	7	/

[14] Een bedrijf is als belangrijke speler op de markt aangemerkt indien dit bedrijf naar verwachting substantiële volumes primaire houtproducten produceert en/of importeert al dan niet met certificaat.

[15] De aantallen houtimporteurs en grafische bedrijven zijn erg hoog. Door zo veel mogelijk bedrijven aan te schrijven, is gepoogd een zo hoog mogelijke marktdekking te verwezenlijken. Aangezien een groot deel van deze bedrijven in de praktijk geen hout of papier importeren, is het niet mogelijk om uit dit hoge aantal bedrijven een correct responspercentage te berekenen. Er is vooral gericht op het realiseren van een zo groot mogelijke markdekking per productgroep.

Die laatste inspanning was doeltreffend bij de rondhoutverwerkers, waar op het einde van de opvolgingsperiode nog een aanzienlijk aantal grote zagerijen hun data doorgaven. Ook bij de verwerkende papierbedrijven bracht een telefonische opbelronde door Fetra nog een 3-tal extra respondenten op. Bij deze laatste contactname werden niet meer alle vragen uit het rapportageformulier overlopen, enkel de belangrijkste vragen werden aangegeven. Bij het doorsturen van de digitale enquêtes door Febelgra is vermoedelijk iets misgelopen. Van de 7 bedrijven uit de grafische sector die geantwoord hebben (zie Tabel 2.1), bleken 4 een formulier t.a.v. producenten ontvangen te hebben. Slechts 1 daarvan kon gebruikt worden in de analyse.

Om een zicht te krijgen op de representativiteit van de data is de marktdekking per productgroep inzichtelijk gemaakt. Deze marktdekking is bepaald door het via de respondenten in beeld gebrachte totale geproduceerde en/of geïmporteerde volume per productgroep te delen door het totale Belgische verbruik binnen de betreffende productgroep. Het resultaat is weergegeven in Tabel 2.2.

Via de enquêtes is, ten opzichte van het totale verbruik, een marktdekking gerealiseerd van 40% voor gezaagd naaldhout, 29% voor gezaagd gematigd loofhout, 19% voor gezaagd tropisch loofhout en 52% voor plaatmateriaal (zie Tabel 2.2).

Het initiële, ambitieuze streefdoel van de studie lag op 50% of hoger, maar na de moeizame respons werd er gestreefd om tot 30% te komen. Dit wordt aanvaardbaar geacht om betrouwbare uitspraken te doen over het aandeel gecertificeerd hout op de Belgische markt in 2016 binnen deze productgroepen.

Voor gezaagd tropisch loofhout ligt de marktdekking met 19% opmerkelijk lager dan de overige categorieën. Dit is voornamelijk te wijten aan het feit dat één grote importeur niet wou deelnemen en enkele andere grotere bedrijven er de tijd niet voor konden vrijmaken. Bovendien werden in de afrondingsfase van het onderzoek nog gegevens van twee grote houtinvoerders aangeleverd, maar dit slechts als ruwe onbruikbare data die niet konden worden meegenomen in de analyses.

Ook het gezaagd gematigd loofhout is met 29% eerder laag. Binnen eerdere marktmetingen in zowel België als Nederland is de import van gematigd loofhout altijd een lastig in beeld te brengen productgroep gebleken. Waarschijnlijk is dit het gevolg van een andere structuur van de markt. Gezaagd naaldhout, gezaagd tropisch loofhout en plaatmateriaal worden veelal in grote volumes geïmporteerd door een beperkter aantal bedrijven. Bij gezaagd gematigd loofhout vindt de import kleinschaliger plaats via een groot aantal (kleine) bedrijven. Deze bedrijven blijken moeilijker te identificeren en minder geneigd om dit soort enquêtes te antwoorden.

Tabel 2.2: Het via de respondenten in beeld gebrachte volume (in m³ product) op de Belgische markt per productgroep in relatie tot het totale verbruik binnen deze productgroepen en de daarmee gerealiseerde marktdekking (in %). Volumes zijn afgerond op duizendtallen.

Productgroep		Totale verbruik	In beeld gebracht volume	Marktdekking	Aantal bedrijven
Hout totaal	**m³**	**4.533.000**	**1.939.000**	**42,8%**	**62**
Gezaagd naaldhout	m³	2.450.000	981.000	40,1%	42
Gezaagd tropisch loofhout	m³	194.000	36.000	18,7%	12
Gezaagd gematigd loofhout	m³	251.000	71.000	28,5%	27
Plaatmateriaal	m³	1.639.000	850.000	51,9%	13
Papier & karton totaal	**ton**	**2.946.000**	**1.071.000**	**36,3%**	**24**
Grafisch papier	ton	1.926.000	491.000	25,5%	12
Overig	ton	1.020.000	580.000	56,8%	15

2.4 Selectie secundaire houtproducten

Aangezien het binnen de studie onmogelijk was om alle secundaire productgroepen in detail te onderzoeken, zijn in samenspraak met het begeleidingscomité vier belangrijke productgroepen gekozen voor nadere uitsplitsing op basis van de onderliggende GN- productcodes[16].

Voor het identificeren van de belangrijkste secundaire houtproducten die in 2016 op de Belgische markt zijn gebracht, die niet onder de scope van het Sectoraal Akkoord en wel binnen de scope van de Europese houtverordening (European Timber Regulation: EUTR) vallen, is gekeken naar de geldelijke waarden van de productie (in mln €) en de netto import (in mln €) van de productgroepen voor secundaire houtproducten (zie Bijlage B. Secundaire productgroepen voor inzicht in de consumptie). Er is gekozen voor een selectie op basis van monetaire waarden omdat de gegevens voor hoeveelheden in volume veel minder volledig waren en daardoor moeilijk met elkaar te vergelijken zijn. De vier gekozen productgroepen worden gegeven in Tabel 2.3.

Tabel 2.3: Gekozen productgroepen (op basis van de gecombineerde nomenclatuur zoals gebruikt in de Eurostat Comext database) voor nadere uitsplitsing op basis van GN-productcodes.

Productgroep	Beschrijving productgroep
9403	Meubelen van hout
4418	Schrijn- en timmerwerk voor bouwwerken
4415	Pakkisten, kratten, trommels en dergelijke verpakkingsmiddelen van hout
4409	Verder bewerkt gezaagd hout

Belangrijke productgroepen die wegvielen, zijn 4401 Brandhout, met een hoge importwaarde voor pellets, en 4406 Houten dwarsliggers en wisselhouten, met een relatief hoge waarde voor productie. Brandhout werd niet gekozen vanwege de vaak informele wijze waarop de verkoop van brandhout

[16] Goederencodes volgens de gecombineerde nomenclatuur, zoals gebruikt in de Eurostat Comext database.

gebeurt, waardoor de productiecijfers ontbreken in de statistieken. Bovendien zijn er andere initiatieven die de herkomst van pellets behandelen, zoals een Ministerieel Besluit inzake de duurzaamheidscriteria voor biomassagebruik voor energie, dat momenteel afgewerkt wordt door de Vlaamse regering. Houten dwarsliggers en wisselhouten werd niet gekozen gezien deze productcategorie geen importwaarde vertegenwoordigt.

Binnen de vier gekozen productgroepen werd de uiteindelijke keuze voor producten voor verdere analyse gebaseerd op consumptiewaarden volgens onderliggende GN-code en herkomstlanden. De uiteindelijke keuzes zijn gegeven in Tabel 2.4.

De consumptie is bepaald door de productie en import bij elkaar op te tellen en daar de export vanaf te trekken. Voor gegevens over de import en export is gebruik gemaakt van de Comext-database van Eurostat. Gegevens over de productie zijn uit de Eurostat PRODCOM-database verkregen.

De consumptie bleek niet voor alle geselecteerde codes binnen de vier productgroepen te bepalen omdat voor sommige codes geen gegevens over productie in PRODCOM beschikbaar waren. Voor de twee groepen, '441810 vensters' en '441820 deuren', was niet voor de individuele productcodes, maar wel voor de drie codes per groep tezamen de productiewaarde beschikbaar. Voor de vensters en deuren is hiermee de consumptiewaarde per groep berekend (zie Bijlage B. Secundaire productgroepen voor inzicht in de consumptie).

Voor de productcodes waar informatie over consumptie voor beschikbaar was, is een overzicht van de belangrijkste herkomstlanden gemaakt, om hiermee ook het risico op illegaliteit van hout mee te nemen in de uiteindelijke keuze voor productgroepen voor verdere analyse. Hier zijn de codes voor vensters en deuren individueel in meegenomen, omdat alleen voor de individuele productcodes in de Comext-database de herkomstlanden beschikbaar zijn.

Tabel 2.4: De gekozen productcodes (op basis van de gecombineerde nomenclatuur zoals gebruikt in de Eurostat Comext-database) voor verdere analyse van de Belgische markt in 2016.

Productcode	Beschrijving
94036010	Zit- en eetkamermeubilair van hout (m.u.v. zitmeubelen)
44152020	Laadborden en opzetranden voor laadborden, van hout
441810 (groep)	Vensters en vensterdeuren, totaal
44181050	*Vensters en vensterdeuren, en kozijnen daarvoor, van naaldhout*
44181090	*Vensters en vensterdeuren, en kozijnen daarvoor, van loofhout (m.u.v. tropisch)*
44181010	*Vensters en vensterdeuren, en kozijnen daarvoor, van tropisch loofhout*
441820 (groep)	Deuren, en kozijnen en drempels voor deuren, totaal
44182080	*Deuren, en kozijnen en drempels voor deuren, van loofhout (m.u.v. tropisch)*
44182050	*Deuren, en kozijnen en drempels voor deuren, van naaldhout*
44182010	*Deuren, en kozijnen en drempels voor deuren, van tropisch loofhout*

De definitieve keuze van de secundaire producten die werden gekozen voor verdere analyse en de argumentatie daarvoor gaat als volgt:

- GN 94036010 (zit- en eetkamermeubilair van hout, m.u.v. zitmeubelen) werd gekozen vanwege de hoge consumptiewaarde en het aandeel import (o.b.v. monetaire waarde) uit China (13%) en Indonesië (8%). Om met een duidelijk, eenvoudig verhaal bedrijven te contacteren is echter besloten om houten meubelen als één overkoepelende categorie te behouden en enkel voor de andere productgroepen specifiekere productcategorieën te selecteren.
- GN 44152020 (laadborden en opzetranden voor laadborden, van hout) werd gekozen vanwege de hoge consumptiewaarde en het grote aandeel (in volume) uit Wit-Rusland (55%) en Oekraïne (52%). Dit is veruit de belangrijkste categorie in de groep van het verpakkingshout.
- De groep 441810 (vensters en vensterdeuren) werd gekozen vanwege de opvallende herkomstlanden voor vensters en vensterdeuren van tropisch loofhout (49% uit Nederland, 44% uit Roemenië) en het aandeel van verschillende belangrijke/tropische landen voor vensters en vensterdeuren van niet-tropisch loofhout; 36% uit de Filipijnen, 19% uit Polen, 12% uit Turkije en 10% uit China.
- De groep 441820 (deuren, en kozijnen en drempels voor deuren) werd gekozen omdat de groep inhoudelijk sterk aanleunt bij de bovenstaande groep en dus als één categorie naar bedrijven toe kan worden opgenomen. Bovendien blijken uit de handelsstatistieken ook risicovolle herkomstlanden met een aandeel van 30% uit Indonesië voor deuren uit tropisch loofhout en een aandeel van 14% uit China voor deuren uit gematigd loofhout.

2.5 Interviews met diverse organisaties en bedrijven

2.5.1 Organisaties en instellingen

Om een goed beeld te krijgen op vraag en aanbod, evolutie en perceptie van gecertificeerd hout voor zowel primaire als secundaire houtproducten (incl. papier en karton), alsook om obstakels en opportuniteiten te identificeren om het aandeel gecertificeerde houtproducten (in de brede zin) te verhogen, werd een hele resem interviews uitgevoerd. Er werd gepraat met zowel sectororganisaties als overheidsinstellingen, met zowel certificeringssystemen als onderzoeksinstellingen, en tot slot ook met NGO's en andere actoren actief in het bosbeheer in Vlaanderen en Wallonië. De organisaties worden opgelijst in Tabel 2.5. Naargelang de expertise rond gecertificeerd hout en bepaalde

productgroepen en de ontbrekende informatie voor dit onderzoek, varieerden deze interviews van diepgaande uitgebreide gesprekken tot korte telefonische raadplegingen.

Tabel 2.5. Overzichtstabel van de interviews die werden uitgevoerd in het kader van deze studie; telefonisch, face to face of via e-mail. Ook het Waalse Département de la Nature et des Forêts (DNF) werd meerdere malen gecontacteerd, maar zij konden niet bereikt worden.

Naam (en afkorting) van de organisatie	**Type organisatie, relevante activiteiten**	**Telefonisch, *face to face* of per e-mail**
Bouwunie	Sectororganisatie; schrijnwerk en interieur	*Face to face*
Confederatie Bouw	Sectororganisatie; Vlaamse schrijnwerkers	*Face to face*
Fedustria	Sectororganisatie; houtinvoer, meubelindustrie, verpakkingshout	*Face to face* en per e-mail
Nationale Beroepsvereniging van Meubelhandelaars (Navem)	Sectororganisatie; meubelindustrie	*Face to face*
Belgische Houtconfederatie	Sectororganisatie; rondhoutverwerking, houthandel, bosuitbating	*Face to face*
inDUfed, Cobelpa, Fetra & Febelgra	Sectororganisaties; papier en karton	*Face to face*
FSC België	Certificeringssysteem	*Face to face*
PEFC België	Certificeringssysteem	*Face to face*
HoGent	Onderzoeksinstelling; labo houttechnologie, onderzoek, opleidingen	*Face to face*
Office Économique Wallon du bois (OEWB)	Overheidsinstelling; ondersteuning bos- en houtbeleid, onderzoek, opleidingen	*Face to face*
Greenpeace België	NGO; beleid, duurzaam en verantwoord bosbeheer	*Face to face*
WWF-België	NGO; beleid, duurzaam en verantwoord bosbeheer	*Face to face*
Comeos	Sectororganisaties; handel en distributie, verscheidene houtproducten	
Woodwize	Opleidingen en dienstverlening rond alles met hout	Telefonisch
WOOD.BE	Kenniscentrum voor de hout- en meubelindustrie; certificering	Telefonisch
Agentschap voor Natuur en Bos (ANB)	Overheidsinstelling; bosbeheer	Telefonisch
Koninklijke Belgische Bosbouwmaatschappij (KBBM)	Animatie- en kenniscentrum; bosbeheer	Telefonisch
Sylva Nova	Bosbeheer en Consultancy	Telefonisch
Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van Voedselketen en Leefmilieu	Overheidsdienst; Federaal duurzaam aankoopbeleid	Per mail

2.5.2 Bedrijven

Tijdens de interviews met de sectororganisaties die de meubelindustrie, de verpakkingssector en de schrijnwerkbedrijven (hier: producenten of importeurs van houten vensters en deuren) vertegenwoordigen, werd telkens gevraagd om aan te geven wat volgens hen de belangrijkste bedrijven zijn, in functie van de import- en productievolumes. Ook werd gevraagd om enkele kleine bedrijven aan te geven en liefst met de contactgegevens erbij. Wanneer geen contactgegevens

werden aangeleverd, werd gebruik gemaakt van de Belfirst database en Nacebel-codes om de bedrijven te ordenen volgens factoren zoals omzet en tewerkstelling. Deze aanpak is relevant om de grote producenten te identificeren, maar het bleek moeilijker om de grote importerende bedrijven te vinden.

Wanneer de bedrijfslijsten waren opgesteld, werden deze bedrijven gecontacteerd om diepte-interviews af te nemen, of indien nodig de vragenlijst online door te sturen. De bedrijven werden gevraagd naar

- Een omschrijving van de productgroepen (% hout, type hout), en het bedrijf (*business-to-business* of *business-to-consumer,* activiteiten…);
- CoC-certificicaat en gecertificeerde houtproducten, hiervoor werd dieper ingegaan op:
    - De aandelen per keurmerk, zowel in de aankoop als in de verkoop;
    - De evolutie van gecertificeerde houtproducten in de komende jaren en de verwachting voor 2030;
    - Het type klanten en marktsegment dat vraagt naar gecertificeerd hout;
    - De houding van sectorgenoten ten aanzien van gecertificeerd hout;
- De herkomstlanden van (gecertificeerd) hout;
- Eventuele aanbevelingen/boodschappen aan de Federale Overheid met betrekking tot deze thematiek.

In het bijzonder hebben we 7 meubelbedrijven gecontacteerd, 10 pallettenbedrijven, en 17 schrijnwerkerbedrijven. Dit laatste aantal ligt hoger omdat bij de schrijnwerkbedrijven vaak werd gevraagd om de vragenlijst via mail te versturen, maar omwille van de onzekerheid op respons ondertussen nieuwe bedrijven werden gecontacteerd. Deze eerste hebben vervolgens toch nog geantwoord, waardoor het aantal bedrijven dat input leverde, opliep. Bovendien werden 5 Franstalige schrijnwerkerijen rechtstreeks via mail bevraagd.

Slechts twee meubelbedrijven wilden niet deelnemen of gaven geen antwoord. De bevraging van deze sector resulteerde in een responsgraad van 71%. Bij de pallettenbedrijven was de non-respons groter. Vijf bedrijven hebben niet deelgenomen aan een diepte-interview, waardoor de bevraging resulteerde in een responsgraad van 50%. Bij de schrijnwerkerijen hebben 10 van de 17 gecontacteerde bedrijven geantwoord, een responsgraad van 58.8 %.

Deze respons is in het algemeen vrij goed. Dit kan voor een groot deel verklaard worden door de medewerking van de sectororganisaties en certificeringssystemen. Bijvoorbeeld voor

meubelbedrijven en importeurs werden potentiële bedrijven aangereikt en mee gecontacteerd door Fedustria. De Waalse schrijnwerkerijen werden gecontacteerd met de hulp van de Confederatie Bouw.

Tabel 2.6 geeft een overzicht van de gecontacteerde bedrijven per bedrijfstak en grootteklasse. Tabel 2.7 geeft de verdeling weer voor de bedrijven die geantwoord hebben. Voor de bepaling van de grootteklassen hanteren we de gangbare definities van bedrijfsgrootte van Eurostat. De criteria worden in Tabel 2.8 nader toegelicht. We willen opmerken dat deze cijfers gebaseerd zijn op de jaarrekeningen van de gecontacteerde bedrijven waarbij bepaalde bedrijfsonderdelen soms in andere vennootschappen kunnen ondergebracht zijn. Voor zover die een andere naam hebben werden deze niet gecapteerd. Ook de handelsnaam waaronder een bedrijf gekend is kan soms verschillen van de juridische benaming gebruikt in de jaarrekeningen. De gehanteerde definitie van bedrijfsgrootte kan verschillen van de perceptie van bedrijfsgrootte in de sector. Wat in de sector als een groot bedrijf beschouwd wordt, kan vanuit statistisch oogpunt een middelgroot of zelfs klein bedrijf zijn.

Deze tabellen geven aan dat naar grootteklassen de spreiding over het algemeen redelijk gelijk is. Naar sectoren toe hebben evenveel schrijnwerkerijen geantwoord als bedrijven uit de meubelsector en pallettensector samen. Bij de kleine bedrijven was de non-respons relatief hoger dan bij de andere grootteklassen. Aangezien voornamelijk diepte-interviews werden afgenomen, kunnen met de nodige omzichtigheid en zin voor context toch interessante en nuttige bevindingen worden afgeleid.

Tabel 2.6: Overzicht van gecontacteerde bedrijven per bedrijfstak en grootteklasse.

	Grootteklasse				**Totaal**
	micro	klein	middelgroot	groot	
Meubelsector	1	2	3	1	**7**
Palletten	5	5	1		**11**
Schrijnwerkers	4	8	5		**17**
Totaal	**10**	**15**	**9**	**1**	**35**

Tabel 2.7: Overzicht van gecontacteerde bedrijven die geantwoord hebben per bedrijfstak en grootteklasse.

	Grootteklasse				**Totaal**
	micro	klein	middelgroot	groot	
Meubelsector	1	0	3	1	**5**
Palletten	3	2	0		**5**
Schrijnwerkers	2	5	3		**10**
Totaal	**6**	**7**	**6**	**1**	**20**

Tabel 2.8: Definitie van KMO volgens de Europese Commissie – kenmerken van de verschillende grootteklassen. Bron: Europese Commissie, 2018.

	micro	**klein**	**middelgroot**
Aantal werknemers	< 10 personen	< 50 personen	< 250 personen
Omzet	≤ € 2 miljoen	≤ € 10 miljoen	≤ € 50 miljoen
Balanstotaal	≤ € 2 miljoen	≤ € 10 miljoen	≤ € 43 miljoen

2.6 Gegevensverwerking

2.6.1 Berekening van de volumes

Om het marktaandeel aantoonbaar duurzaam geproduceerd hout en papier en karton te kunnen berekenen moet ook het totale Belgische verbruik worden bepaald. Het Belgische verbruik van hout, papier en karton bestaat uit de som van de binnenlandse productie en de import minus de export van gezaagd hout, plaatmateriaal en papier en karton.

Het totale Belgische houtverbruik is berekend als de som van het verbruik binnen de productgroepen gezaagd naaldhout, gezaagd gematigd loofhout, gezaagd tropisch loofhout en plaatmateriaal. Het verbruik van gezaagd naaldhout is afgeleid van het door Fedustria en de Belgische Houtconfederatie voor België opgestelde landenrapport voor de International Softwood Conference 2017 enquête voor België. Voor het loofhout (zowel tropisch als gematigd) is voor het in beeld brengen van het totale loofhoutverbruik gebruik gemaakt van het nationale rapport voor België, dat is opgenomen in het jaarverslag van de European Organisation of the Sawmill Industry (EOS, 2017). Het nationale rapport voor België is gebaseerd op gegevens van de Belgische Houtconfederatie en de Europese Commissie. In het rapport wordt geen onderscheid gemaakt tussen gematigd en tropisch loofhout. Dit onderscheid is nochtans essentieel voor de marktmeting. Daarom is gezocht naar een manier om dit onderscheid wel te maken, maar in België werd geen bron voor deze gegevens gevonden. Uiteindelijk is gebruik gemaakt van de voorspellingen die de UNECE heeft gemaakt in het kader van het door hun opgestelde marktrapport voor de Committee on Forests and the Forest Industry (UNECE, 2017a). Het verbruik van plaatmateriaal is ingeschat door gebruik te maken van de productiecijfers die door de Belgische producenten van plaatmateriaal zijn opgegeven in het kader van deze marktstudie. De import en export van plaatmateriaal is in beeld gebracht op basis van de database voor de internationale handel in goederen van Eurostat (COMEXT-database).

Het Belgische verbruik van papier en karton is gebaseerd op de jaarlijkse statistieken van Cobelpa voor 2016 (Cobelpa, 2017). Deze gegevens zijn ter controle voorgelegd aan Fedustria en Cobelpa, waarbij voor plaatmateriaal op basis van de feedback van Fedustria enkele aanpassingen zijn gedaan.

Belgisch hout- of papier- en kartonverbruik = Productie + Import - Export

De cijfers die de basis vormen voor het berekende Belgische houtverbruik en het Belgische verbruik van papier en karton zijn opgenomen in Bijlage C. Belgisch houtverbruik in 2016.

Primaire houtproducten

Alle volumes zijn omgerekend naar m^3 rondhoutequivalenten (rhe) zonder schors, zodat de volumes uit de verschillende productgroepen dezelfde eenheid hebben en uiteindelijk bij elkaar kunnen worden opgeteld. Een m^3 plaatmateriaal is namelijk iets anders dan een m^3 gezaagd hout en kan niet één op één bij elkaar worden opgeteld. De conversiefactor voor gezaagd naaldhout is bijvoorbeeld 1,35. Dit betekent dat er voor het verkrijgen van 1 m^3 gezaagd naaldhout 1,35 m^3 rondhout zonder schors nodig is. De gehanteerde conversiefactoren voor het omrekenen van de gegevens naar rhe, die door Probos zijn vastgesteld (Oldenburger & Van Benthem, 2011), zijn opgenomen in Bijlage C. Belgisch houtverbruik in 2016.

De volumes per productgroep zijn weergegeven in m^3 gezaagd hout of platen (m.a.w. in product m^3) en niet in rhe. De houthandel en houtverwerkende bedrijven rekenen niet in rhe, maar in m^3 gezaagd hout of platen. Door de gegevens in gezaagde of platen m^3 weer te geven kunnen deze bedrijven veel beter zien hoe hun prestatie zich verhoudt ten opzichte van de verhoudingen binnen de totale productgroep.

Papier en karton

Alle volumes voor papier en karton zijn berekend in ton. Hier zijn geen conversiefactoren gebruikt.

2.6.2 Opschaling naar het totale verbruik

Binnen een marktstudie als deze is het niet reëel uit te gaan van een volledige marktdekking. In Paragraaf 2.3.4 is reeds een beschrijving gegeven van de gerealiseerde respons en de gerelateerde marktdekking van het verbruik per productgroep. Een analyse van de respons voor zowel de producenten als de importeurs en een vergelijking daarvan met de resultaten uit de vorige marktmeting rechtvaardigde de conclusie dat de gerealiseerde respons als representatief kan worden opgevat voor de Belgische markt. Deze conclusie is voorgelegd aan het begeleidingscomité van de marktstudie en na uitvoering van een aanvullende analyse is het begeleidingscomité hiermee akkoord gegaan. Het marktaandeel binnen de respons voor alle productgroepen is daarom ook toegepast als marktaandeel voor het totale verbruik. Daarbij is het totale volume gecertificeerd hout afzonderlijk berekend voor het volume dat in België is geproduceerd en het volume dat via import op de Belgische markt is gekomen. De marktaandelen binnen de respons voor de producenten en binnen de respons voor de importeurs verschilden namelijk te veel van elkaar om deze twee samen te nemen en daarmee het gemiddelde marktaandeel te berekenen.

Om de verhouding producenten en importeurs in kaart te brengen, is bepaald welk gedeelte van het Belgische verbruik van respectievelijk gezaagd hout, plaatmateriaal en papier en karton in België is geproduceerd en welk deel via import op de Belgische markt is gebracht. Deze informatie kon worden afgeleid uit de door de Belgische producenten tijdens deze marktstudie aangeleverde gegevens. Tabel 2.9 geeft de verhoudingen tussen het uit respectievelijk productie en import afkomstige verbruik in absolute zin en procentueel weer. Met behulp van de marktaandelen binnen respectievelijk de productie en de import is vervolgens het totaal volume aantoonbaar duurzaam geproduceerd hout per categorie berekend.

De volumes zijn voor de leesbaarheid afgerond op duizendtallen. Door de afronding kunnen kleine verschillen in totaalvolumes en marktaandelen optreden. De gepresenteerde marktaandelen zijn gebaseerd op de onafgeronde volumes.

Tabel 2.9: Het via de respondenten in beeld gebrachte volume (in m³ product) op de Belgische markt per productgroep in relatie tot het totale verbruik binnen deze productgroepen en de daarmee gerealiseerde marktdekking (in %).

Gezaagd hout en plaatmateriaal						
		Gezaagd naaldhout	**Gezaagd tropisch loofhout**	**Gezaagd gematigd loofhout**	**Plaatmateriaal**	**Totaal**
Totaal verbruik	m³	3.308.000	353.000	354.000	2.326.000	**6.341.000**
Verbruik vanuit import	m³ rhe	2.555.000	338.000	113.000	1.493.000	4.499.000
	%	77,2%	95,8%	31,9%	64,2%	71,0%
Verbruik vanuit productie	m³ rhe	753.000	15.000	241.000	833.000	1.842.000
	%	22,8%	4,2%	68,1%	35,8%	29,0%
Papier & karton						
		Grafisch papier en karton		**Overig papier en karton**		**Totaal**
Totaal verbruik	ton	1.926.000		1.020.000		2.946.000
Verbruik vanuit import	ton	1.824.000		824.000		2.648.000
	%	92,5%		67,0%		89,9%
Verbruik vanuit productie	ton	102.000		196.000		298.000
	%	7,5%		33,0%		10,1%

Betrouwbaarheid en representativiteit

Deze opschaling leent zich niet goed voor het berekenen van een statistisch betrouwbaarheidsinterval omwille van verschillende redenen:

- Het aandeel gecertificeerd hout per bedrijf is niet normaal verdeeld;

- Er is slechts een beperkt beeld op de totale populatie;
- De nadruk bij het verhogen van de respons lag op grote bedrijven die waarschijnlijk niet representatief zijn voor kleinere bedrijven (bv. grote internationale houtimporteurs versus kleine houthandels die amper rechtstreeks hout van buiten België aankopen);
- er is mogelijks een non-respons bias is opgetreden, waarbij niet-gecertificeerde bedrijven ondervertegenwoordigd zijn.

De representativiteit van de cijfers is gestoeld op het marktaandeel (in volume) dat wij in beeld hebben gekregen (zie Tabel 2.2). Hoe hoger het marktaandeel, hoe representatiever de cijfers. De cijfers waarvoor slechts een kleiner marktaandeel in beeld kon worden gebracht (bv. gezaagd tropisch hout) dienen dus met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd te worden. We verwijzen daarbij ook naar de aanbeveling (verder in dit rapport) met betrekking tot het systematiseren en optimaliseren van dit soort monitoringsoefeningen, opdat de respons – en dus ook de marktdekking en representativiteit – zou toenemen.

3 Resultaten en discussie

Het totale via de respondenten in beeld gebrachte volume voor alle productgroepen van hout dekt 43% van het totale Belgische houtverbruik (voor aandeel per productgroep, zie Tabel 2.2). Voor papier en karton dekt het via de respondenten in beeld gebrachte volume 36% van het totale Belgische papier- en kartonverbruik.

Dit aandeel werd opgeschaald naar het totaal volume van het Belgische houtverbruik, waardoor het totaal volume gecertificeerde hout kon ingeschat worden: dit is reeds goed voor 59,5% van het totale Belgische verbruik.

In Paragraaf 3.2 en 3.3 zal respectievelijk worden ingegaan op de aandelen gecertificeerd hout en papier en karton op de Belgische markt in 2016. Paragraaf 3.4 omvat de landen van herkomst van geïmporteerd hout en in Paragraaf 3.5 wordt de evolutie van het marktaandeel gecertificeerd hout besproken.

3.1 Wederuitvoer

Voor het bepalen van het volume dat op de Belgische markt is gebracht, moet de wederuitvoer in mindering worden gebracht op het geïmporteerde volume. Daarom is de bedrijven gevraagd aan te geven hoeveel van het geïmporteerde volume gecertificeerd hout er vervolgens weer is geëxporteerd. Bijna alle importeurs die gegevens hebben aangeleverd, hebben deze vraag beantwoord. Deze zogenaamde wederuitvoer bedraagt 37% voor gezaagd hout en platen, en 8% voor papier en karton.

3.2 Gecertificeerd hout op de Belgische markt in 2016

3.2.1 Primaire houtproducten

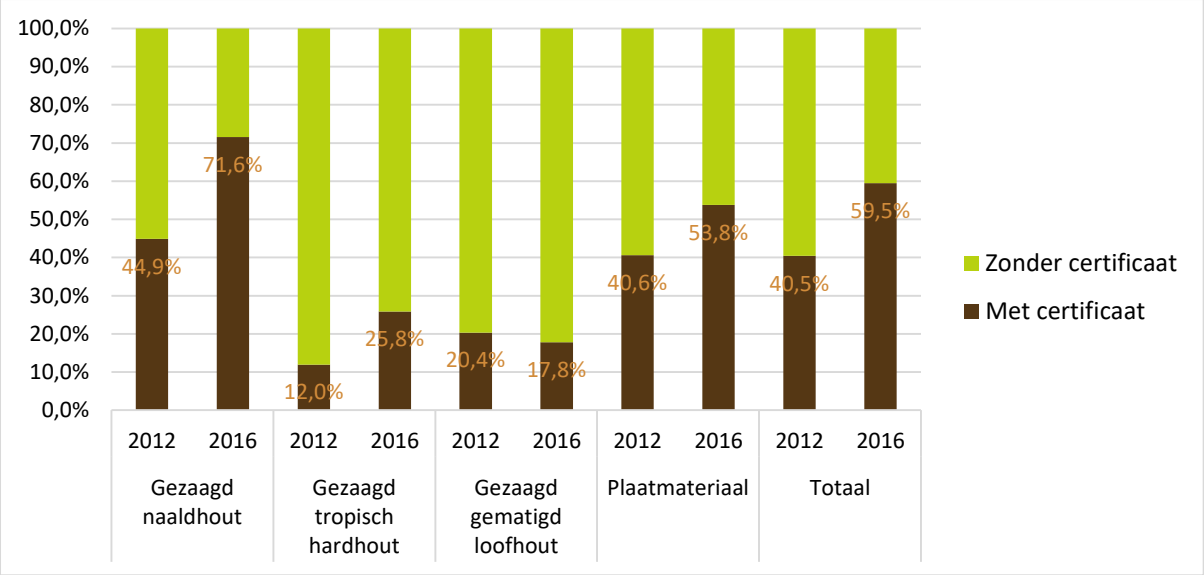
Het totale volume gecertificeerde primaire houtproducten komt uit op 3.758.000 m^3 rhe, wat overeenkomt met bijna 60% (59,5%) van het totale Belgische verbruik voor deze productgroep.

In 2012 was het percentage gecertificeerde primaire houtproducten op de Belgische markt nog 40% (De Groot *et al.*, 2014). De stijging is voornamelijk toe te schrijven aan de productgroepen gezaagd naaldhout (toename van 27%) en plaatmateriaal (toename van 13%). In Tabel 3.1 staan de volumes opgedeeld volgens productgroep en per certificaat vermeld.

Ter vergelijking zijn in de tabel ook de resultaten uit 2012 opgenomen, in de rijen “Met certificaat 2012”. De volumes die bij “Totale markt” staan vermeld, zijn de verbruikscijfers voor de verschillende productgroepen, zoals beschreven in Paragraaf 2.6.2. In Figuur 3.1 zijn de verschillen tussen 2012 en 2016 en tussen de verschillende productgroepen nog eens grafisch weergegeven.

Tabel 3.1: Het totaal volume gecertificeerd gezaagd hout en plaatmateriaal (in m^3 rhe) dat in 2012 en 2016 op de Belgische markt is gebracht en het procentuele marktaandeel van het gecertificeerd hout.

		FSC	PEFC	Totaal	Aandeel
Totaal	**Totale markt 2016**			**6.342.000**	
	Met certificaat 2016	**1.852.000**	**1.920.000**	**3.772.000**	**59,5%**
	Totale markt 2012			4.842.000	
	Met certificaat 2012	690.000	1.270.000	1.960.000	40,5%
Gezaagd naaldhout	**Totale markt 2016**			**3.308.000**	
	Met certificaat 2016	**1.366.000**	**1.001.000**	**2.367.000**	**71,6%**
	Totale markt 2012			2.369.000	
	Met certificaat 2012	339.000	725.000	1.064.000	44,9%
Gezaagd tropisch loofhout	**Totale markt 2016**			**353.000**	
	Met certificaat 2016	**49.000**	**43.000**	**92.000**	**25,8%**
	Totale markt 2012			216.000	
	Met certificaat 2012	17.000	9.000	28.000	12,0%
Gezaagd gematigd loofhout	**Totale markt 2016**			**354.000**	
	Met certificaat 2016	**10.000**	**53.000**	**63.000**	**17,8%**
	Totale markt 2012			227.000	
	Met certificaat 2012	5.000	41.000	46.000	20,4%
Plaatmateriaal	**Totale markt 2016**			**2.327.000**	
	Met certificaat 2016	**427.000**	**823.000**	**1.250.000**	**53,8%**
	Totale markt 2012			2.030.000	
	Met certificaat 2012	329.000	494.000	823.000	40,5%

Figuur 3.1: Vergelijking aandeel gecertificeerd primair gezaagd hout en plaatmateriaal van het totale verbruik in België in 2012 en 2016.

In Tabel 3.2 is te zien dat de aandelen FSC en PEFC binnen het gecertificeerd hout op de Belgische markt in 2016 ongeveer gelijk zijn. Op de totale Belgische markt hebben FSC en PEFC respectievelijk een marktaandeel van 29,2% en 30,3%.

Tabel 3.2: Het totaal volume gecertificeerd hout (in m³ rhe) per certificeringssysteem op de Belgische markt in 2016 en het procentueel aandeel per certificeringssysteem binnen zowel het volume gecertificeerd als binnen het totale Belgische verbruik van primaire houtproducten en plaatmateriaal.

	Volume	Aandeel binnen het volume gecertificeerd	Aandeel binnen het totale Belgische verbruik
FSC	1.851.000	49,1%	29,2%
PEFC	1.920.000	50,9%	30,3%
Totaal	3.771.000		59,5%

3.2.1.1 Verhouding tussen import en binnenlandse productie

Van het totale volume gecertificeerde primaire houtproducten op de Belgische markt in 2016, is 55,0% afkomstig vanuit import en 45,0% is in België geproduceerd. Het in België geproduceerde volume is voornamelijk (87%) afkomstig uit PEFC-gecertificeerde bossen. Ook binnen het volume met een FSC-certificaat heeft de productie in België een klein aandeel (4,4%); het grootste deel van de op de Belgische markt gebrachte primaire houtproducten met FSC-certificaat is afkomstig uit import.

Tabel 3.3: Volume gecertificeerde primaire houtproducten op de Belgische markt in 2016 per certificeringssysteem, onderverdeeld in import en Belgische productie (in product m³).

	FSC		PEFC		Totaal	
	Productie	**Import**	**Productie**	**Import**	**Productie**	**Import**
Naaldhout	3.000	1.010.000	148.000	593.000	151.000	1.603.000
Tropisch loofhout	2.500	24.000	-	23.000	2.500	48.000
Gematigd loofhout	5.500	2.000	25.000	13.000	30.000	15.000
Plaatmateriaal	49.000	251.000	231.000	348.000	281.000	599.000
Totaal	**60.000**	**1.287.000**	**404.000**	**977.000**	**464.500**	**2.265.000**
Procentueel	4,4%	95,6%	29,2%	70,8%	45,0%	55,0%

3.2.1.2 Resultaten per productgroep

In de hieronder volgende beschrijving per productgroep zijn de volumes uitgedrukt in product m^3 en niet in rhe. De reden hiervoor is het feit dat de gegevens op die manier door geïnteresseerde bedrijven makkelijker vergeleken kunnen worden met hun eigen cijfers. Binnen de houthandel wordt namelijk niet gewerkt met de eenheid rhe. Over de hoeveelheid ingezette grondstoffen (m.u.v. plaatmateriaal) en de herkomst van de ingezette grondstoffen waren in de respons te beperkt gegevens beschikbaar om uitspraken te kunnen doen. Deze informatie is dus niet in de resultaten meegenomen.

De volumes zijn voor de leesbaarheid afgerond op duizendtallen. Door de afronding kunnen kleine verschillen in totaalvolumes en marktaandelen optreden. De gepresenteerde marktaandelen zijn gebaseerd op de onafgeronde volumes.

Gezaagd naaldhout

In totaal is in 2016 71,6% van het gezaagd naaldhout gecertificeerd op de Belgische markt gebracht. Dit percentage wordt voornamelijk bepaald door het hoge aandeel gecertificeerd hout dat vanuit import op de markt is gebracht (84,7%). Voor productie ligt dit aandeel veel lager: 27,1% van het uit productie op de Belgische markt gebrachte gezaagd naaldhout is voorzien van een duurzaamheidscertificaat (zie Tabel 3.4).

Van het volume gecertificeerd gezaagd naaldhout dat in 2016 vanuit import op de Belgische markt is gebracht, heeft het keurmerk FSC een aandeel van 63,0% en PEFC een aandeel van 37,0% (zie Tabel 3.5). Het gecertificeerde volume dat via productie op de Belgische markt is gebracht is 151.000 m^3. Hiervan is het grootste deel PEFC-gecertificeerd (98,3%). Slechts 1,7% van het gecertificeerde volume binnen de productie van gezaagd naaldhout is FSC-gecertificeerd (zie Tabel 3.6).

Van het totaalvolume gezaagd naaldhout dat door de importeurs is geïmporteerd is 24,2% rechtstreeks weer geëxporteerd (en dus niet op de Belgische markt gebracht). Binnen dit geëxporteerde aandeel was een aandeel van 82,7% gecertificeerd. Dit aandeel is ongeveer vergelijkbaar met het aandeel gecertificeerd gezaagd naaldhout dat vanuit import op de Belgische markt is gebracht.

Van het totaalvolume gezaagd naaldhout dat door de producenten is geproduceerd is 60,2% geëxporteerd (en dus niet op de Belgische markt gebracht). Binnen dit aandeel export was 47,8% gecertificeerd. Dit aandeel is dubbel zo hoog als vanuit de productie op de Belgische markt is gebracht. Dit geeft aan dat de afzetmogelijkheid voor producenten van gecertificeerd gezaagd naaldhout buiten België groter is.

Tabel 3.4: Het totale verbruik, het volume gecertificeerd en het marktaandeel gecertificeerd gezaagd naaldhout op de Belgische markt in 2016 (in gezaagde m³).

	Totaal volume	Uit import	Uit productie
Verbruik	2.450.000	1.893.000	557.000
Volume gecertificeerd	1.754.000	1.603.000	151.000
Marktaandeel gecertificeerd	71,6%	84,7%	27,1%

Tabel 3.5: Verdeling tussen FSC en PEFC binnen het geïmporteerde volume gecertificeerd gezaagd naaldhout dat in 2016 op de Belgische markt is gebracht.

	Importvolume gecertificeerd (in m³)	Aandeel
FSC	1.010.000	63,0%
PEFC	593.000	37,0%
Totaal	1.603.000	

Tabel 3.6: Verdeling tussen FSC en PEFC binnen het in België geproduceerde volume gecertificeerd gezaagd naaldhout dat in 2016 op de Belgische markt is gebracht.

	Productievolume gecertificeerd (in m³)	Aandeel
FSC	3.000	1,7%
PEFC	148.000	98,3%
Totaal	151.000	

Gezaagd gematigd loofhout

In 2016 is in totaal 251.000 m^3 gezaagd gematigd loofhout op de Belgische markt gebracht. 45.000 m^3 hiervan is gecertificeerd, wat een marktaandeel van 17,8% voor het totale verbruik betekent. Van het verbruik vanuit import is 18,1% gecertificeerd. Voor het verbruik vanuit productie ligt dit aandeel op 17,6% (zie Tabel 3.7).

Binnen het geïmporteerde volume gezaagd gematigd loofhout dat gecertificeerd op de Belgische markt is gebracht, is het grootste deel, namelijk 91,1%, PEFC-gecertificeerd. 8.9% van het gecertificeerd importvolume is FSC-gecertificeerd (zie Tabel 3.8). Ook binnen het gecertificeerd volume verbruik vanuit productie heeft PEFC de overhand. Hier heeft PEFC een aandeel van 81,7% en FSC een aandeel van 18,3% (zie Tabel 3.9).

Van het totaalvolume gezaagd gematigd loofhout dat door de importeurs is geïmporteerd is 39,1% rechtstreeks weer geëxporteerd (en dus niet op de Belgische markt gebracht). Binnen dit geëxporteerde aandeel is 50,4% gecertificeerd. Dit aandeel ligt beduidend hoger dan het aandeel gecertificeerd gezaagd gematigd loofhout dat vanuit import op de Belgische markt is gebracht. Er is voor de importeurs buiten België dus meer afzetmogelijkheid voor gecertificeerd gezaagd gematigd loofhout dan in België zelf.

Van het totaalvolume gezaagd gematigd loofhout dat door de producenten is geproduceerd is 3,6% geëxporteerd (en dus niet op de Belgische markt gebracht). Binnen dit op zichzelf kleine aandeel export was 56,1% gecertificeerd. Dit aandeel ligt, net als bij import, hoger dan het gecertificeerd aandeel dat op de Belgische markt is gebracht.

Tabel 3.7: Het totale verbruik, het volume gecertificeerd en het marktaandeel gecertificeerd gezaagd gematigd loofhout op de Belgische markt in 2016 (in gezaagde m^3).

	Totaal volume	Uit import	Uit productie
Verbruik	251.000	80.000	171.000
Volume gecertificeerd	45.000	15.000	30.000
Marktaandeel gecertificeerd	17,8%	18,1%	17,6%

Tabel 3.8: Verdeling tussen FSC en PEFC binnen het in België geïmporteerde volume gecertificeerd gezaagd gematigd loofhout dat in 2016 op de Belgische markt is gebracht.

	Importvolume gecertificeerd (in m^3)	Aandeel
FSC	1.000	8,9%
PEFC	13.000	91,1%
Totaal	14.000	

Tabel 3.9: Verdeling tussen FSC en PEFC binnen het in België geproduceerde volume gecertificeerd gezaagd gematigd loofhout dat in 2016 op de Belgische markt is gebracht.

	Productievolume gecertificeerd (in m^3)	Aandeel
FSC	6.000	18,3%
PEFC	25.000	81,7%
Totaal	31.000	

Gezaagd tropisch loofhout

In 2016 is in België 195.000 m^3 gezaagd tropisch loofhout op de Belgische markt gebracht, waarvan 186.000 m^3 uit import en 9.000 m^3 uit productie (zie Tabel 3.10). Met "productie" wordt hier bedoeld dat het tropische loofhout als rondhout werd ingevoerd in België, en hier lokaal werd verwerkt tot gezaagd tropisch loofhout. In totaal is 25,9% van dit gezaagde tropisch loofhout gecertificeerd. Binnen het verbruik vanuit import is 25,7% gecertificeerd en voor het verbruik vanuit productie in België ligt dit aandeel op 29,4%.

Op basis van de door de importeurs aangeleverde informatie, is binnen het volume gecertificeerd gezaagd tropisch loofhout uit import 51,0% FSC- en 49,0% PEFC-gecertificeerd (zie

Tabel 3.11). Gezien de landen van herkomst (Figuur 3.10) is het niet de verwachting dat deze verhouding ook voor de hele markt geldt. Over de verdeling van het volume gecertificeerd gezaagd tropisch loofhout binnen de productie kan vanwege de beperkte respons geen uitspraak worden gedaan.

Van het totaalvolume gezaagd tropisch loofhout dat door de importeurs is geïmporteerd, is 70,2% rechtstreeks weer geëxporteerd (en dus niet op de Belgische markt gebracht). Binnen dit geëxporteerde aandeel is 29,4% gecertificeerd. Dit aandeel ligt iets hoger dan het aandeel gecertificeerd gezaagd tropisch loofhout dat vanuit import op de Belgische markt is gebracht. Dit geeft aan dat de afzetmogelijkheid gecertificeerd gezaagd tropisch loofhout buiten België groter is dan op de Belgische markt zelf.

Van het totaalvolume gezaagd tropisch loofhout dat door de producenten is geproduceerd, is 15,0% geëxporteerd (en dus niet op de Belgische markt gebracht). Binnen dit aandeel export was 18,5% gecertificeerd. Vanwege het beperkte aantal respondenten voor de productie van gezaagd tropisch loofhout kan er over de vergelijking met het aandeel gecertificeerd tropisch loofhout op de Belgische markt geen uitspraak worden gedaan.

Tabel 3.10: Het totale verbruik, het volume gecertificeerd en het marktaandeel gecertificeerd gezaagd tropisch loofhout op de Belgische markt in 2016 (in gezaagde m³).

	Totaal volume	Uit import	Uit productie
Verbruik	195.000	186.000	9.000
Volume gecertificeerd	50.000	47.000	3.000
Marktaandeel gecertificeerd	25,9%	25,7%	29,4%

Tabel 3.11: Verdeling tussen FSC en PEFC binnen het geïmporteerde volume gecertificeerd gezaagd tropisch loofhout dat in 2016 op de Belgische markt is gebracht.

	Importvolume gecertificeerd (in m³)	Aandeel
FSC	24.000	51,0%
PEFC	23.000	49,0%
Totaal	47.000	

Plaatmateriaal

In 2016 is in totaal 1.639.000 m^3 plaatmateriaal op de Belgische markt gebracht. Hiervan is 53,7% gecertificeerd. Voor het verbruik vanuit import is 57,0% gecertificeerd. Voor het verbruik vanuit productie ligt dit aandeel op 47,8%. In totaal is in 2016 880.000 m^3 gecertificeerd plaatmateriaal op de Belgische markt gebracht (Tabel 3.12).

De importeurs van plaatmateriaal hebben in 2016 599.000 m^3 aan gecertificeerd plaatmateriaal op de Belgische markt gebracht. Binnen het volume gecertificeerd plaatmateriaal vanuit import is 41,9% voorzien van een FSC-certificaat en 58,1% van een PEFC-certificaat.

Van het op de Belgische markt gebrachte volume vanuit productie van de eigen drie producenten (587.000 m^3 product) is 47,8% gecertificeerd. 17,5% van het gecertificeerde volume is voorzien van een FSC-certificaat en 82,5% van een PEFC-certificaat.

Voor de productie van het totale geproduceerde volume (1.639.000 m^3 product) is circa 1,5 miljoen ton rondhout, resthout en recyclagehout ingezet. Er wordt in België spaanplaat, MDF en OSB geproduceerd. Er is voor gekozen de gegevens niet per type plaatmateriaal weer te geven, omdat deze dan te herleiden zijn naar individuele bedrijven.

Van het totaalvolume geïmporteerd plaatmateriaal is 34,9% rechtstreeks weer geëxporteerd (en dus niet op de Belgische markt gebracht). Binnen dit geëxporteerde aandeel is 30,3% gecertificeerd. Dit aandeel ligt lager dan het aandeel gecertificeerd plaatmateriaal dat vanuit import op de Belgische markt is gebracht. Er lijkt voor de importeurs binnen België zelf dus meer afzetmogelijkheid voor gecertificeerd plaatmateriaal dan buiten België.

Tabel 3.12: Het totale verbruik, het volume gecertificeerd en het marktaandeel gecertificeerd plaatmateriaal op de Belgische markt in 2016 (in m³).

	Totaal volume	Uit import	Uit productie
Verbruik	1.639.000	1.052.000	587.000
Volume gecertificeerd	880.000	599.000	281.000
Marktaandeel gecertificeerd	53,7%	57,0%	47,8%

Tabel 3.13: Verdeling tussen FSC en PEFC binnen het geïmporteerde volume gecertificeerd plaatmateriaal dat in 2016 op de Belgische markt is gebracht.

	Importvolume gecertificeerd (in product m³ plaatmateriaal)	Aandeel binnen het gecertificeerd volume
FSC	251.000	41,9%
PEFC	348.000	58,1%
Totaal	599.000	

Tabel 3.14: Verdeling tussen FSC en PEFC binnen het in België geproduceerde volume gecertificeerd plaatmateriaal dat in 2016 op de Belgische markt is gebracht.

	Volume gecertificeerd (in m³)	Aandeel binnen het gecertificeerd volume
FSC	49.000	17,5%
PEFC	231.000	82,5%
Totaal	280.000	

3.2.2 Secundaire houtproducten

De resultaten van de secundaire houtproducten zijn geformuleerd aan de hand van vier bevindingen, die voor de verschillende productcategorieën worden toegelicht. De producenten en importeurs van houten vensters en deuren worden in wat volgt voor het leesgemak omschreven als 'schrijnwerkbedrijven'.

Bevinding 1: Het aandeel gecertificeerd hout varieert en is gemiddeld gezien beperkt, maar vaak hoger bij grotere bedrijven.

Bij de categorie van houten palletten bleken enkele grote(re) bedrijven een aandeel gecertificeerd hout te hebben. De respons bij grote bedrijven was echter te laag om de grootteorde van dit aandeel te kunnen inschatten. Wel bleek bij de respondenten dat het steeds om PEFC-gecertificeerd hout ging. Veel middelgrote bedrijven en kleine bedrijven zijn niet CoC gecertificeerd en kopen ook geen gecertificeerd hout aan.

Bij de meubel- en schrijnwerkbedrijven bleek het aantal bedrijven met een Chain of Custody-certificaat hoger te liggen. Hierdoor konden meer gegevens met betrekking tot gecertificeerd hout worden bekomen. Vaak lag het aandeel gecertificeerd hout tussen 5 en 10 %, zowel bij grotere als kleinere bedrijven. Dit komt overeen met een studie op de Franse markt die aantoont dat de penetratiegraad van FSC-gecertificeerde meubels daar 7% bedraagt (IPEA 2018).

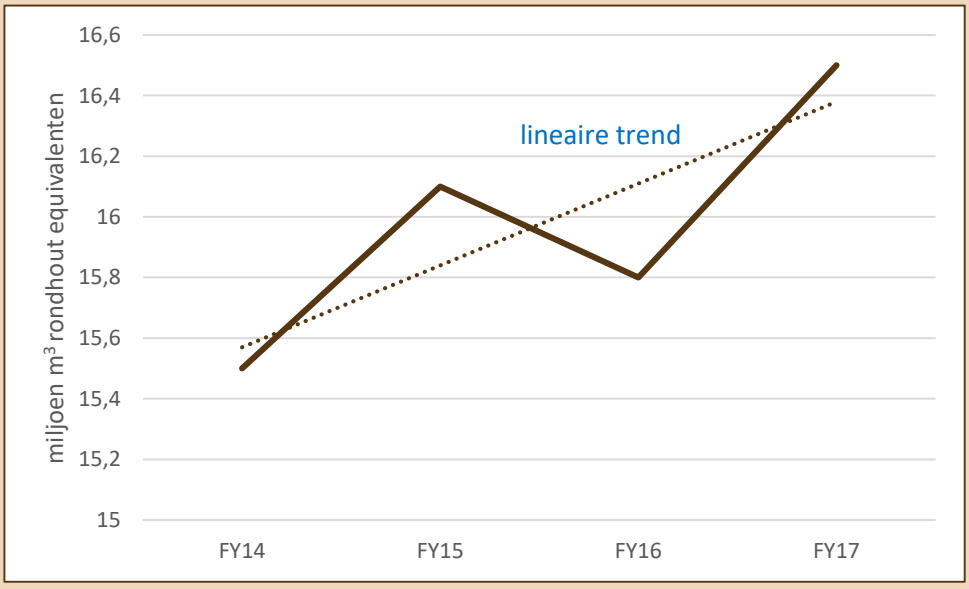
Een aanzienlijk aantal grote schrijnwerkbedrijven op de Belgische markt haalde erg hoge percentages, vaak van 70 tot 100 %, gecertificeerd hout. Ook bij de meubelsector zien we dit terug, met IKEA in een voortrekkersrol (zie kader). Beide labels kwamen voor, maar FSC was sterker vertegenwoordigd in deze productcategorieën.

Kader 1: IKEA: een belangrijke driver voor gecertificeerd hout

Dit kader is illustratief voor hoe grote bedrijven een voortrekkersrol in de markt kunnen spelen met betrekking tot gecertificeerd hout. IKEA is één van de grootste verbruikers van hout in de detailhandel en de grootste speler in de Belgische meubelmarkt. Zij kozen ervoor om maximaal te streven naar FSC-gecertificeerd en gerecycleerd hout. Vanuit de studie wordt geen voorkeur uitgedragen naar FSC of PEFC. In het financieel jaar 2017 gebruikte de IKEA-groep maar liefst 16,5 miljoen m^3 rondhout-equivalent (rhe), waarvan 0,582 miljoen m^3 rhe voor papier. IKEA's vraag naar FSC-gecertificeerd hout zou 3% vertegenwoordigen van het totaal jaarlijks aanbod van FSC-gecertificeerd hout op wereldschaal.

Kaderfiguur 1 geeft de evolutie van de houtvraag van IKEA weer in de laatste vier boekhoudkundige jaren. De samengestelde jaarlijkse groeivoet bedraagt 1,58%. Dit betekent dat IKEA tegen 2020, naar alle verwachting en *ceteris paribus* de kaap van de 17 miljoen m^3 rondhout equivalent zal overschrijden.

Kaderfiguur 1: Evolutie van de houtvraag van IKEA in miljoen m^3 rondhoutequivalenten

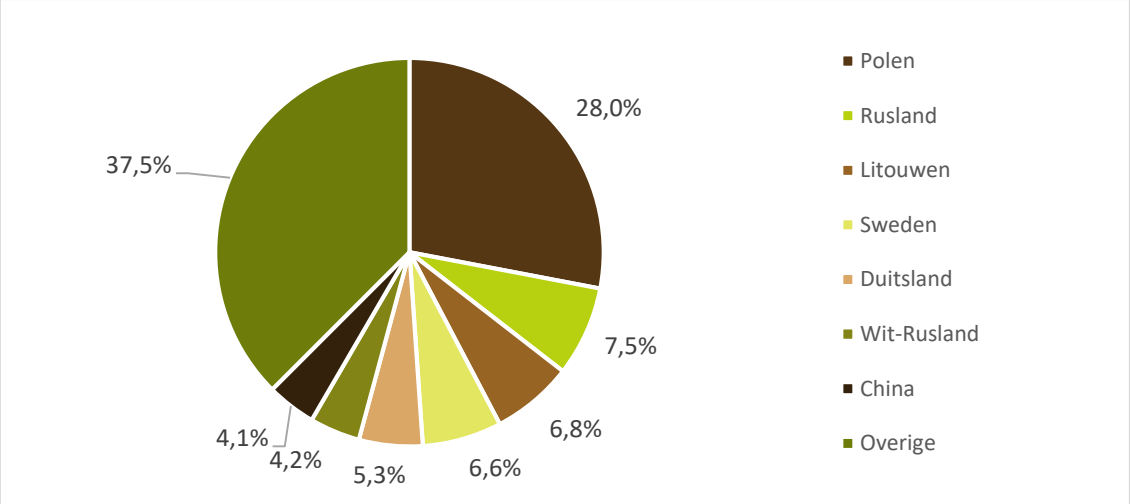

Bron: eigen berekeningen op basis van (IKEA, 2018b) p 19

IKEA stelt ambitieuze doelen voor houtcertificering voorop. In 2017 was 77% van het hout dat verwerkt is in de IKEA-producten FSC-gecertificeerd of afkomstig uit recyclage. IKEA is naar eigen zeggen daarmee de grootste vrager van FSC-gecertificeerd hout. De doelstelling van IKEA is om tegen 2020 te werken met 100% FSC-gecertificeerd hout. Het bedrijf geeft echter aan dat het de limieten van FSC-gecertificeerd en gerecycleerd hout begint te voelen voor wat betreft de landen waarvan het momenteel het meeste importeert. 75% van al het gebruikte hout komt van zogenaamde lagerisicolanden, bijvoorbeeld de meeste EU-lidstaten en de VS. Er komt echter ook een aanzienlijk deel uit risicolanden zoals China, Rusland, Roemenië en Vietnam – zie kaderfiguur 2. Risicolanden zijn landen waar de risico's op illegale houtkap, oorlogen en conflicten, houtkap uit beschermde natuurgebieden met hoge ecologische waarde en van genetisch gemanipuleerde boomplantages aanzienlijk zijn.

Om het duurzaam bosbeheer en duurzaam houtgebruik stroomopwaarts in de waardeketen te stimuleren heeft IKEA de IWAY Forestry Section ontwikkeld. Dit stipuleert een set van minimum criteria waaraan IKEA's toeleveranciers dienen te voldoen. IWAY is consistent met de EUTR. Van alle IKEA-toeleveranciers in de hout waardeketen zijn er 79,1% FSC-gecertificeerd.

Kaderfiguur 2: Herkomstlanden van hout voor IKEA-producten Financieel Jaar 2017[17]

Bron: (IKEA, 2018b) p 19

De vraag van IKEA naar gecertificeerd hout zal dus niet alleen nog structureler worden; ze zal ook nog verder toenemen met de verdere voorziene groei van IKEA. De kans bestaat dat de markt nog niet klaar is om een dergelijk massale vraag op te vangen en een degelijk aanbod te doen, maar we kunnen IKEA wel als trendsetter beschouwen, en als belangrijke driver die op middellange termijn toch een algemene toename van de gecertificeerde houtvraag zal genereren.

[17] Het financieel jaar 2017 (FY2017) loopt van 1 september 2016 tot en met 31 augustus 2017

Bevinding 2: De marktvraag naar gecertificeerd hout is - vooral bij particulieren - beperkt. Zij lijkt te stabiliseren of slechts licht te stijgen. De houding tegenover gecertificeerd hout is veelal sceptisch, maar meer open en positief bij grotere meubel- en schrijnwerkbedrijven.

Uit de interviews bij de meubel- en schrijnwerkbedrijven komt naar voor dat een redelijk aantal bedrijven de problematiek van niet duurzaam beheerde bossen wel degelijk een belangrijk aandachtspunt vindt. Zij willen zich dan ook engageren (zie ook de bevinding over MVO en innovatie), maar constateren dat de marktvraag naar gecertificeerde producten eerder beperkt is. De vraag naar gecertificeerd hout vanuit particulieren, en handel gericht op bediening van deze particulieren is blijkbaar quasi onbestaande. Ook bij bedrijven die gericht zijn op de publieke sector werd aangegeven dat zelfs indien producten met gecertificeerd hout worden aangeboden, deze niet systematisch worden gekozen. Dit suggereert dat andere factoren, zoals prijs, de overhand lijken te hebben bij de uiteindelijke keuze van het meubilair of schrijnwerk.

Daar waar er in de voorbije decennia een gestaag toenemende algemene interesse voor gecertificeerd hout was waar te nemen, bemerken de meeste respondenten dat, als het op de praktijk aankomt, er eerder een afzwakking van de aandacht of zelfs 'stilstand' in de interesse is voor gecertificeerd hout bij hun klanten. Dit zorgt ook bij bedrijven voor scepticisme. Anderzijds werd ook aangegeven dat gelet op de toegenomen aandacht voor milieu en voor circulaire economie de vraag in de toekomst mogelijks wel opnieuw zal toenemen. Dit toont zich reeds in de projectmarkt, daar wordt nu al een grotere en stijgende vraag waargenomen.

Wat de eindverbruiker of consument betreft werd ook aangegeven dat de prijs/kwaliteit verhouding bij alle productcategorieën essentieel is en blijft. Kwaliteit omvat dan de eigenschappen van het materiaal maar bij meubels en schrijnwerk ook het esthetisch karakter van het product. Een respondent gaf in dat verband aan dat de eindverbruiker "*meer bereid is te betalen voor een beter esthetisch uitzicht dan de manier waarop het product gemaakt is*". Gecertificeerd hout zou wel vaker gevraagd worden voor tuinmeubelen dan voor meubilair voor binnentoepassingen. De achterliggende reden daarvoor zou kunnen zijn dat het hout meer prominent in het product aanwezig is en dikwijls ook meer (publiek) zichtbaar is, bijvoorbeeld in het geval van zitbanken en tuintafels. Dit in tegenstelling tot meubelen die meer een samengesteld product zijn waarbij hout in combinatie met stoffen, leder, metaal is verwerkt. Ook voor het leder en de stoffen is de vraag naar duurzaam (bio)materiaal trouwens vrijwel onbestaande. Bovendien wordt voor tuinmeubilair vaker tropisch loofhout of geïmpregneerd naaldhout gebruikt, waarvoor meer gecertificeerd hout beschikbaar is.

Bij meerdere palletbedrijven wordt gecertificeerd hout sceptisch bekeken. Het aantal bedrijven dat niet wou deelnemen was ook in deze categorie het hoogst. Sommige bedrijven gaven aan niet te

weten wat de labels inhouden. Andere – voornamelijk de grotere – bedrijven waren meer vertrouwd met de keurmerken, en merken wel een stijgende marktvraag naar gecertificeerd hout. Dit werd bevestigd door de leverancier van gezaagd hout voor de palletindustrie. De palletproducenten verwezen ook naar een (te) beperkte beschikbaarheid van gecertificeerd hout.

Bevinding 3: De balans tussen de administratieve lasten van certificering en de verwachte meervraag of meeropbrengst is niet altijd positief. De beperkte vraag en de complexiteit van producten en productgamma belemmeren het verder zetten van de Chain of Custody.

De geïnterviewde bedrijven gaven aan dat de administratieve last van certificering niet altijd opweegt tegenover de potentiële (commerciële) voordelen. Dit laatste wordt in eerste instantie bepaald door de vraag naar gecertificeerd hout en die blijkt eerder beperkt te zijn (zie hoger). Certificering vereist het volgen van bepaalde procedures, het aanleveren van documentatie, frequente audits en het aankopen van gecertificeerd materiaal, om aldus de Chain of Custody te kunnen verder zetten. Bepaalde randfactoren kunnen daarbij een rol spelen zoals de complexiteit van het product en van het productengamma, maar ook marketing, productontwikkeling en focus op nichemarkten spelen hierin een rol.

Producenten van samengesteld meubilair gaven aan dat de complexiteit en extra administratieve lasten, zeker als slechts een klein aandeel hout in het product verwerkt is, Chain of Custody-implementatie en certificering ontmoedigen. Dit geldt ook voor bedrijven die een zeer uitgebreid productengamma hebben. Het betekent niet noodzakelijk dat er geen gecertificeerd hout wordt aangekocht, maar de Chain of Custody wordt niet verdergezet in het verwerkingsproces en de producten kunnen dus niet als gecertificeerd aangeboden worden.

Ook bedrijven die wel een Chain of Custody-certificaat hebben blijken een groot deel van het gecertificeerd hout niet als dusdanig verkocht te worden omdat “de klanten hier niet om vragen”. Zij doen dit naar eigen zeggen om hun administratie te beperken.

Het zijn voornamelijk de kleinere bedrijven bij wie certificering als te duur wordt gepercipieerd. De administratieve lasten wegen voor hen blijkbaar niet op tegen de mogelijkheden om dit langs inkomstenzijde te compenseren, bijvoorbeeld door marges te verhogen of nieuwe markten aan te boren.

Bevinding 4: Marktpositie, marketing en positionering van bedrijfsimago kunnen stimulerend werken voor het gebruik van gecertificeerd hout. Steeds meer bedrijven gaan aan de slag met maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) en innoveren met gecertificeerde houtproducten voor milieubewuste klanten.

De rol van grote winkelketens en grote afnemers van schrijnwerk of palletten lijkt vrij belangrijk te zijn bij de promotie van gecertificeerd hout. Dit past ongetwijfeld in een strategie om zich als milieubewust bedrijf te profileren en om (potentiële) nieuwe deelmarkten te kunnen bedienen, maar vooral ook om niet geassocieerd te worden met niet-duurzame houtoogst en daardoor imagoschade te lijden. Een aantal respondenten gaf aan dat de concrete vermelding van gecertificeerd hout in het lastenboek van een grote winkelketen een aanleiding was om een CoC-certificaat aan te vragen. Het ging hier wel om buitenlandse winkelketens. Dergelijke voorbeelden tonen aan dat de drijvende factor voor certificering zich wel degelijk stroomopwaarts in de waardeketen doorzet, van winkelketen naar meubelproducent, als die vraag er effectief is. Dit wordt ook gestaafd door een voorbeeld van IKEA dat, in samenwerking met WWF, een strategie heeft ontwikkeld om kleine houtproducenten in Azië (China, Vietnam) op te leiden om het beheer van mangrovebossen te verduurzamen.

Hierbij dienen twee kanttekeningen gemaakt te worden:

1. Er werd bij deze voorbeelden ook vermeld dat de winkelketens meestal niet bereid zijn een hogere prijs te betalen voor gecertificeerde houtproducten. De voordelen voor de producent liggen enkel in een meer verzekerde afzet van grotere volumes.
2. De meubelproducenten gaven ook aan dat zij wel meer betalen voor de aankoop van gecertificeerd hout. Daardoor komt de certificeringskost bij de meubelproducent te liggen en verdwijnt of vermindert ook het *incentive* om FSC/PEFC-certificaten aan te vragen.

Daartegenover staat dan weer dat verschillende voorbeelden werden gegeven van initiatieven voor de ontwikkeling van producten die specifiek op de circulaire economie zijn gericht en die volgens hoge maatschappelijke standaarden worden ontwikkeld. Gecertificeerd hout is hierbij zeer belangrijk. Daarmee wordt ingespeeld op een specifiek marktsegment van milieubewuste klanten, het blijft echter de vraag of en in welke mate dit gaat aanslaan bij het grote publiek.

Anderzijds kan het gebruik van duurzaam hout (als onderdeel van MVO) ook als een positief verhaal gezien worden waarmee bedrijven een verschil kunnen maken in de samenleving, los van de huidige marktvraag.

3.3 Gecertificeerd papier en karton op de Belgische markt in 2016

Het totale via de respondenten in beeld gebrachte volume voor alle productgroepen van papier en karton dekt 36% van het totale Belgische houtverbruik (voor aandeel per productgroep, zie Tabel 2.2).

Tabel 3.15 geeft weer dat van het totale volume aan papier en karton op de Belgische markt van 2.946.000 ton 78,9% gecertificeerd is. Binnen deze groep is onderscheid gemaakt tussen grafisch papier (incl. kranten) en overig papier & karton. Een verdere uitsplitsing van de categorie 'overig', die voornamelijk uit verpakkingspapier en –karton, sanitair papier en enkele bijzondere producten bestaat, was niet mogelijk omdat cijfers voor het verbruik niet beschikbaar waren. Voor grafisch papier is 83,1% van het op de markt gebrachte volume gecertificeerd, waarvan 53,2% FSC en 46,8% PEFC (zie Tabel 3.15)

Tabel 3.15: Het totaal volume gecertificeerd papier en karton (in ton) dat in 2016 op de Belgische markt is gekomen.

		FSC	PEFC	Totaal	Aandeel
Papier & karton totaal	**Totale markt**			**2.946.000**	
	Met certificaat	**1.537.000**	**788.000**	**2.325.000**	**78,9%**
	Aandeel	66,1%	33,9%		
Grafisch papier (incl. kranten)	Totale markt			1.926.000	
	Met certificaat	851.000	749.000	1.600.000	83,1%
	Aandeel	53,2%	46,8%		
Overig papier & karton	Totale markt			1.020.000	
	Met certificaat	686.000	39.000	725.000	71,0%
	Aandeel	94,6%	5,4%		

3.3.1 Verhouding tussen import en binnenlandse productie

Van het totale volume gecertificeerd papier en karton op de Belgische markt in 2016, is 90,5% afkomstig uit import en 9,5% in België geproduceerd. Van het aandeel FSC is 88,5% vanuit import op de Belgische markt gekomen. Voor PEFC komt 94,3% van het PEFC-gecertificeerde hout op de Belgische markt vanuit import (zie Tabel 3.16).

Tabel 3.16: Volume gecertificeerd papier en karton op de Belgische markt in 2016, onderverdeeld in import en Belgische productie (in ton).

	FSC		PEFC		Totaal	
	Productie	Import	Productie	Import	Productie	Import
Grafisch papier (incl. kranten)	15.000	836.000	29.000	721.000	44.000	1.557.000
Overig	161.000	525.000	16.000	22.000	177.000	547.000
Totaal	**177.000**	**1.361.000**	**45.000**	**743.000**	**221.000**	**2.104.000**
Procentueel	11,5%	88,5%	5,7%	94,3%	9,5%	90,5%

3.3.2 Resultaat importeurs

In totaal is er in 2016 2.104.000 ton papier en karton vanuit import met een FSC-of PEFC-certificaat op de Belgische markt gebracht (zie Tabel 3.17). Binnen dit volume heeft FSC een marktaandeel van 64,7% en PEFC een marktaandeel van 35,3%. Van het geïmporteerde volume gecertificeerd grafisch papier is 53,7% FSC- en 46,3% PEFC-gecertificeerd. Het volume gecertificeerd voor de categorie 'Overig' bestaat voornamelijk (96,0%) uit FSC-gecertificeerd materiaal.

Tabel 3.17: Verdeling tussen FSC en PEFC binnen de totale geïmporteerde hoeveelheid gecertificeerd papier en karton dat in 2016 op de Belgische markt is gebracht.

	Hoeveelheid gecertificeerd (in ton)	Aandeel binnen de gecertificeerde hoeveelheid
Totaal	**2.104.000**	
FSC	1.361.000	64,7%
PEFC	743.000	35,3%
Grafisch papier (incl. kranten)	**1.557.000**	
FSC	836.000	53,7%
PEFC	721.000	46,3%
Overig	**547.000**	
FSC	525.000	96,0%
PEFC	22.000	4,0%

3.3.3 Resultaat producenten

In totaal is er in 2016 221.000 ton papier en karton vanuit productie met een FSC-of PEFC-certificaat op de Belgische markt gebracht (zie Tabel 3.18). Binnen dit volume heeft FSC een marktaandeel van 80,1% en PEFC een marktaandeel van 19,9%. Van het aandeel gecertificeerd binnen het geproduceerde volume grafisch papier is 34,1% FSC- en 65,9% PEFC-gecertificeerd. Het volume gecertificeerd voor de categorie 'Overig' bestaat voornamelijk (91,0%) uit FSC.

Tabel 3.18: Verdeling tussen FSC en PEFC binnen de door Belgische producenten op de Belgische markt gebrachte hoeveelheid gecertificeerd papier en karton die in 2016 op de Belgische markt is gebracht.

	Hoeveelheid gecertificeerd (in ton)	Aandeel binnen de gecertificeerde hoeveelheid
Totaal	**221.000**	
FSC	177.000	80,1%
PEFC	44.000	19,9%
Grafisch papier (incl. kranten)	**44.000**	
FSC	15.000	34,1%
PEFC	29.000	65,9%
Overig	**177.000**	
FSC	161.000	91,0%
PEFC	16.000	9,0%

3.4 Herkomst van (gecertificeerd) hout op de Belgische markt

Voor de verschillende productgroepen is op basis van de handelsstatistieken uit de Eurostat Comext-database op basis van volume-gegevens (m^3) bepaald wat de belangrijkste importlanden voor rondhout, gezaagd hout en plaatmateriaal zijn. Het is hierbij belangrijk op te merken dat deze importlanden zoals vermeld in deze database slechts een indicatie geven van de herkomst van de houtproducten, aangezien er natuurlijk ook doorvoer van hout met een herkomst uit derde landen is vooraleer het België bereikt. Dit wordt niet gevat door de Eurostat Comext database. Daarnaast is op basis van de door de importeurs aangeleverde gegevens een beeld gecreëerd van de belangrijkste herkomstlanden van het geïmporteerd gecertificeerd gezaagd hout.

Voor het bepalen van de herkomst van het in België verwerkte gecertificeerd rondhout zijn voor gezaagd gematigd loofhout en gezaagd tropisch loofhout te weinig gegevens aangeleverd door de rondhoutverwerkende bedrijven om hier betrouwbare uitspraken over te kunnen doen. Voor de andere primaire productcategorieën konden deze gegevens wel berekend en gevisualiseerd worden.

Om een eerste beeld te krijgen van de herkomst van de bestudeerde secundaire productgroepen worden in Paragraaf 3.4.5 de belangrijkste importlanden, op basis van monetaire waarden, bekomen uit de Eurostat Comext database, gegeven. Door de kleine steekproef kon echter slechts een gelimiteerd beeld van de herkomst van gecertificeerde producten worden gevormd.

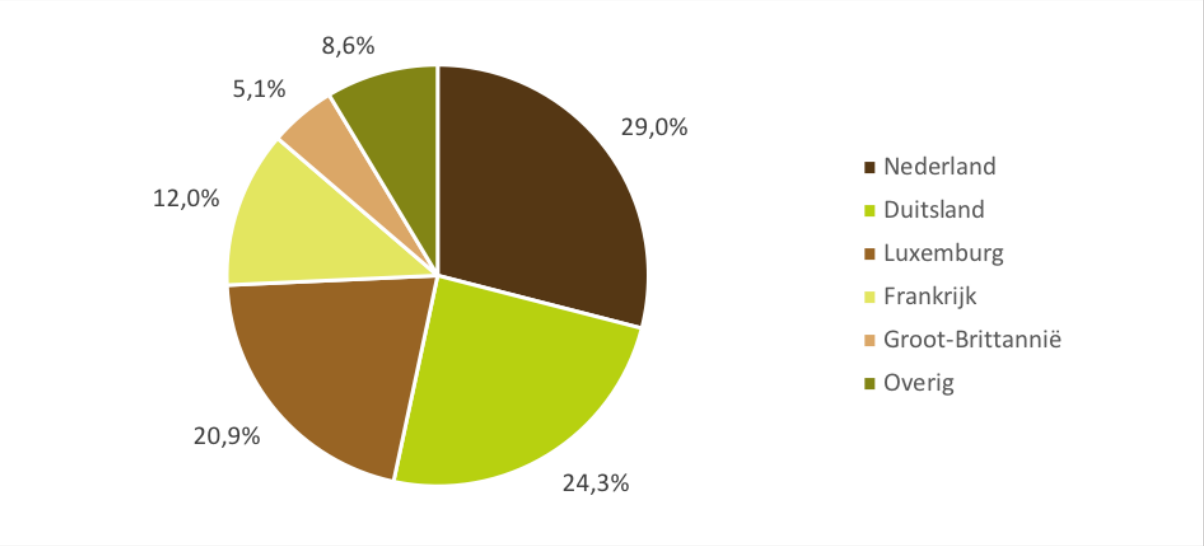
Voor papier en karton is de herkomst van rondhout, chips en pulp bekomen uit de Annual Statistics 2016 (Cobelpa 2017). Dit werd aangevuld met gegevens over de herkomst van gecertificeerde pulp.

3.4.1 Naaldhout

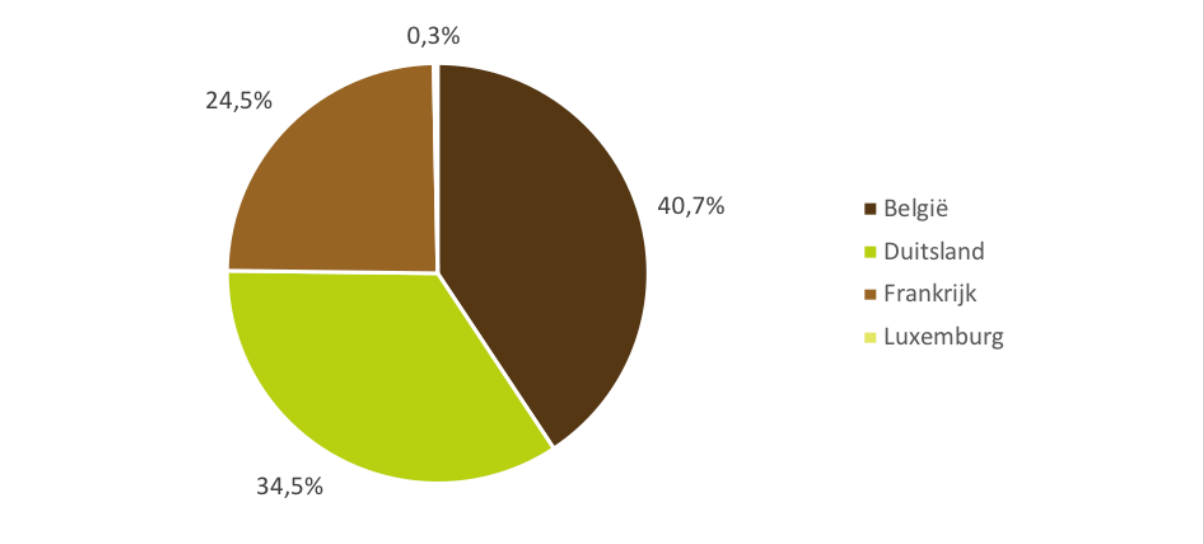
3.4.1.1 Import van naaldhout rondhout

Uit de handelsstatistieken van Comext blijkt dat het geïmporteerde naaldhout rondhout geheel vanuit landen binnen de Europese Unie wordt betrokken, met Nederland als grootste leverancier. Allicht speelt Nederland hier in grote mate een rol als doorvoerhaven, en in veel mindere mate een rol als primaire producent van naaldhout. Door de rondhoutverwerkende bedrijven die de herkomst van hun ingezette gecertificeerde grondstoffen hebben opgegeven, wordt overwegend geïmporteerd vanuit Duitsland en Frankrijk. Opvallend is dat volgens deze bedrijven Nederland, dat volgens Comext de grootste leverancier van naaldhout rondhout is voor België, geen rol van betekenis lijkt te spelen als leverancier van gecertificeerd naaldhout aan België. De bedrijven geven aan dat het gros van het gecertificeerde naaldhout rondhout uit België zelf komt (40,7%). Gezien de verschillende bronnen

(Comext enerzijds over de totale invoer van naaldhout rondhout, en de responderende bedrijven over de import van gecertificeerd naaldhout rondhout) is het niet mogelijk om eenduidige uitspraken te doen die dit toch wel zeer frappante verschil kunnen verklaren. Ook over de verdeling tussen FSC en PEFC kunnen wegens de beperkte respons geen uitspraken worden gedaan.

Figuur 3.2: Verdeling van de totale Belgische import van naaldhout rondhout volgens volume (m³) in 2016 naar land van herkomst. Bron: Comext, bewerkt door Probos.

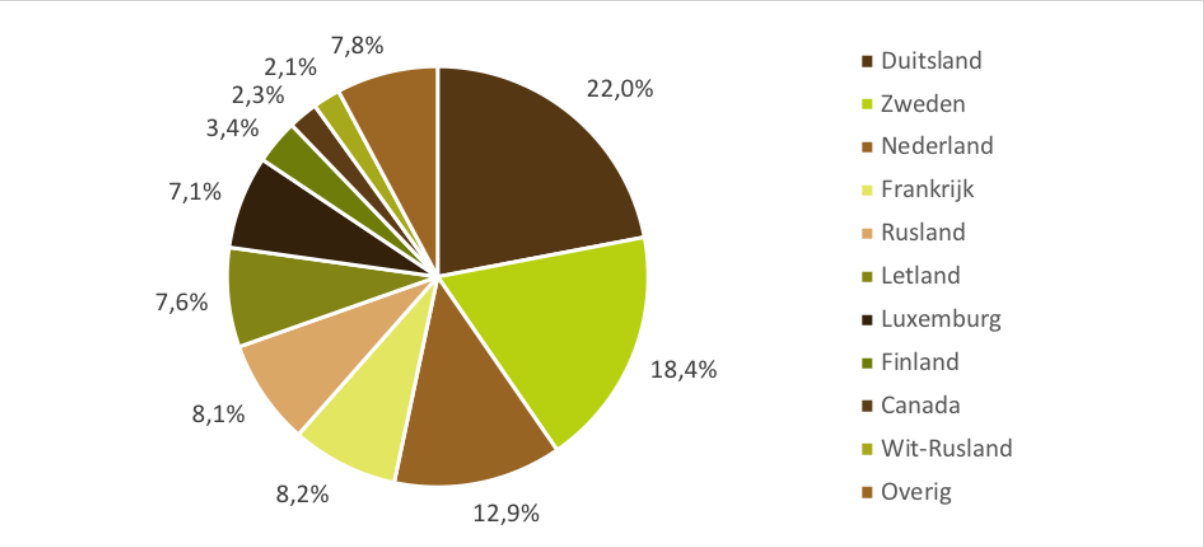
Figuur 3.3: Verdeling van de door de rondhoutverwerkende bedrijven opgegeven herkomst van het gecertificeerde naaldhout rondhout volgens volume (m³) in België in 2016.

3.4.1.2 Import van gezaagd naaldhout

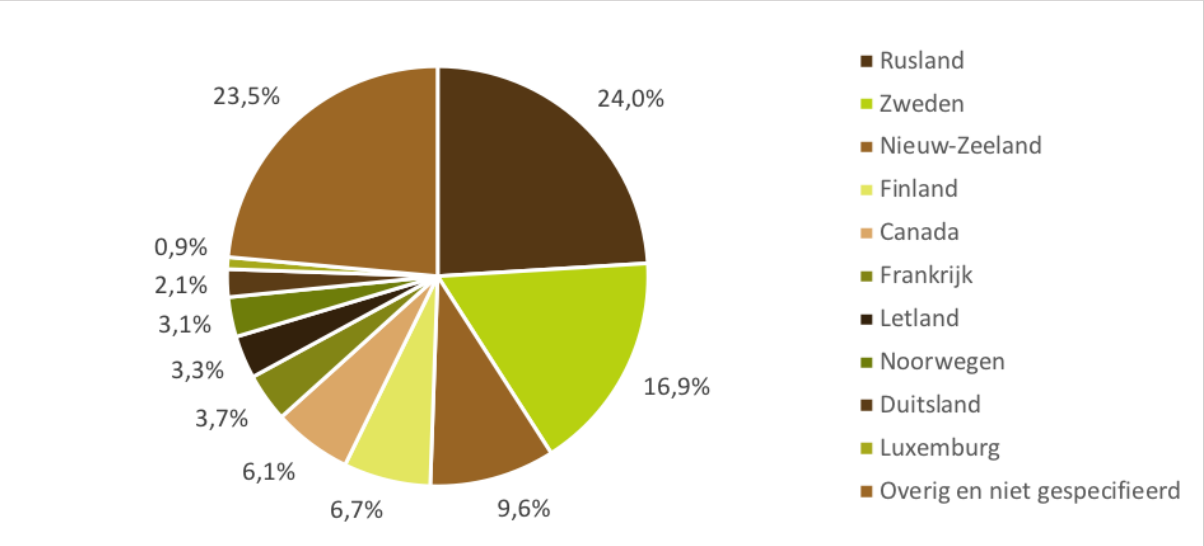
Het totale in België in 2016 geïmporteerde volume gezaagd naaldhout, zoals af te leiden uit de handelsstatistieken, komt in hoofdzaak van binnen de Europese Unie (81,1%) (Figuur 3.4). Ruim de

helft van het in België geïmporteerde gezaagd naaldhout is afkomstig uit Duitsland (22,0%), Zweden (18,4%) en Nederland (12,9%).

Binnen de door de importeurs zelf opgegeven herkomst van het gecertificeerde gezaagde naaldhout komt 24,0% uit Rusland, 16,9% uit Zweden en 9,6% uit Nieuw-Zeeland (zie Figuur 3.5). Opvallend is ook hier dat belangrijke herkomstlanden als Duitsland en Nederland niet of slechts beperkt door de bedrijven die gereageerd hebben, als land van herkomst van gecertificeerd hout worden aangegeven. Ook hier kunnen we daar door het bronnenverschil geen eenduidige verklaringen voor geven, temeer daar toch een aanzienlijk deel van het productiebos in deze landen gecertificeerd is. Ook over de verdeling tussen FSC en PEFC kunnen wegens de beperkte respons geen uitspraken worden gedaan.

Figuur 3.4: Verdeling van de totale Belgische import van gezaagd naaldhout volgens volume (m³) in 2016 naar land van herkomst. Bron: Comext, bewerkt door Probos.

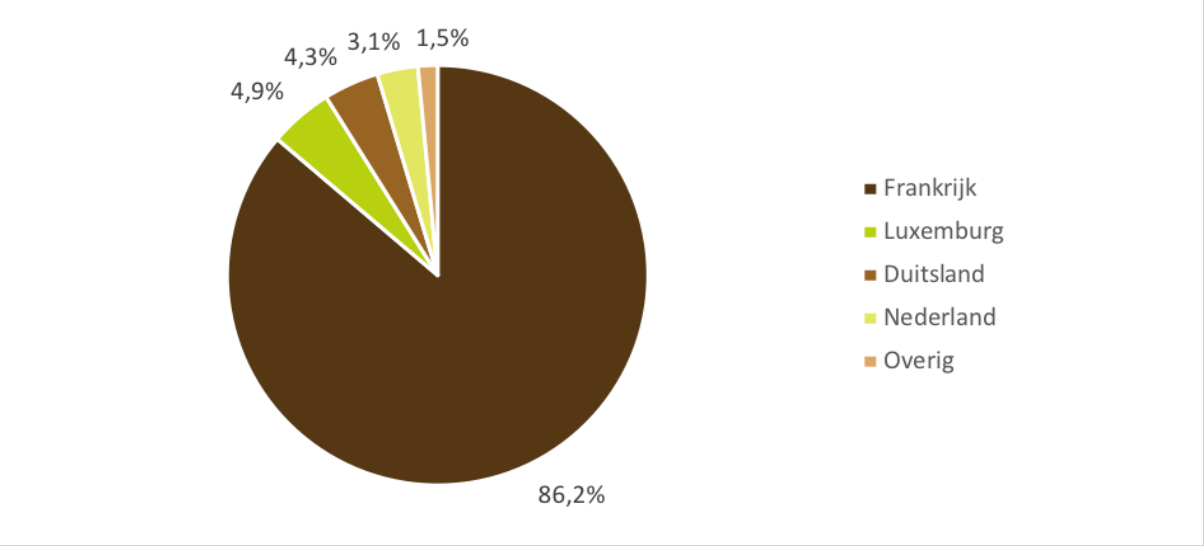
Figuur 3.5: Verdeling van de door de importeurs opgegeven herkomst van het gecertificeerd gezaagd naaldhout volgens volume (m³) in België in 2016.

3.4.2 Gematigd loofhout

3.4.2.1 Import van gematigd loofhout rondhout

Uit de handelsstatistieken volgt dat 98,7% van het in België in 2016 geïmporteerde totale volume gematigd loofhout rondhout afkomstig is uit de EU. Het overgrote deel hiervan is afkomstig uit Frankrijk, namelijk 86,2%. Een verdere 12,3% wordt geïmporteerd uit de andere buurlanden: Luxemburg, Duitsland en Nederland (zie Figuur 3.6).

Binnen de studie zijn slechts door enkele respondenten gegevens aangeleverd over het land van herkomst van het gematigd loofhout. Hieruit kunnen over de herkomst van het gecertificeerd gematigd loofhout rondhout geen conclusies worden getrokken.

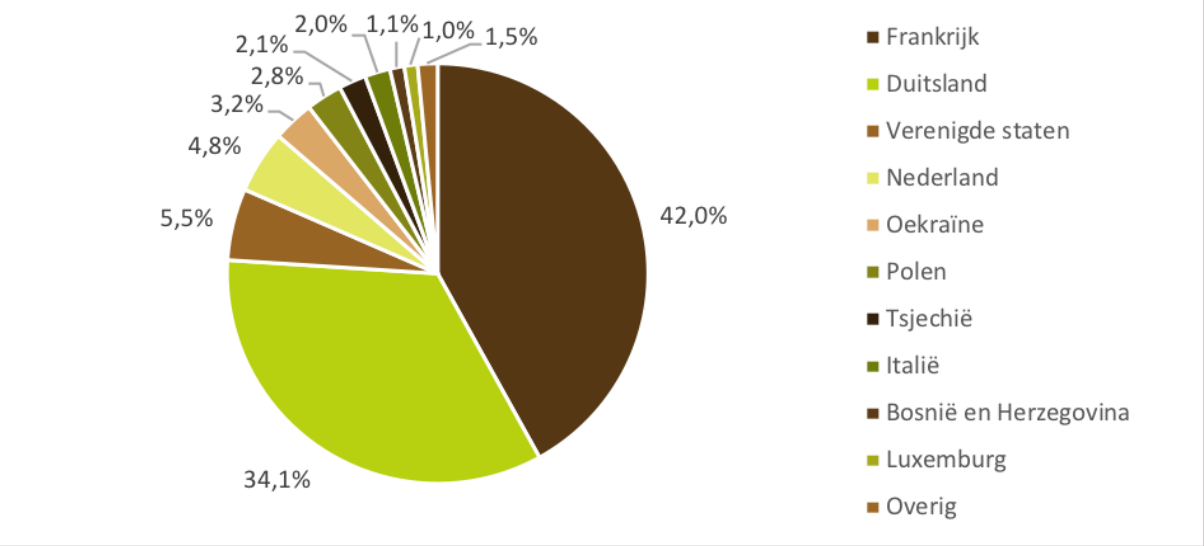

Figuur 3.6: Verdeling van de totale Belgische import van gematigd loofhout rondhout volgens volume (m³) in 2016 naar land van herkomst. Bron: Comext, bewerkt door Probos.

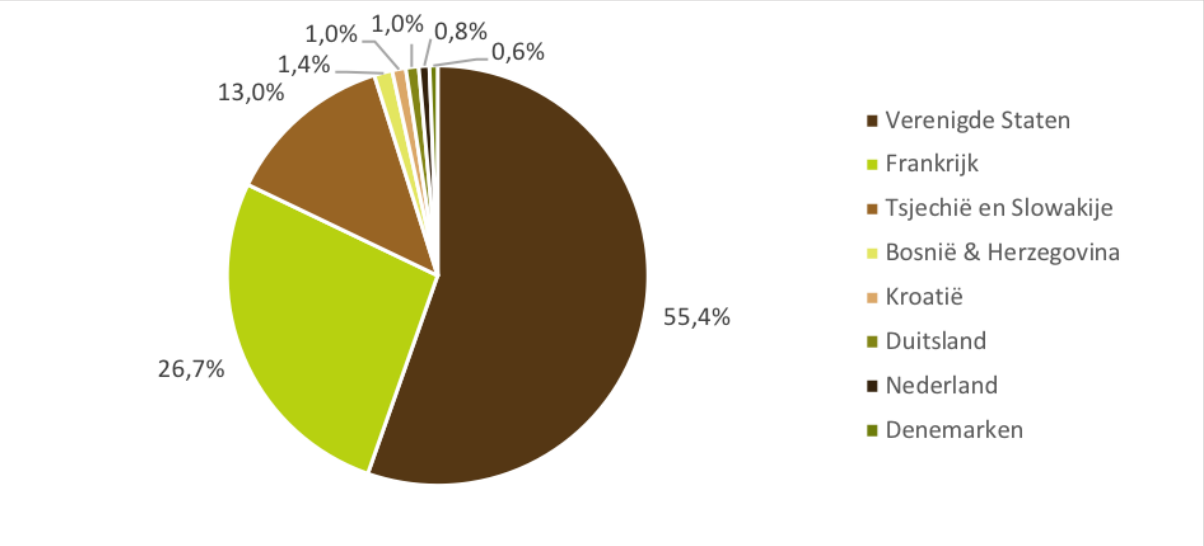
3.4.2.2 Import van gezaagd gematigd loofhout

Van het totale volume gezaagd gematigd loofhout dat in 2016 in België is geïmporteerd, is 89,3% afkomstig uit de EU. Meer dan de helft van het geïmporteerde volume is afkomstig uit Frankrijk (42,0%) en Duitsland (34,1%). 5,5% van het totale geïmporteerde volume is afkomstig uit de Verenigde Staten (zie Figuur 3.7).

Binnen de door de importeurs opgegeven herkomst van het gecertificeerd gematigd loofhout komt meer dan de helft uit de Verenigde Staten (55,4%). Daarnaast komt ook ruim een kwart uit Frankrijk (26,7%) (Figuur 3.8). Over de verdeling tussen FSC en PEFC kunnen wegens de beperkte respons geen uitspraken worden gedaan.

Figuur 3.7: Verdeling van de totale Belgische import van gezaagd gematigd loofhout volgens volume (m³) in 2016 naar land van herkomst. Bron: Comext, bewerkt door Probos.

Figuur 3.8: Verdeling van de door de importeurs opgegeven herkomst van het gecertificeerd gezaagd gematigd loofhout volgens volume (m³) in België in 2016.

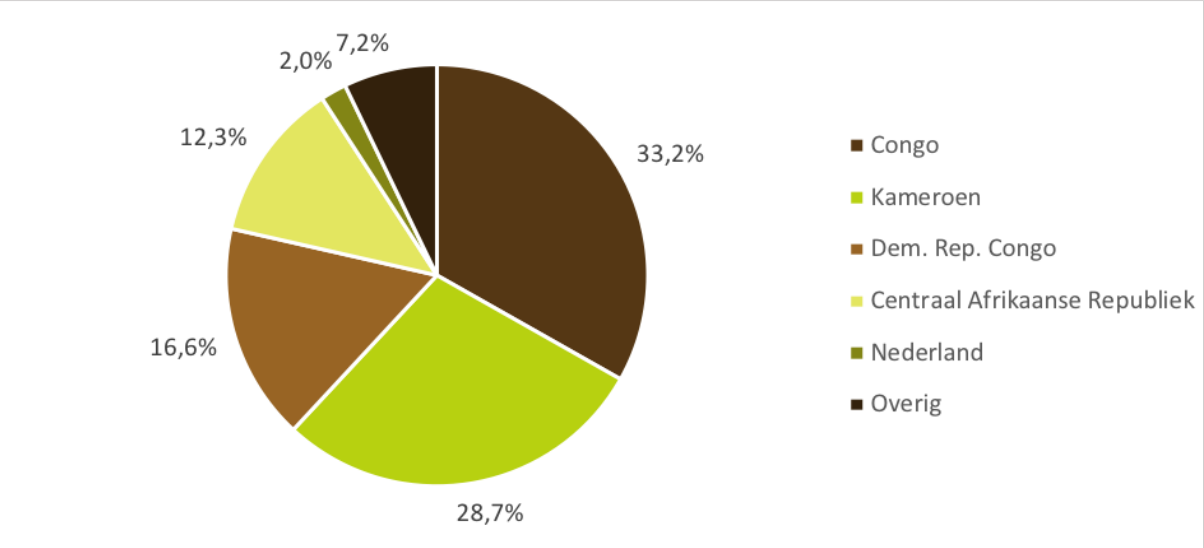
3.4.3 Tropisch loofhout

3.4.3.1 Import van tropisch loofhout rondhout

Uit de handelsstatistieken volgt dat 9,2% van het in België in 2016 geïmporteerde totale volume gematigd loofhout rondhout afkomstig is uit de EU. Dit deel van het geïmporteerde tropisch rondhout is dus vanuit de tropische herkomst (in ieder geval) eerst naar andere EU-landen verscheept, waardoor de informatie m.b.t. het oorspronkelijke land van herkomst niet direct beschikbaar is. Deze informatie zou via de buurlanden achterhaald moeten worden. Een groot deel van het tropisch loofhout

rondhout wordt echter wel van buiten de EU direct door België geïmporteerd. 33,2% is afkomstig uit Congo, 28,7% uit Kameroen, 16,6% uit de Democratische Republiek Congo en 12,3% uit de Centraal Afrikaanse Republiek (zie Figuur 3.9).

Binnen de studie zijn slechts door enkele respondenten gegevens aangeleverd over het land van herkomst van het tropisch loofhout rondhout. Hieruit kunnen over de herkomst van het gecertificeerd tropisch loofhout rondhout geen conclusies worden getrokken.

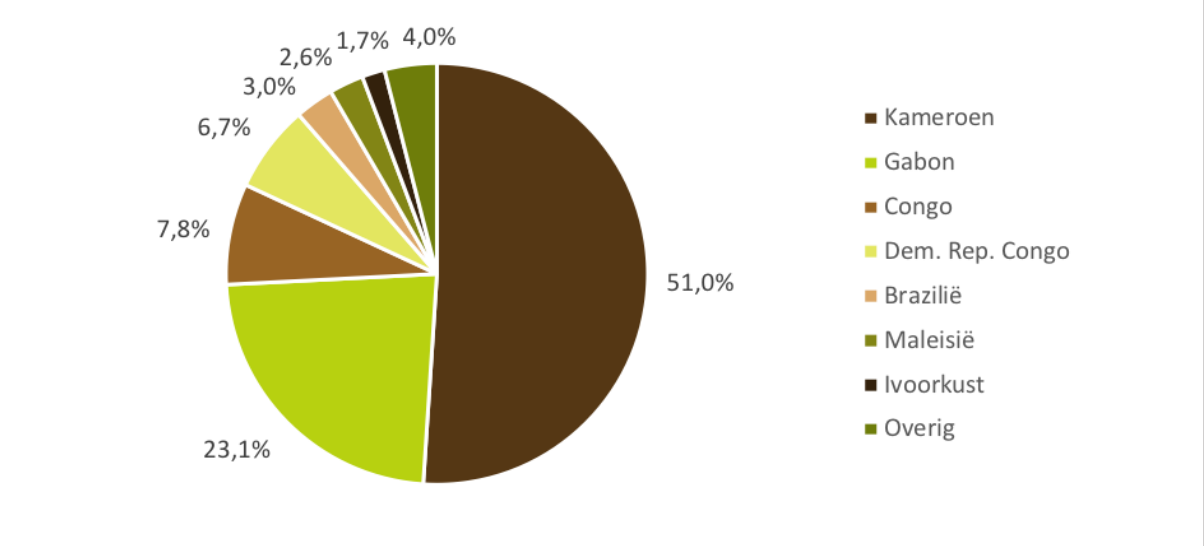

Figuur 3.9: Verdeling van de totale Belgische import van tropisch loofhout rondhout volgens volume (m³) in 2016 naar land van herkomst. Bron: Comext, bewerkt door Probos.

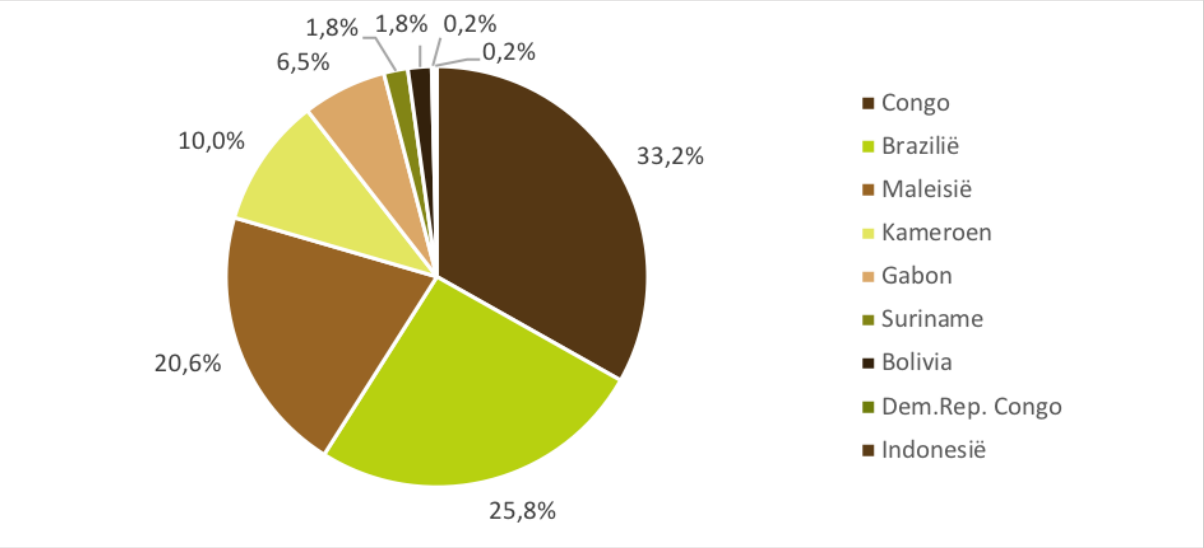
3.4.3.2 Import van gezaagd tropisch loofhout

Het gezaagd tropisch loofhout wordt, uitgaande van de handelsstatistieken, in hoofdzaak geïmporteerd vanuit Afrika, zoals te zien is in Figuur 3.10. Ruim de helft (51,0%) is afkomstig uit Kameroen. Daarnaast heeft Gabon met 23,1% ook bijna een kwart aandeel in de herkomst van het gezaagd tropisch loofhout.

Voor het geïmporteerde gecertificeerd gezaagd tropisch loofhout, zoals opgegeven door de respondenten, ontstaat een ander beeld (Figuur 3.11), waarbij naast Congo (met 33,2%) vooral Brazilië en Maleisië met respectievelijk 25,8% en 20,6% ook een groot aandeel in de herkomst hebben. Over de verdeling tussen FSC en PEFC kunnen wegens de beperkte respons geen uitspraken worden gedaan. (Deze gegevens zijn gebaseerd op een beperkte respons m.b.t. de herkomst, en geven dus enkel een beeld van de door deze bedrijven opgegeven herkomst van gecertificeerd gezaagd tropisch loofhout.)

Figuur 3.10: Verdeling van de totale Belgische import van gezaagd tropisch loofhout volgens volume (m³) in 2016 naar land van herkomst. Bron: Comext, bewerkt door Probos.

Figuur 3.11: Verdeling van de door de importeurs opgegeven herkomst van het gecertificeerd gezaagd tropisch loofhout volgens volume (m³) in België in 2016.

3.4.4 Plaatmateriaal

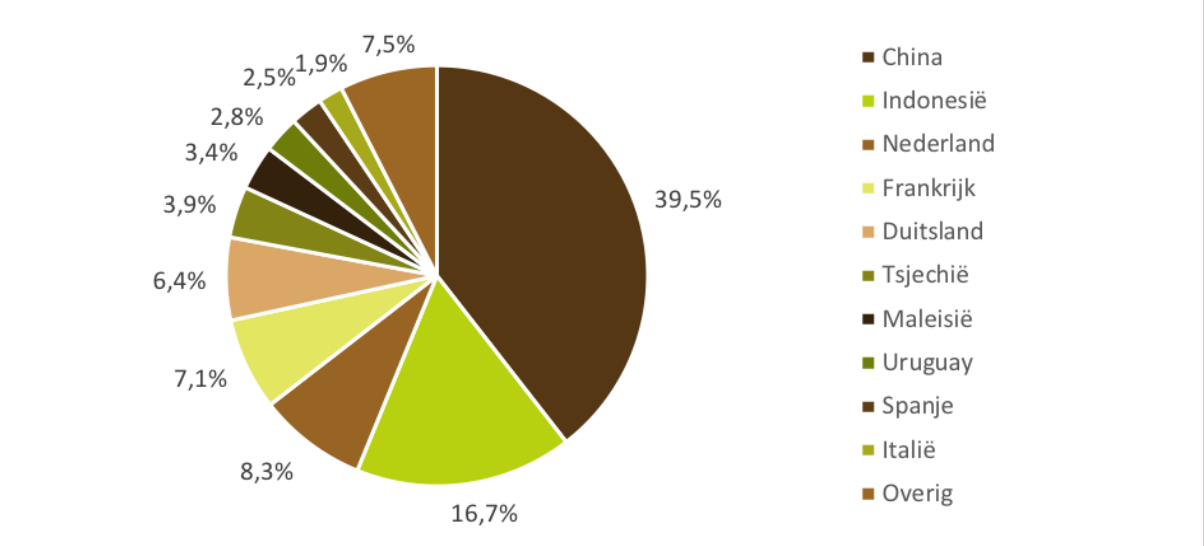
In de handelsstatistieken kan onderscheid worden gemaakt tussen de import van tropisch en niet-tropisch plaatmateriaal. Deze worden hier dus beide afzonderlijk weergegeven.

Voor het tropisch plaatmateriaal wordt in 2016 34,8% van binnen de EU in België geïmporteerd, o.m. uit Nederland (8,3%), Frankrijk (7,1%) en Duitsland (6,4%). Het grootste deel van het tropisch plaatmateriaal wordt vanuit China (39,5%) en Indonesië (16,7%) geïmporteerd (zie Figuur 3.12).

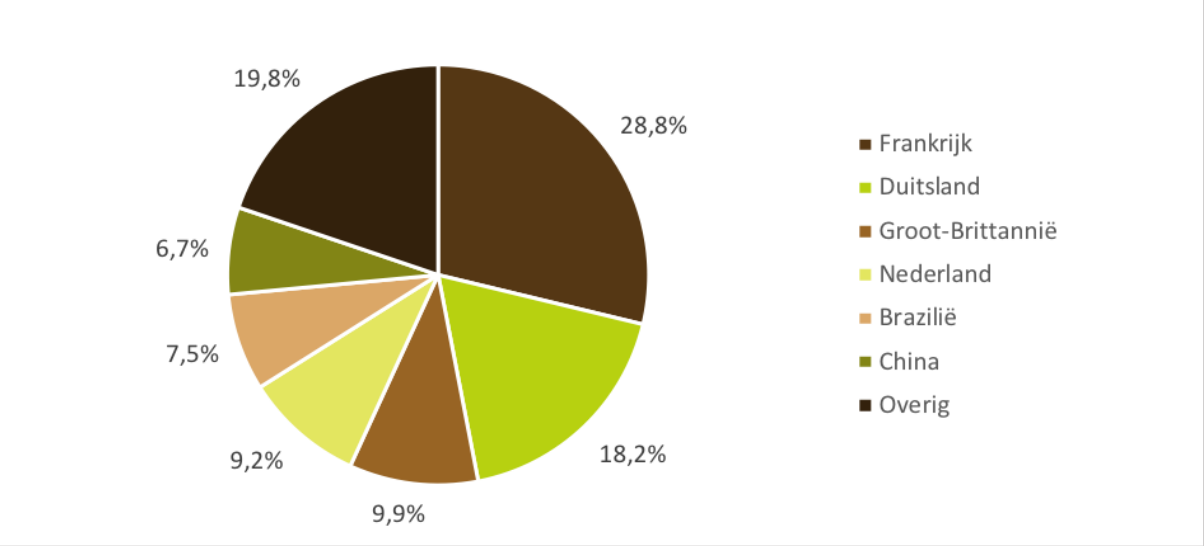
Van het niet-tropisch plaatmateriaal komt in 2016 81,2% procent van binnen de EU: uit Frankrijk (28,8%), Duitsland (18,2%), Groot-Brittannië (9,9%) en Nederland (9,2%) wordt 66% van het niet-tropisch plaatmateriaal geïmporteerd (zie Figuur 3.13).

In Figuur 3.14 is te zien wat de herkomst is van het door de producenten ingezette rondhout en resthout tezamen. Het grootste deel van de grondstof komt uit Duitsland (36,9%) en België (32,7%). Vanwege de beperkte respons is het niet mogelijk aan te geven welk aandeel van de ingezette grondstof als gecertificeerd kan worden aangemerkt, daarom zijn in Figuur 3.14 enkel de totalen voor de herkomst aangegeven.

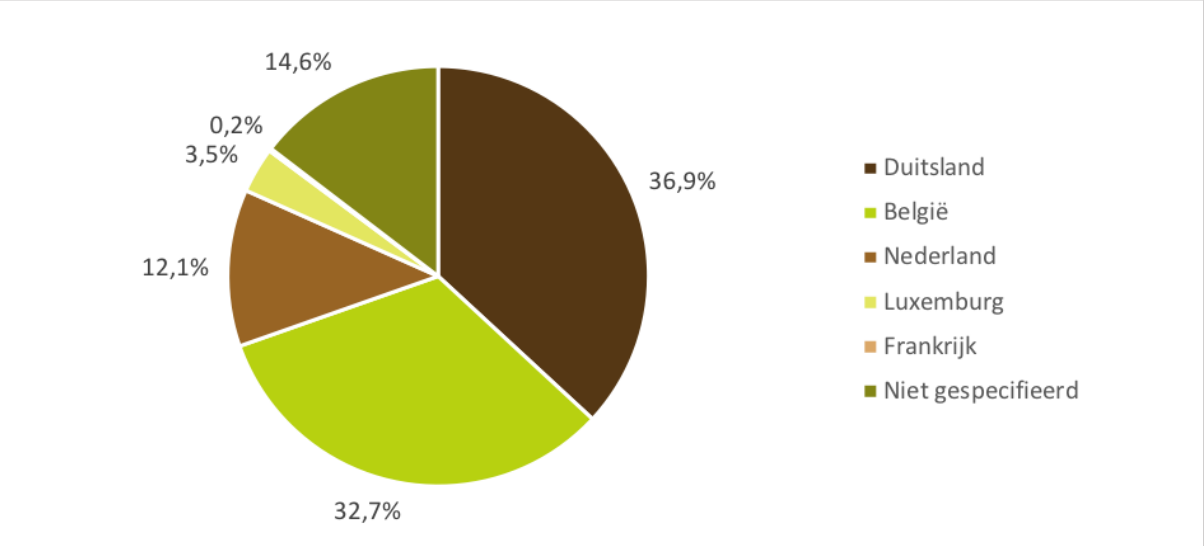
Over de herkomst van het geïmporteerde plaatmateriaal zijn binnen de respons niet voldoende gegevens beschikbaar om uitspraken over de herkomst van het aandeel gecertificeerd te doen.

Figuur 3.12: Verdeling van de totale Belgische import van tropisch plaatmateriaal volgens volume (m³) in 2016 naar land van herkomst. Bron: Comext, bewerkt door Probos.

Figuur 3.13: Verdeling van de totale Belgische import van niet-tropisch plaatmateriaal volgens volume (m³) in 2016 naar land van herkomst. Bron: Comext, bewerkt door Probos.

Figuur 3.14: Verdeling van de door de producenten opgegeven herkomst van ingezette grondstoffen (zowel rondhout als resthout) voor de productie van plaatmateriaal volgens volume (m³) in België in 2016.

3.4.5 Secundaire houtproducten

In deze sectie wordt inzicht gegeven in de importlanden van de drie categorieën secundaire houtproducten die tijdens deze marktstudie in detail zijn onderzocht. De importlanden zijn afgeleid uit de handelsstatistieken en door de ondervraagde bedrijven verstrekte informatie. Het is ook hier belangrijk op te merken dat de importlanden slechts een indicatie geven van de herkomst van de houtproducten. Aangezien het om secundaire producten gaat is er immers geen garantie dat het hout ook effectief in het betreffende land geoogst werd. Ook de resultaten op basis van de door de bedrijven verstrekte informatie moeten met de nodige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd, want

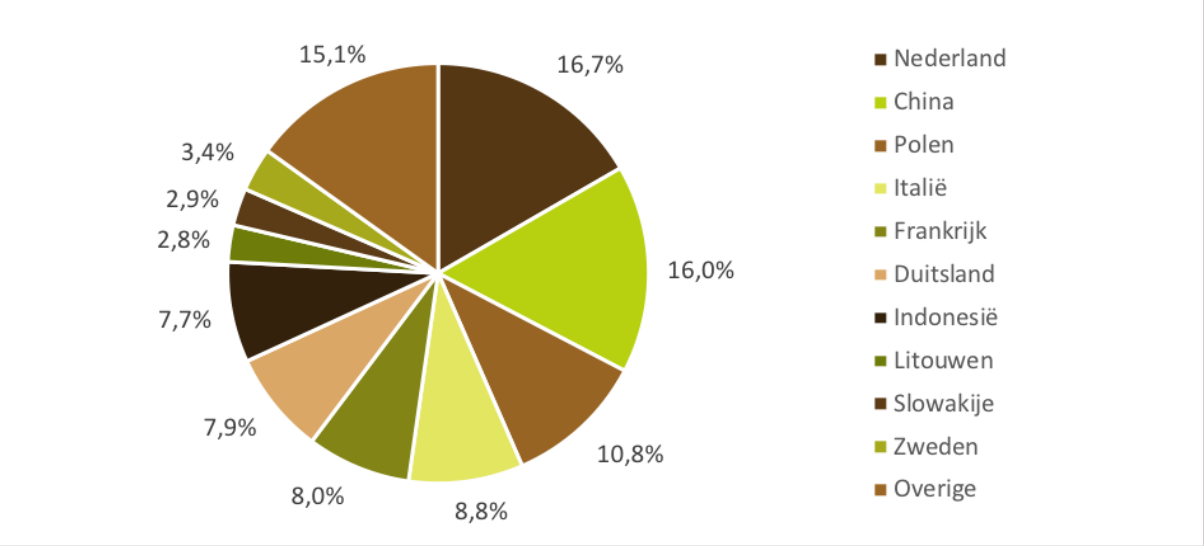
deze heeft vooral betrekking op de oorsprong van het hout en niet van de afgewerkte secundaire producten. Bovendien is er slechts een beperkt aantal bedrijven bevraagd, waarbij de nadruk wel op de grotere bedrijven lag. Wel kon hierdoor dieper worden ingegaan op de houtsoorten. Deze worden, indien relevant, dan ook vermeld.

3.4.5.1 Import van houten meubelen

Uit analyse van de handelsstatistieken blijkt dat de herkomst van de in 2016 in België geïmporteerde houten meubelen sterk verspreid is. Van de totale import (355,174 miljoen Euro) is 72,3% afkomstig van binnen de EU, dit voornamelijk uit Nederland (16,7%), Polen (10,8%), Italië (8,8%), Frankrijk (8,0%) en Duitsland (7,9%). Buiten de EU zijn voornamelijk China (16,0%) en Indonesië (7,7%) belangrijke importlanden (zie Figuur 3.15). Hierbij moet worden opgemerkt dat een (groot) deel van de vanuit Nederland op de Belgische markt gebrachte houtenmeubelen niet in Nederland zijn geproduceerd, maar door Nederlandse bedrijven zijn geïmporteerd.

Een vergelijking van deze statistieken met het importpatroon van de ondervraagde bedrijven brengt enkele afwijkingen aan het licht. Zo werden Nederland en Italië door geen enkel van de ondervraagde bedrijven vernoemd. Dit is opvallend, omdat Italië naast Polen de grootste Europese producent is. China werd slechts vernoemd door één meubelhandelaar, die focust op het goedkopere marktsegment. Eén van de respondenten gaf bovendien aan dat het succes van Chinese meubelen recentelijk weer aan het afnemen is omwille van de relatief lagere kwaliteit en dus hogere herstel- en vervangkosten, zowel voor het bedrijf als voor de klant. De afkomst van houten meubelen lijkt dus eerder bedrijfsspecifiek te zijn.

De oorsprong van de gecertificeerde houten meubelen is bij de ondervraagde bedrijven relatief goed gekend. Zo gaf één respondent aan gecertificeerd plaatmateriaal aan te kopen bij een Duitse verdeler, die op zijn beurt hout verwerkt uit Duitsland, Frankrijk, Oostenrijk, Polen, Roemenië, Rusland en het Verenigd Koninkrijk. Ook bij andere respondenten bleken Duitsland, voornamelijk voor eik, en Frankrijk populair. Verder werden Noorse den (Noorwegen) en berk (Rusland) genoemd als geïmporteerde houtsoorten. Ten slotte gaf één respondent aan hout te importeren van zusterbedrijven in Hongarije en bleken ook de Oost-Europese EU-lidstaten in trek.

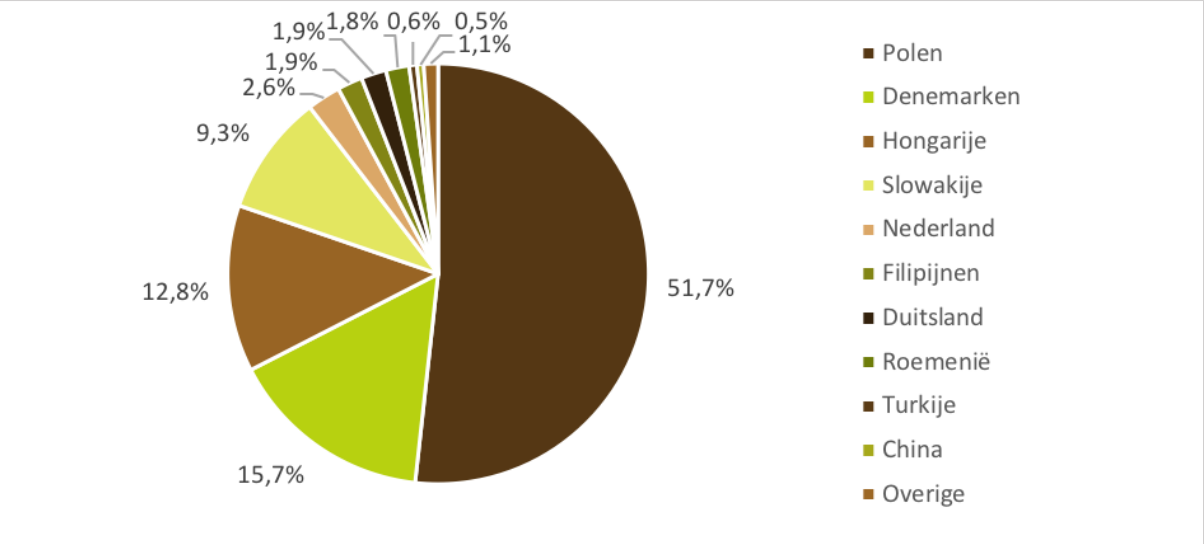

Figuur 3.15: Verdeling van de totale Belgische import van houten meubelen volgens monetaire waarde (€) in 2016 naar land van herkomst. Bron: Comext, bewerkt door BOS+.

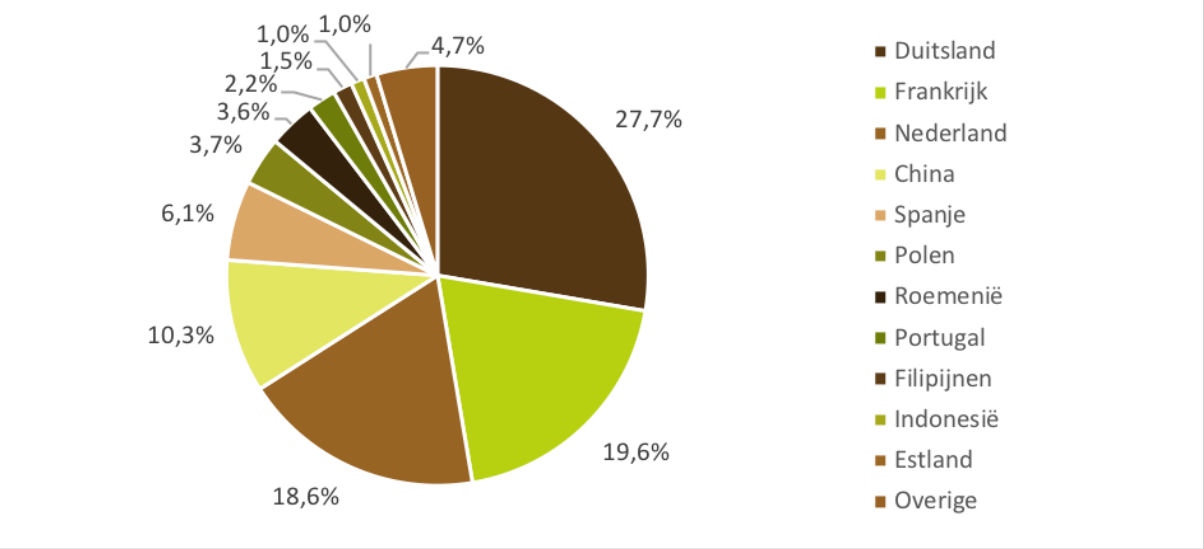
3.4.5.2 Import van houten vensters en vensterdeuren

In 2016 werd er in totaal voor 84,098 miljoen Euro aan houten vensters en vensterdeuren geïmporteerd. Zowel de houten vensters als deuren komen grotendeels (resp. 96,5% en 84,4%) van binnen de EU. Zo zijn de vensters hoofdzakelijk afkomstig uit Polen (51,7%), Denemarken (15,7%) en Hongarije (12,8%), terwijl deuren hoofdzakelijk geïmporteerd worden uit Duitsland (27,7%), Frankrijk (19,6%) en Nederland (18,6%). Wat betreft deuren is ook China (10,3%) een niet te verwaarlozen importland.

Deze gegevens geven een zicht op de import van afgewerkte producten, maar niet op de herkomst van het hout dat verbruikt wordt door de producenten van houten schrijnwerk. Zij kopen dit veelal aan van Belgische importeurs, maar importeren soms ook zelf. De geïnterviewde bedrijven gaven aan dat gecertificeerd gematigd loofhout voornamelijk geïmporteerd wordt uit Europa. Kastanje, voornamelijk PEFC, en Europees eiken blijken populaire soorten. Siberische lariks, voornamelijk FSC-gecertificeerd, is dan weer een belangrijke houtsoort binnen het gecertificeerd naaldhout. Voor naaldhout worden Polen, dat ook in de handelsstatistieken naar voor komt, en Rusland genoemd als belangrijke importlanden van gecertificeerd hout genoemd. FSC-gecertificeerd tropisch loofhout met FSC-label wordt voornamelijk geïmporteerd vanuit Afrikaanse landen, terwijl PEFC-gecertificeerd tropisch loofhout voornamelijk afkomstig is uit Aziatische landen. Er werd ook aangegeven dat Brazilië vroeger een belangrijk importland was voor FSC-gecertificeerd hout, maar dat er wegens het stijgend aanbod vanuit Afrika werd overgeschakeld naar deze laatste. Deze tropische herkomsten vinden we niet terug in de handelsstatistieken (zie Figuur 3.16 en Figuur 3.17), omdat dit hout immers al vervat zit in de import van gecertificeerd gezaagd tropisch loofhout (Paragraaf 3.4.3.2).

Figuur 3.16: Verdeling van de totale Belgische import van vensters en vensterdeuren volgens monetaire waarde (€) in 2016 naar land van herkomst. Bron: Comext, bewerkt door BOS+.

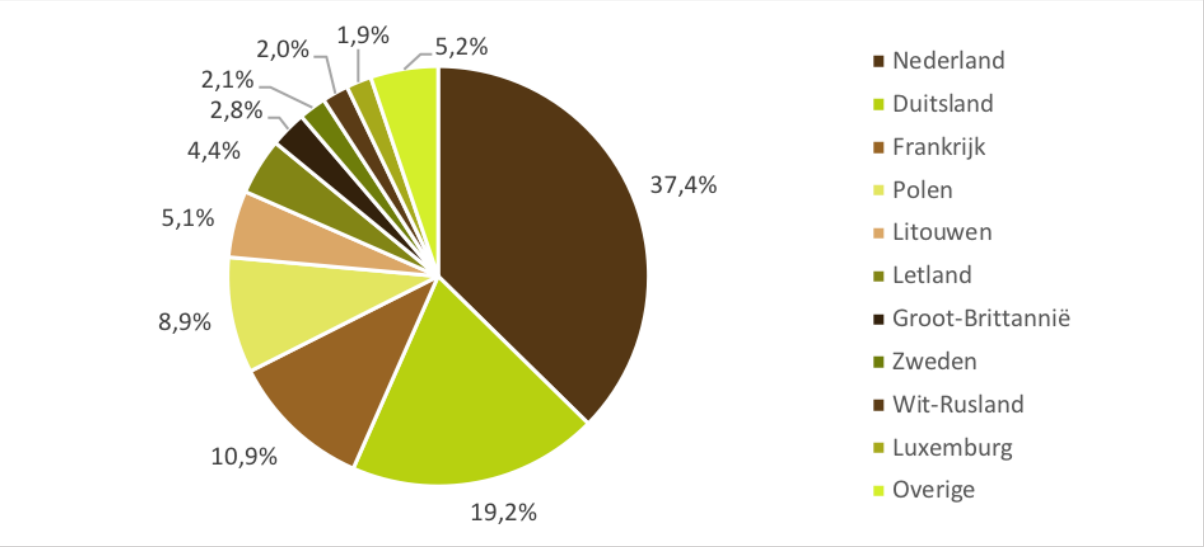

Figuur 3.17: Verdeling van de totale Belgische import van deuren, en kozijnen en drempels voor deuren, volgens monetaire waarde (€) in 2016 naar land van herkomst. Bron: Comext, bewerkt door BOS+.

3.4.5.3 Import van palletten

Zoals in Figuur 3.18 te zien is, zijn de in 2016 in België geïmporteerde palletten voornamelijk afkomstig uit buurlanden Nederland (37,4%), Duitsland (19,2%) en Frankrijk (10,9%). De totale import was goed voor 117,321 miljoen Euro en is bijna volledig (95,9%) afkomstig van binnen de EU. Dit is ook verwonderlijk vanwege de beperkte geldelijke waarde in relatie tot een grote volumieke massa hetgeen transport over grote afstand zeer onrendabel maakt.

Deze handelsstatistieken vertonen een hoge overeenkomst met de door de palletindustrie aangegeven landen van herkomst van gecertificeerd hout. Zo werd aangegeven dat een gedeelte van lokale (België, Frankrijk, Nederland) herkomst is. Oost-Europa werd echter als voornaamste herkomstregio aangeduid. Als redenen hiervoor werden enerzijds de lagere loonkosten en anderzijds de hoge beschikbaarheid gegeven. Verder blijkt het land van herkomst ook houtsoortspecifiek. Zo werd Rusland genoemd als belangrijkste herkomstland voor berk, Frankrijk en Duitsland als belangrijkste importlanden voor eik en de Scandinavische landen als belangrijkste herkomstlanden voor Noorse den.

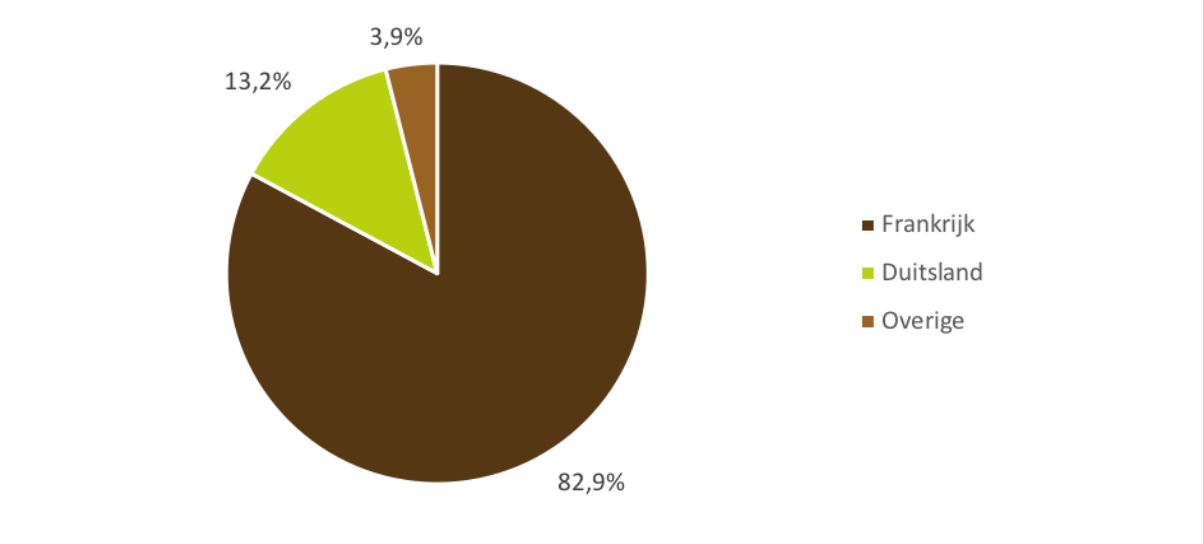

Figuur 3.18: Verdeling van de totale Belgische import van palletten volgens monetaire waarde in België in 2016 naar land van herkomst. Bron: Comext, bewerkt door BOS+.

3.4.6 Papier en karton

3.4.6.1 Import van rondhout en chips

In Figuur 3.19 wordt de totale import van rondhout en chips als grondstof voor de papierindustrie in België in 2016 weergegeven zoals gerapporteerd door Copelba. Een vijfde (20,0%) van het totale verbruik kon voorzien worden vanuit de Belgische markt. De aanvullende import is volledig afkomstig van binnen de EU, met Frankrijk (82,9%) en Duitsland (13,2%) als belangrijkste herkomstlanden. De resterende 3,9% is afkomstig uit overige EU-lidstaten.

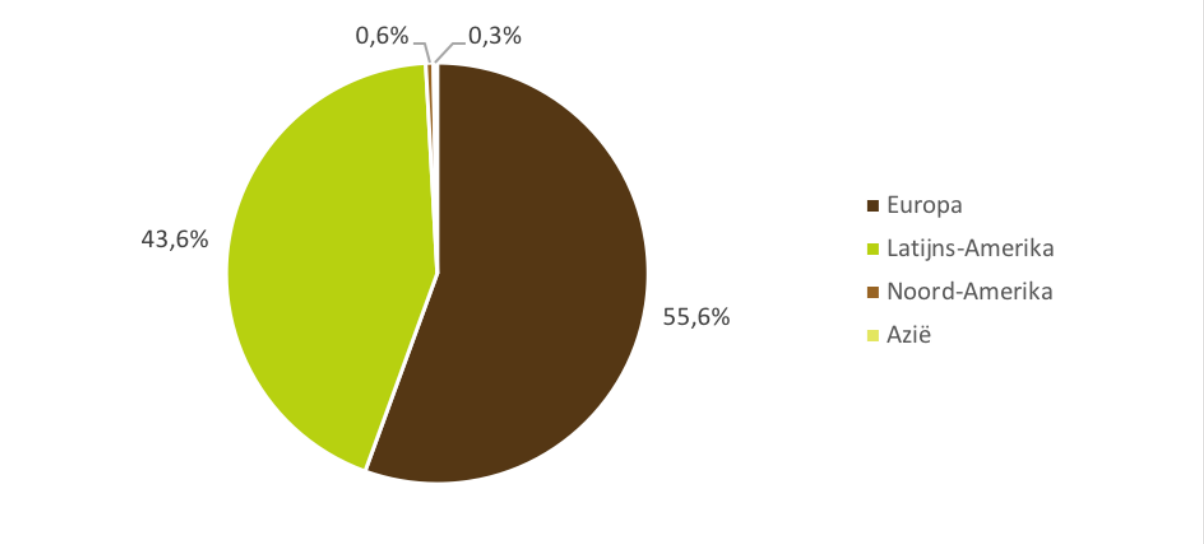
Figuur 3.19: Verdeling van de totale Belgische import van rondhout en chips volgens gewicht in 2016 naar land van herkomst. Bron: Copelba, bewerkt door BOS+.

Over de afkomst van gecertificeerd rondhout en chips als grondstof voor de papierindustrie kunnen geen conclusies gemaakt worden wegens een te lage respons van de bevraagde bedrijven. De herkomstlanden die via de bevraging verkregen werden zouden op die manier te herleiden zijn tot één individueel bedrijf en worden dus niet weergeven.

3.4.6.2 Import van houtpulp

De herkomst van de in 2016 in België geïmporteerde houtpulp verschilt van die van rondhout en chips. Slechts een klein aandeel (6,8%) van het totale verbruik kon voorzien worden binnen de Belgische markt. Zoals is te zien in Figuur 3.20, gebeurde de import voor iets meer dan de helft (55,6%) vanuit Europa. Het overige aandeel is vrijwel volledig (43,6%) afkomstig uit Latijns-Amerika, met verwaarloosbare hoeveelheden uit Noord-Amerika (0,6%) en Azië (0,3%).

De respons van bevraagde papierproducenten ten aanzien van de herkomstlanden van gecertificeerde houtpulp was helaas te beperkt om deze in percentages uit te kunnen drukken. Wel kan uit de response worden afgeleid dat deze grotendeels overeen komen met de handelsstatistieken weergeven in Figuur 3.20. Voor Europa zijn de landen Zweden en Finland het belangrijkste. Daarnaast is Brazilië een zeer belangrijk herkomstland voor de gecertificeerde houtpulp. Dat is niet zo verwonderlijk vanwege het grote areaal gecertificeerde plantages in Brazilië die met name gericht zijn op de productie van cellulose voor de papierindustrie.

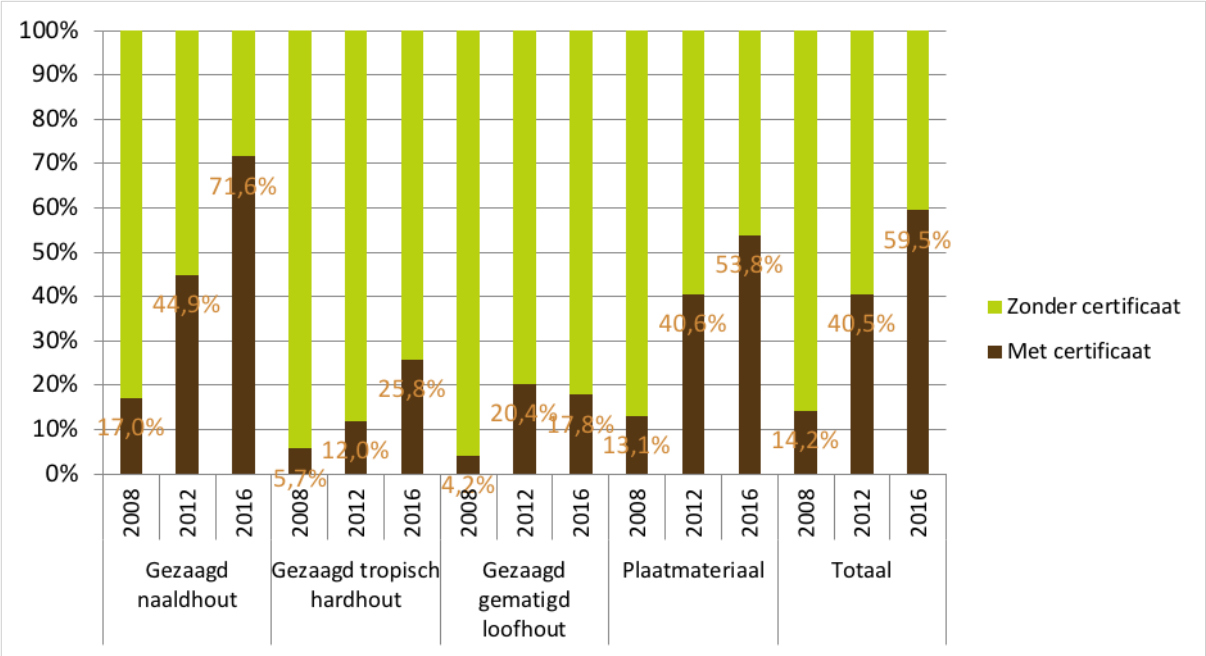
Figuur 3.20: Verdeling van de totale Belgische import van houtpulp volgens gewicht in 2016 naar land van herkomst. Bron: Copelba, bewerkt door BOS+.

3.5 Evolutie van het aanbod primair en verwerkt gecertificeerd hout

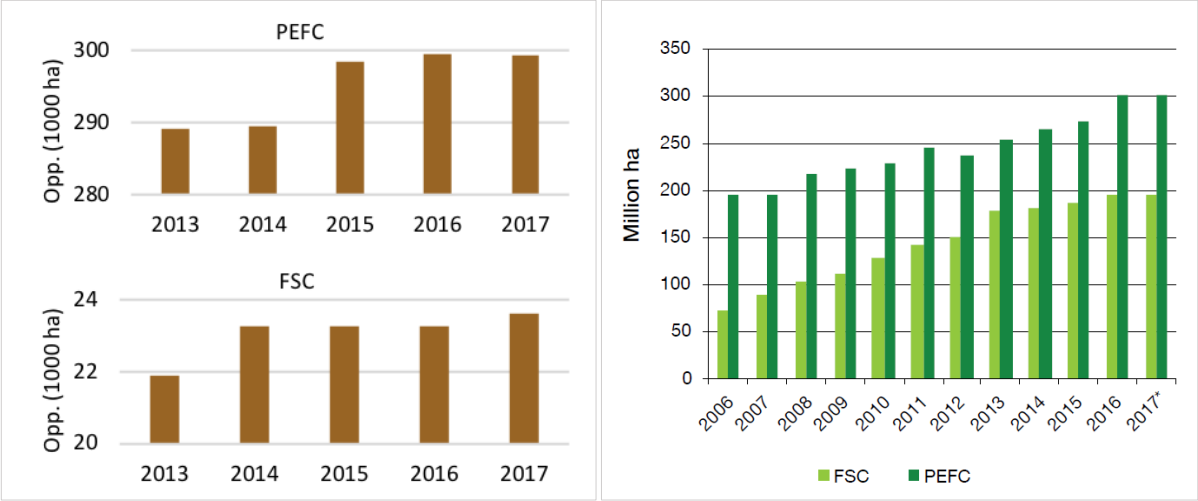
3.5.1 Evolutie tot nu toe

De wereldwijde financiële crisis heeft tot gevolg gehad dat tussen 2008 en 2012 het totale Belgische houtverbruik sterk is afgenomen, met 22% in 2012 ten opzichte van 2008. Sinds 2012 is de economie opnieuw aangetrokken en is de Belgische houtverwerking opnieuw toegenomen.

Het aandeel gecertificeerd hout op de Belgische markt is echter sinds 2008 gestaag toegenomen, zoals gebleken is uit deze marktstudie (zie Figuur 3.21). Na de sterke stijging van het aandeel in de periode 2008-2012, is, met uitzondering van het gezaagd gematigd loofhout, voor alle productgroepen in de periode 2012-2016 het aandeel gecertificeerd hout nog verder toegenomen. Voor gezaagd naaldhout steeg het aandeel van 44,9% naar 71,9%, voor gezaagd tropisch loofhout steeg dit van 12,0% naar 25,8% en voor plaatmateriaal nam het aandeel toe van 40,6% naar 53,6%. Alleen voor gezaagd gematigd loofhout nam het aandeel lichtelijk af van 20,4% naar 17,8%. Deze daling is echter hoogstwaarschijnlijk niet te wijten aan een daling van het effectieve aandeel, maar omdat in deze studie meer rondhoutzagerijen van gematigd loofhout hebben deelgenomen en het beeld uit de vorige studie onvoldoende representatief was. Temeer aangezien en toen een te positieve bijschatting werd aangerekend. Het effectieve aandeel gezaagd gecertificeerd gematigd loofhout was dus vermoedelijk lager in 2012 en kende net als de overige categorieën een lichte stijging. Dit is immers ook terug te zien in de oppervlakte gecertificeerde gematigde loofbossen die steeg in dezelfde periode.

Figuur 3.21: Evolutie van het aandeel gecertificeerd hout op de Belgische markt, uitgesplitst per productgroep.

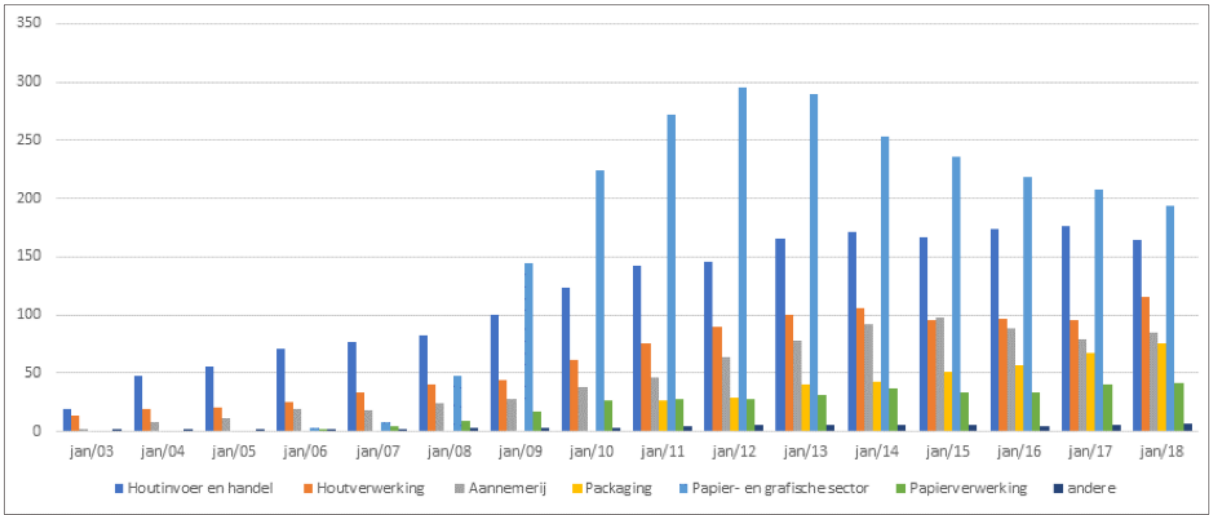

Figuur 3.22: Links: Evolutie van de Belgische gecertificeerde bosoppervlakte van 2013 tot en met 2017. Bron: PEFC International (2013-2017) & FSC International (2013-2017), bewerkt door BOS+. Rechts: Evolutie van de wereldwijde gecertificeerde bosoppervlakte; voor 2017 zijn de data gegeven tot juni voor FSC en tot en met maart voor PEFC. Bron: UNECE 2017b.*

Met betrekking tot de bosoppervlakte zagen we in België voor beide certificeringssystemen na de relatief sterke stijging voor 2014/2015, een afvlakking in de recente jaren (zie Figuur 3.22). Voor FSC lijkt de gecertificeerde bosoppervlakte echter nu opnieuw wat meer toe te nemen (24 242 ha gerapporteerd op 3 april 2018) en ook de oppervlakte PEFC gecertificeerde bossen bij privé-eigenaars groeit aan in het zuidelijk gedeelte van het land. Let wel: de oppervlakte PEFC-gecertificeerde bossen is aanzienlijk groter dan de oppervlakte FSC-gecertificeerde bossen.

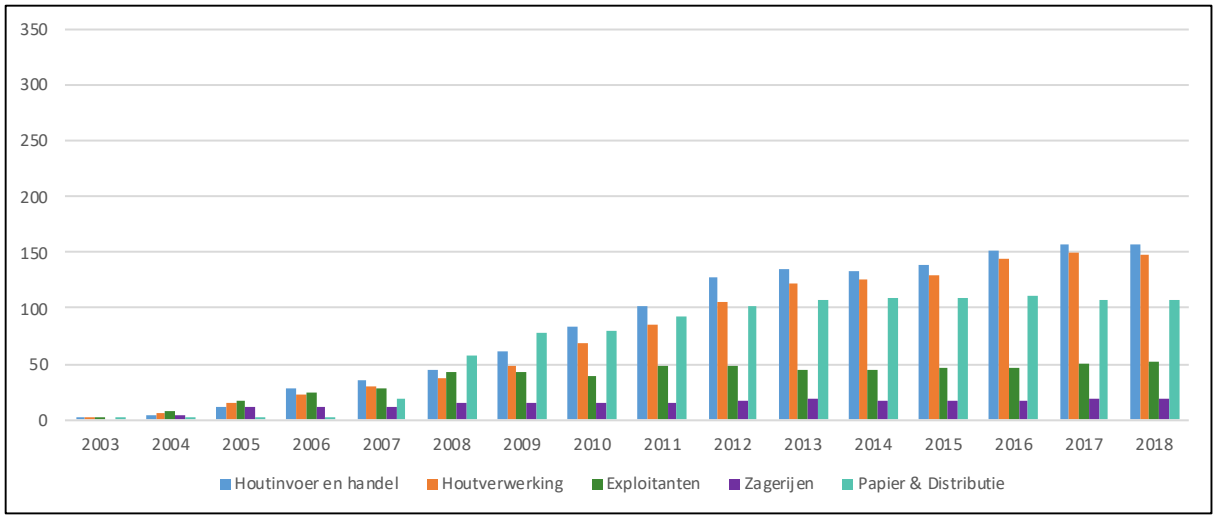
Wereldwijd was er het voorbije decennium voor beide certificeringssystemen een sterk stijgende trend in de gecertificeerde bosoppervlakte, bij FSC lijkt deze stijging in de recente jaren echter ook af te vlakken (zie Figuur 3.22).

De evolutie van Chain of Custody-certificaten voor FSC binnen de Belgische verwerkende sector is minder eenduidig (zie Figuur 3.23). Bij de meeste productgroepen valt een gestage stijging te merken over de laatste 15 jaar, die voor een aantal van deze groepen echter wel afvlakt in de periode 2013-2018. De papier- en grafische sector kent het meest FSC-gecertificeerde CoC-bedrijven, maar sinds de piek in 2012 is er daar een significante afname vast te stellen.

Figuur 3.23: De evolutie doorheen de tijd van het aantal Chain of Custody certificaten per productcategorie voor FSC in België: Bron: FSC België.

Bij PEFC is het totaal aantal CoC-certificaten bij de verwerkende Belgische bedrijven lager (481 bedrijven t.o.v. 682 bedrijven voor FSC, in maart 2018). Ook hier stellen we een gestage stijging vast over de voorbije 15 jaar, die echter voor een aantal productgroepen de voorbije 5 jaar afvlakte of zelfs licht daalde (zie Figuur 3.24).

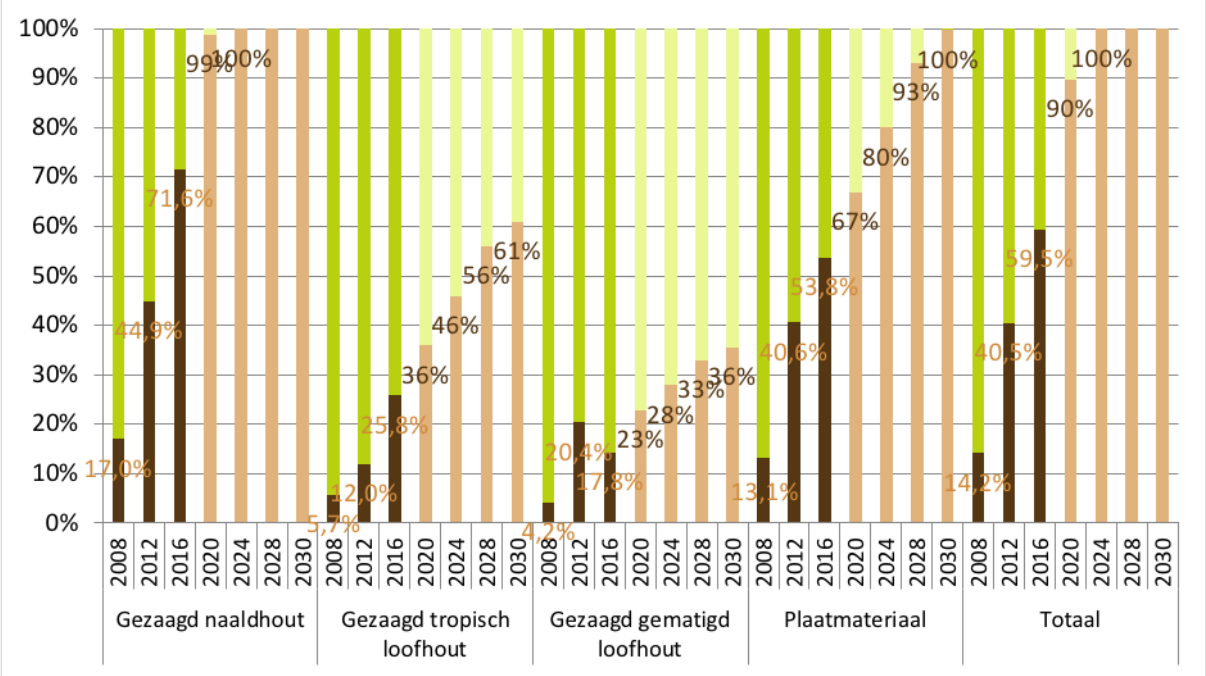

Figuur 3.24: De evolutie doorheen de tijd van het aantal Chain of Custody certificaten per productcategorie voor PEFC in België: Bron: PEFC België.

3.5.2 Voorspelling evolutie tot 2030

Voor de verwachting voor de komende jaren is er in de eerste plaats uitgegaan van een doorrekening van de trends die konden vastgesteld worden over de periode 2008-2016. Dit is echter een al te eenvoudige benadering die allicht niet meteen tot realistisch resultaten leidt. De sterke groei van de voorbije jaren kan niet zomaar doorvertaald worden naar een prognose voor de toekomst, aangezien het “laaghangend fruit” ondertussen geplukt is en de wet van de afnemende meeropbrengsten zich ongetwijfeld laat gelden. Dat is trouwens ook reeds te zien door de afvlakking van de groei in de voorbije jaren bij een aantal productgroepen. Deze kanttekening moet dus zeker gemaakt worden, maar niettemin geeft een dergelijke berekening in eerste instantie een interessante – zij het te ambitieuze - indicatie van wat een theoretisch toekomstbeeld voor de gecertificeerde houtmarkt zou kunnen zijn.

In Figuur 3.25 is dus vanuit dit scenario doorgerekend wat op basis van de voorbije trends het aandeel gecertificeerd hout per productgroep in 2030 zou zijn. In dit scenario zou voor gezaagd naaldhout het marktaandeel gecertificeerd hout reeds in 2024 op 100% uitkomen, en voor plaatmateriaal in 2030. Gezien de grote volumes die naaldhout en plaatmateriaal vertegenwoordigen in de totale houtmarkt, stellen we volgens dit scenario ook een evolutie van de totale houtmarkt naar 100% gecertificeerd vast. Voor papier en karton kan op deze manier geen evolutie van het marktaandeel gecertificeerd worden bepaald, aangezien deze productgroep niet aan bod is gekomen in de eerder studies. Nogmaals, dit is een theoretische benadering die in de praktijk niet haalbaar is.

Figuur 3.25: Verwachting evolutie aandeel gecertificeerd naar 2030, o.b.v. de voorbije trend 2008-2016.

Het bovenstaande theoretische scenario moet afgetoetst en bijgesteld worden op basis van twee belangrijke factoren:

- De toekomstige beschikbaarheid van gecertificeerd hout: verdere groei van het aandeel gecertificeerd hout in de diverse productgroepen hangt natuurlijk in de eerste plaats af van de beschikbaarheid van het basismateriaal. Er kan vanuit gegaan worden dat de wereldwijde groei van resp. FSC- en PEFC-gecertificeerde bossen nog wel zal verdergaan. (Ook in België zal de bossoppervlakte gecertificeerd hout zeker nog stijgen, zowel in de publieke als in de private bossen. De certificering van de private bossen blijft echter wel een uitdaging, zowel in Vlaanderen als in Wallonië, aangezien het vaak om erg kleine oppervlaktes gaat.) Maar anderzijds wordt ook voorspeld dat de wereldwijde houtvraag in de toekomst nog verder zal toenemen. Het is in het kader van deze studie niet mogelijk om te voorspellen hoe krachtig de consequenties zullen zijn die deze wereldwijde houtvraag zal hebben voor de beschikbaarheid van (gecertificeerd) hout voor de Belgische verwerkende industrieën. Maar het staat vast dat het vanuit dit beschikbaarheidsoogpunt allicht niet mogelijk zal zijn om voor de bovenvermelde productgroepen een dergelijk sterke verdere groei te realiseren.
- De prognoses van wat realistisch is, vanuit de verwerkende industrieën: uit de bevragingen is gebleken dat de algemene verwachting bij de bedrijven en de geïnterviewde deskundigen is dat het aandeel gecertificeerd hout in de Belgische verwerking nog verder zal toenemen, maar dat dit aan een trager tempo zal verlopen dan in de voorbije jaren. De meeste bedrijven zijn er wel van overtuigd dat de trend naar meer gecertificeerd hout gezet is en sowieso verder

zal gaan. Maar de groei zal minder sterk zijn dan voorheen. Enerzijds verwijzen ze daarbij naar een afnemende beschikbaarheid van gecertificeerd hout die niet zal toelaten om dezelfde ambitieuze groeidoelstellingen aan te houden als voorheen. Dit argument speelt bijvoorbeeld sterk in de papier- en plaatsectoren. Anderzijds geeft men ook aan dat er nog steeds een zeker aandeel bedrijven is - variabel per productgroep, maar bijvoorbeeld vrij uitgesproken in de zagerijsector en in de palletindustrie - dat niet overtuigd is van het nut van certificering en dus ook in de nabije toekomst de stap naar CoC-certificering allicht nog niet meteen zal zetten. Ten slotte verwijzen sommige respondenten ook naar een gebrek aan kennis en interesse bij de eindconsument over houtcertificering, waardoor de vraag bij bijvoorbeeld particulieren stagneert en er dus ook geen extra vraaggedreven stimulans is voor de verwerkers.

In Tabel 3.19 worden de verwachtingen op basis van de berekende theoretische evolutie van het marktaandeel gecertificeerd hout (uit Figuur 3.25) vergeleken met de door de bedrijven opgegeven prognoses voor het aandeel gecertificeerd hout in 2030. Deze laatste verwachtingen geven enkel een kwalitatieve indicatie van hoe de bedrijven inschatten dat de markt er in 2030 uit zal zien. Zoals verwacht stellen de bedrijven de al te ambitieuze resultaten uit de theoretische berekening wat bij. Er kan echter vanuit gegaan worden dat – omwille van de hierboven vermelde overwegingen m.b.t. beschikbaarheid, sensibilisering en vraag – de prognoses vanuit de sector realistischer zijn. Zoals hierboven reeds vermeld, kon voor papier en karton geen berekening o.b.v. voorbije trends gemaakt worden, aangezien deze productgroep niet aan bod was gekomen in de eerdere studies. Hier wordt dus enkel de prognose vanuit de sector zelf vermeld, waarbij de responderende bedrijven voor papier en karton tegen 2030 een hoog aandeel gecertificeerd hout (89%) op de Belgische markt verwachten.

Tabel 3.19: Verwachtingen evolutie marktaandeel gecertificeerd in 2030.

	Op basis van	
Productgroep	**Voorbije evolutie marktaandeel**	**Indicatie bedrijven**
Naaldhout	100%	80%
Gematigd loofhout	36%	38%
Tropisch loofhout	61%	41%
Plaatmateriaal	100%	75%
Papier & karton	-	89%

4 Rapportering in het kader van de uitvoering van het Sectoraal Akkoord

De opvolging van de marktevolutie was, conform de verwachting, ook tijdens deze studie opnieuw een uitdaging. Bedrijven blijken vaak weinig gemotiveerd om deel te nemen aan de bevragingen. Ze zien er het nut of de noodzaak niet of onvoldoende van in, zijn in sommige gevallen zelfs niet bekend met het Sectoraal Akkoord, kunnen het niet combineren met hun meer prioritaire taken (waarbij vaak werd aangegeven dat de timing van de bevraging problematisch was), of vinden de reconstructie van cijfers van het jaar 2016 te lang geleden en daardoor te arbeidsintensief.

Wanneer het doel is om door middel van een hoger en groeiend marktaandeel gecertificeerd hout het duurzaam bosbeheer te stimuleren, is het echter van wezenlijk belang om goede, actuele marktgegevens voorhanden te hebben. Dit zorgt voor inzicht in welke markten, productgroepen, e.d.m. goed presteren en welke achterblijven. Op basis daarvan kan bepaald worden welke specifieke interventies nodig zijn om het marktaandeel gecertificeerd hout verder te vergroten. Voorgesteld wordt een betrouwbare monitoring te introduceren bij een verlenging of nieuw op te zetten Sectoraal Akkoord of een variant daarop (bijvoorbeeld Green Deal). In Hoofdstuk 6 worden hier concrete aanbevelingen voor gedaan.

Het is in het kader van het Sectoraal Akkoord ook van cruciaal belang dat de doelgroepen goed bewust worden gemaakt van het belang van het gebruik van gecertificeerd hout. Naast meer idealistische overwegingen als het belang van bosbehoud en duurzaam bosbeheer voor ons klimaat, de biodiversiteit en de mensen afhankelijk van het bos, zijn volgende uitgangspunten ongetwijfeld belangrijk in het afwegingskader van de bedrijfssector:

1) Bossen die duurzaam (verantwoordelijk) beheerd worden, kunnen voorzien in een constante, kwaliteitsvolle grondstoffenstroom. Verantwoord bosbeheer is aldus een basisvoorwaarde voor het voortbestaan op lange termijn van zowel bos- als houtsector;
2) Voor de concurrentiepositie van hout is een verantwoorde herkomst cruciaal. Recent zijn er verschillende zogenaamde levenscyclus analyses (LCA's) uitgevoerd[18] die de milieu-impact van bepaalde grondstoffen in een zelfde toepassing inzichtelijk maken. In die studies scoort hout in de regel uitstekend, mits het afkomstig is uit een verantwoordelijk beheerd bos. Om te kunnen concurreren met andere materialen is het dus ook van cruciaal belang dat hout afkomstig van verantwoord bosbeheer de norm wordt.

[18] http://www.europeansttc.com/environment/

Om aan deze uitgangspunten te voldoen, ligt het ontwikkelen van een min of meer gestandaardiseerd, uniform rapportagesysteem in een online omgeving voor de hand. De vragen zijn in grote lijn vergelijkbaar met de vragen die voor de onderhavige marktmeting zijn gehanteerd en dus specifiek gemaakt per doelgroep. Waar mogelijk worden de vragen vereenvoudigd.

Idealiter wordt het engagement tot monitoring een integraal van het Sectoraal Akkoord. De deelnemende sectororganisaties zouden zich kunnen engageren om in het kader van het Sectoraal Akkoord bij te dragen tot deze monitoring en mee te zorgen voor een representatief beeld, zowel qua aantal als qua profiel van de leden van de betreffende sectororganisatie dat rapporteert over het aandeel gecertificeerd hout en papier. In functie van de bronbenadering die bij de monitoring gehanteerd wordt, is het van bijzonder belang om vooral een goed en representatief beeld te verkrijgen van de houtstromen bij importeurs en producenten.

De ervaring in Nederland en het Verenigd Koninkrijk heeft geleerd dat er regelmatig (min. 1x/jr) op een logisch tijdstip in het jaar bevraagd moet worden. In Nederland vinden zelfs 2 keer per jaar metingen plaats en is het geheel ingeburgerd bij de leden van de sectororganisatie en goed ingebed in het duurzaamheidsbeleid. Het eerste verzoek kan in het voorjaar worden uitgestuurd om te rapporteren over het voorgaande jaar. De uiteindelijke deadline zou gesteld kunnen worden op half augustus, aangezien sommige bedrijven het prettig vinden de ‘rustige zomermaanden’ te gebruiken voor dit type activiteiten. De sectororganisatie zou de aanjager en boodschapper van het belang kunnen zijn, ondersteund door overheidsbeleid, NGO’s e.d. Het lijkt ook verstandig om laagdrempelig een ‘Helpdesk’ aan te bieden. Mogelijk gecentraliseerd vanuit het Sectoraal Akkoord en anders bij de betreffende contactpersoon per sectororganisatie.

Indien mogelijk wordt de dataverzameling gekoppeld aan reeds bestaande bevragingen die bijvoorbeeld bij rondhoutzagerijen en papierfabrieken gehouden worden als rapportage richting de Europese brancheorganisatie. Het verdient tevens aanbeveling data zoveel mogelijk vooraf in te vullen, voor zover mogelijk. Gedacht kan ook worden aan het eenmalig vooraf invullen van de data van de laatste marktmeting voor bedrijven die eerder meegedaan hebben, als handreiking richting de bedrijven. Bovendien kunnen zij daarmee eenvoudiger de nieuwe gegevens verwerken en wordt voor hen de ontwikkeling van hun eigen aandeel gecertificeerd hout direct inzichtelijk.

In het kader van transparantie en geloofwaardigheid verdient het aanbeveling eventueel de gehele dataverzameling, maar minimaal de analyse van de data bij een onafhankelijke derde partij onder te brengen. Nog sterker is het wanneer een onafhankelijke derde partij steekproefsgewijs enkele leden fysiek kan controleren in de vorm van een soort van audit. Niet per definitie uit wantrouwen, maar ook om de kwaliteit te waarborgen en voor de geloofwaardigheid naar buiten. Zowel in Nederland als

in het Verenigd Koninkrijk wordt de data geanalyseerd door onafhankelijke derden. Zij controleren ook steekproefsgewijs enkele leden op het correct invullen van rapportage.

Tot slot is het belangrijk dat bedrijven een duidelijke meerwaarde zien in het aanleveren van de data, nog los van de intrinsieke motivatie om duurzaam bosbeheer te stimuleren, voor het imago en de concurrentiepositie van hout. Meerwaarde kan gecreëerd worden door ingevulde resultaten, in een beveiligde omgeving, beschikbaar te houden voor het betreffende bedrijf. Dit geeft inzicht in de eigen ontwikkeling, zowel in volumes als in aandelen duurzaam geproduceerd. Aanvullend kunnen de geaggregeerde (anonieme) data van de betreffende sector ook gedeeld worden aan bedrijven die deelnemen aan de monitoring.

Voor de sectororganisaties is er ook een duidelijke meerwaarde. Zij krijgen immers ook inzicht in de prestaties van individuele leden en kunnen daarbij ook gericht gaan sturen en interveniëren. Voor de overheid maakt het marktmetingen, zoals deze over 2016, een stuk eenvoudiger (en daarmee goedkoper). Dat heeft de ervaring in Nederland bijvoorbeeld geleerd.

5 Conclusies

Op basis van de hierboven gepresenteerde resultaten en de suggesties tijdens de vraaggesprekken worden in dit hoofdstuk een aantal conclusies geformuleerd. In hoofdstuk 6 volgen dan een aantal aanbevelingen, gebaseerd op de conclusies.

5.1 Kwantitatieve doelstellingen van het lopende Sectoraal Akkoord vlot gehaald

Reeds in 2012 was de einddoelstelling van het Sectoraal Akkoord van 1 maart 2011 ter verhoging van het aandeel houtproducten uit duurzaam beheerde bossen' voor 2018 gehaald. Sindsdien was er een verdere stijging van het aandeel gecertificeerd hout waardoor de doelstellingen van het Sectoraal Akkoord ruimschoots gehaald zijn. Er is in de periode 2012-2016 voor een aantal productgroepen wel een zekere afvlakking van de stijging in het aandeel gecertificeerd hout waar te nemen, maar dit is uiteraard niet ongewoon maar eerder te wijten aan afnemende meeropbrengsten.

De kwantitatieve doelstellingen van het huidige Sectoraal Akkoord werden dus vlot gehaald, maar uit de bevraging van de bedrijven, sectororganisaties en deskundigen kan wel geconcludeerd worden dat er qua communicatie en sensibilisering nog zeer veel vooruitgang mogelijk is en dat het lopende Sectoraal Akkoord op dat – kwalitatieve – vlak toch wat onder de verwachtingen is gebleven.

Uit deze studie bleek wel dat het aandeel gecertificeerd hout in gematigd loofhout tussen 2012 en 2016 was afgenomen. Dit strookt vermoedelijk niet met de evolutie in de realiteit, maar het verdient zeker aanbeveling om deze subgroep in de toekomst zeer aandachtig verder op te volgen.

5.2 Verhouding tussen import, Belgische productie en export van gecertificeerde houtproducten

Het merendeel van het gecertificeerde hout dat in de Belgische houtverwerkende sector gebruikt wordt is afkomstig uit het buitenland. Er is op vlak van certificering van in België geproduceerd hout nog zeer veel vooruitgang te boeken, al zal de Belgische houtindustrie altijd wel in hoge mate afhankelijk blijven van de internationale markt. Voor de meeste productgroepen is het aandeel gecertificeerd in de export groter dan in het op de Belgische markt gebrachte product. De vraag op de Belgische markt is dus niet leidend voor de ontwikkelingen in het aandeel gecertificeerd; de afzetmogelijkheden voor gecertificeerd hout zijn elders groter dan in België zelf, en ook aan de Belgische vraagzijde zijn er zeker nog groeimogelijkheden (zie ook Paragraaf 5.5).

5.3 Beschikbaarheid van gecertificeerd hout

Verdere groei van het aandeel gecertificeerd hout in de diverse productgroepen hangt natuurlijk in de eerste plaats af van de beschikbaarheid van het basismateriaal. Er kan vanuit gegaan worden dat de wereldwijde groei van resp. FSC- en PEFC-gecertificeerde bossen nog wel zal verdergaan, en ook in België verwacht men dat de gecertificeerde bossoppervlakte nog zal stijgen, zowel in de publieke als in de private bossen. Maar anderzijds wordt ook voorspeld dat de wereldwijde houtvraag in de toekomst nog verder zal toenemen. Sommige productgroepen kampen nu al met uitdagingen om voldoende gecertificeerd hout te vinden om aan hun vraag te voldoen; uiteraard zal dit een impact hebben op de potentiële toekomstige ambities.

5.4 Chain of Custody

Van de primaire houtproducten die in 2016 met een certificaat op de Belgische markt zijn gebracht, zij het uit binnenlandse productie of door import, bereikt slechts een beperkt deel de eindconsument met een certificering. Dit omdat heel wat verwerkende bedrijven (nog) niet over CoC-certificering beschikken. Hernieuwde aandacht voor meer CoC-gecertificeerde bedrijven zou toelaten om winst te boeken om het marktaandeel aantoonbaar duurzaam geproduceerd hout dat in België sowieso al verhandeld wordt, te vergroten.

5.5 Nog steeds beperkte vraag naar gecertificeerde houtproducten

Veel importerende en rondhoutverwerkende bedrijven geven aan dat de vraag naar gecertificeerde hout(producten) nog altijd relatief beperkt blijft. Dit geldt bovendien zowel voor de particuliere vraag als voor die vanuit de overheden. In dat kader is er de verwijzing naar de Samenwerkingsovereenkomst die tot in een recent verleden lokale overheden in Vlaanderen stimuleerde om een voortrekkersrol op te nemen in een duurzaam aankoopbeleid. Dergelijke instrumenten kunnen grote spelers zoals de overheid aanzetten om een hefboomfunctie te vervullen met hun aankoopbeleid.

Andere mogelijke drijvende krachten om certificering te promoten zijn bijvoorbeeld de grote winkelketens. Zij bieden aan meubelproducenten grote afzetvolumes aan, doch gebruiken hun marktmacht ook om gunstige prijzen af te dwingen, wat meestal impliceert dat zij niet bereid zijn de meerkost van de certificering te financieren. Het incentief voor certificering loopt dan wel stroomopwaarts in de waardeketen, doch de administratieve last riskeert zich dan bij één enkele partij

in de keten te situeren, in functie van de factor marktpositie. Dit kan de beslissing voor certificering in het nadeel doen doorslaan waardoor de Chain of Custody wordt doorbroken.

Zeker bij kleinere bedrijven wegen de administratieve lasten van certificering vaak niet op tegenover de verwachte meeropbrengsten (hogere prijzen, of nieuwe markten en opportuniteiten). Middelgrote en grote bedrijven zijn vaker wel geïnteresseerd in gecertificeerd hout, al was het maar om het in hun aanbod te kunnen opnemen en ook deze markten te kunnen bedienen als de opportuniteiten zich voordoen.

5.6 Lage respons op de bevragingen

De beperkte respons op de verstuurde enquête vormde opnieuw een uitdaging binnen dit onderzoek. Heel wat bedrijven bleken opnieuw moeilijk of niet te motiveren om deel te nemen aan de bevragingen. Ze zien er het nut of de noodzaak niet of onvoldoende van in, zijn in sommige gevallen zelfs niet bekend met het Sectoraal Akkoord, kunnen het niet combineren met hun meer prioritaire taken (waarbij vaak werd aangegeven dat de timing van de bevraging problematisch was), of vinden de reconstructie van cijfers van het jaar 2016 te lang geleden en daardoor te arbeidsintensief.

5.7 Toenemende maatschappelijke instabiliteit en complexiteit

Heel veel scenario's en ook de aannames uit deze studie gaan uit van zeer gelijkaardige baselines, zogenaamde B.A.U (*business as usual*) scenario's. Deze scenario's hebben echter met elkaar gemeen dat ze wel rekening houden met typisch sectoreigen expertises, maar eigenlijk niet of slechts in zeer beperkte mate met andere zeer belangrijke (wereldwijde) megatrends, zoals bijvoorbeeld veranderende demografische evenwichten, versnelde technologische ontwikkelingen, toenemende tekorten aan grondstoffen en hulpbronnen, toenemende internationale afhankelijkheid, toenemende multipolariteit in de samenleving, en toenemende kwetsbaarheid en instabiliteit van systemen (zowel ecosystemen als institutionele structuren en conventies, wat bijvoorbeeld geïllustreerd wordt door de Brexit of door het verlaten van het Klimaatakkoord van Parijs door de V.S.). Dit leidt tot een wereld met veel meer onzekerheden dan enkel gevat wordt door B.A.U. scenario's. Deze megatrends zullen ook in België een zeer belangrijke impact hebben op talrijke maatschappelijke aspecten, en zeker ook op de evoluties in vraag naar en aanbod van gecertificeerde houtproducten.

6 Aanbevelingen

6.1 Ambitieuze, gedifferentieerde doelstellingen

De kwantitatieve doelen uit het Sectoraal Akkoord van 1 maart 2011 werden ruimschoots op voorhand gehaald en gaven een richtpercentage voor het totale aandeel gecertificeerde primaire houtproducten. Nieuwe, ambitieuzere doelen zullen er voor zorgen dat de verschillende actoren niet op hun lauweren rusten wanneer nieuwe resultaten van een marktmeting beschikbaar komen. Met reeds in 2015 een totaal marktaandeel gecertificeerd hout van 83,3 % in Nederland (Oldenburger et al., 2016) en 90,2% gecertificeerde producten verhandeld door de leden van de UK Timber Trade Federation (Worrell, 2017), bewijzen Nederland en het Verenigd Koninkrijk dat de lat best hoog mag liggen. Door te differentiëren per productcategorie kan doelmatige actie worden ondernomen en kan extra aandacht besteed worden zij die nog het meest vooruitgang te boeken hebben.

Een belangrijke bemerking bij het formuleren van de doelstellingen is of dit per definitie volledig gelinkt moet zijn aan certificering. In de toekomst is het eventueel mogelijk dat hergebruik van hout voor kwaliteitsvolle toepassingen aan belang wint, en er zijn ook trends m.b.t. het gebruik en de vermarkting van ‘lokaal hout/bois locale/hout van hier´. Het lijkt aangewezen om bij de formulering van doelstellingen rekening te houden met deze mogelijke nieuwe trends, want als ook deze initiatieven in staat zijn om verantwoord bosbeheer te waarborgen, dan kunnen ze allicht als gelijkwaardig aan certificering beschouwd worden en meegenomen worden in de kwantitatieve doelstellingen. In wat volgt in deze paragraaf wordt t.b.v. de consistentie met de rest van het rapport, gesproken over gecertificeerd hout. Maar dit is dus met de kanttekening dat eventueel gelijkwaardige initiatieven daarmee gelijkgeschakeld kunnen worden.

Het aandeel gecertificeerd gezaagd naaldhout ligt reeds hoog. Het is dan ook aangewezen om binnen deze categorie te streven naar een quasi-volledig duurzaam houtverbruik in 2030. Het gezaagd naaldhout dient met andere woorden tegen dan voor 80 à 100 % uit verantwoordelijk beheerde bossen te komen.

Zowel tropisch als gematigd gezaagd loofhout zijn beperkter voorradig met een certificaat voor verantwoord bosbeheer. De ambities voor de aandelen gezaagd loofhout uit verantwoordelijk beheerde bossen in 2030 zouden moeten liggen bij minstens 40 à 60 % voor tropisch gezaagd loofhout en minstens 40 à 60 % voor gematigd gezaagd loofhout.

Het streefdoel voor het aandeel plaatmaterialen uit verantwoordelijk beheerde bossen in 2030 ligt op minstens 75 à 90 %. Tegen 2030 zou de papierindustrie moeten streven naar grondstoffen die voor 90 à 100 % uit verantwoordelijk beheerde bossen komen of gerecycleerd zijn.

De resultaten van het voorbije Sectoraal Akkoord en de prognoses (o.m. de eigen prognoses van de sectoren) tonen aan dat dit ambitieuze maar haalbare doelstellingen zijn.

Over het aandeel secundaire houtproducten op basis van hout afkomstig uit verantwoordelijk beheerde bossen is weinig bekend en bovendien is dit bijzonder moeilijk in kaart te brengen. Desalniettemin is het belangrijk om ook voor secundaire houtproducten naar meer duurzaamheid te streven. Het verkennend onderzoek in het kader van deze studie wijst op een relatief laag percentage voor de volledige Belgische markt bij palletten, houten meubels en vensters en deuren. De studie bracht wel aan het licht dat grote bedrijven het voortouw nemen en soms (héél) hoge percentages gecertificeerd hout aanbieden. Het is aangewezen om tegen 2030 minstens 50 % als streefdoel voorop te stellen. In overleg met de verschillende sectorfederaties is verdere differentiatie voor de verschillende secundaire productcategorieën zeker aan de orde, maar dit kon in het kader van deze studie nog niet opgesteld worden.

6.2 Frequente monitoring

Om de evolutie van het aandeel hout uit verantwoordelijk beheerde bossen nauwgezet op te volgen is een frequente monitoring onontbeerlijk. Door dit voldoende vaak te doen, kunnen knelpunten en moeilijke productcategorieën sneller geïdentificeerd en aangepakt worden. Deze monitoring gebeurt daarom bij voorkeur jaarlijks en minstens om de 2 jaar. Ook voor bedrijven is dit voordelig. Enerzijds omdat er een gewoonte wordt opgebouwd en ze vertrouwd geraken met de procedure, anderzijds omdat zij zelf frequent up-to-date informatie over de Belgische markt van gecertificeerd hout ontvangen.

Voor bedrijven is het wel belangrijk dat deze rapportering gebeurt op een geschikt tijdstip van het jaar. In het begin van het nieuwe jaar moet het vorige boekjaar worden afgerond en zijn er heel wat andere administratieve vereisten. In de zomer en kerstperiode moet er rekening gehouden worden met verlof. Bij voorkeur gebeurt de rapportage/bevraging daarom in het voorjaar (maart-juni) en voor gegevens van het jaar voordien, dat dan boekhoudkundig net werd afgerond.

Mits een dergelijke frequente monitoring kunnen ook tussentijdse doelstellingen van het nieuw Sectoraal Akkoord geformuleerd worden. De resultaten van de monitoring laten dan toe om de

vastgestelde evoluties af te toetsen aan deze tussentijdse doelstellingen, zodat waar nodig kan bijgestuurd worden.

Voor de methodiek kan geput worden uit de traditie die in Nederland bestaat en de ervaringen binnen deze studie, maar ook uit de studies die in het verleden verricht zijn door de Fédération Nationale des Scieries (nu onder de vleugels van de Confederatie Hout) en het Office Économique Wallon du Bois. Beide organisaties hebben ervaring met het verzamelen van informatie over de rondhoutverwerking in België en de gewesten.

Een belangrijke overweging daarbij is dat de bevraging voldoende bondig moet zijn om het voor de respondenten werkbaar te houden. Op die manier kan de respons rate voldoende hoog liggen, wat door een al te uitvoerige bevraging belemmerd zou worden. Om dit mogelijk te maken, kan de reguliere bevraging opgesplitst worden in een kernbevraging, met thema's die structureel in elke bevraging zouden kunnen opgenomen worden, en een aantal mogelijke additionele bevragingsthema's, waarnaar van tijd tot tijd extra onderzoek kan gedaan worden. Bij deze additionele bevragingsthema's zou men bijvoorbeeld verder kunnen focussen op:

- verder onderzoek naar het belang van de diverse secundaire houtproducten, op vlak van financiële omzet en verwerkt houtvolume.
- dieper onderzoek naar de herkomst van het hout, per productgroep. Via Eurostat en de nationale statistische instituten kan er reeds heel wat informatie teruggevonden worden, maar daarbij is niet of duidelijk de landen waaruit België importeert als doorvoerregio's of productieland fungeren. Door diepgaand onderzoek van Europese databases, in combinatie met een gerichte bevraging bij houthandelaren en –verwerkers, kunnen de relevante dynamieken in deze houtstromen verder uitgezocht worden, en kan men nog meer inzicht verwerven in eventuele risicoherkomsten per productgroep.

6.3 Betere kennisoverdracht

Zowel in de houtindustrie als bij studenten die een houtgerelateerde richting volgen én bij overheden is er een tekort aan kennis rond duurzaam bosbeheer en certificering. Hier moet echt meer aandacht aan besteed worden. Een aanbod aan goed uitgewerkte professionele opleidingspakketten en online beschikbare informatie kan hieraan tegemoet komen.

6.3.1 Online beschikbare informatie

Kennis over duurzaam bosbeheer is tegenwoordig online vlot terug te vinden. Kennis over praktische, technische en administratieve vereisten wanneer overheden of aannemers gecertificeerd hout willen aankopen zijn echter nog niet op een eenvoudige, duidelijke manier online beschikbaar. Nochtans heeft de Federale overheid wel al een platform dat hiervoor kan gebruikt worden: http://gidsvoorduurzameaankopen.be/nl. Ook www.inkoopduurzaamhout.nl kan hiertoe ter inspiratie dienen. Het is aanbevolen om op een dergelijke website toegankelijke en nuttige informatie aan te bieden zoals:

- standaard bestekbepalingen gedifferentieerd voor de verschillende overheden en de privésector;
- voorbeeldcases van afgewerkte projecten die FSC/PEFC-gecertificeerd hout gebruikt hebben én hun administratieve documenten;
- een stroomschema waarmee de verschillende stappen kunnen gecontroleerd worden.

Vervolgens moet hier breed over gecommuniceerd worden vanuit de verschillende partijen (overheden, sectororganisaties, FSC en PEFC België…) opdat alle ambtenaren, architecten en anderen die de voorschriften opstellen en controleren, hier dan ook zeker van op de hoogte zijn.

6.3.2 Professionele opleidingspakketten

Bij onderzoeksinstellingen en opleidingscentra ontbreekt noch de expertise, noch de interesse om rond verantwoordelijk bosbeheer en certificering te werken, maar de *incentives* en het kader om dit uit te werken zijn veelal beperkt. (Financiële) steun van de overheid zou hiervoor meer dan welkom zijn. De initiële kosten voor het uitwerken van de pakketten zouden bijvoorbeeld kunnen gedragen worden door de overheid, maar de instanties zelf zouden – in samenspraak met de certificeringsorganisaties – de informatie up to date kunnen houden. De onderzoeksgroep Houttechnologie aan de HoGent kan opleidingen voorzien aan bachelorstudenten en leerkrachten in het secundair onderwijs. Voor bedrijven zijn o.a. Woodwize en het Timber Training Center aangewezen actoren.

Ook voor het technisch en beroepsonderwijs (en niet te vergeten het tweede-kansonderwijs) dat zich richt op houtgebruik- en verwerking, moet een degelijk educatief aanbod over verantwoord bosbeheer en certificering uitgewerkt worden.

Behalve studenten, leerkrachten en bedrijven zijn ook de ambtenaren die instaan voor het aankoopbeleid en de uitvoering van projecten met houttoepassingen een belangrijke doelgroep. Voor hen zouden specifieke trainingssessies kunnen uitgewerkt worden in combinatie met publiek beschikbare technische informatie (zie onder). Tussen Woodwize en Cevora lopen momenteel onderhandelingen om een lespakket over houtcertificering samen te stellen.

Dergelijke initiatieven moeten ondersteund en aangemoedigd worden vanuit de overheid. Andere instanties die hierbij betrokken kunnen worden, zijn (niet-exhaustief) de diverse sectorfederaties, maar ook organisaties als Woodlab aan de UGent, Syntra, VDAB, Inverde, HoutInfoBois, Office Economique Wallon du Bois en Centre de compétence Forem Wallonie Bois, en natuur- en milieu-organisaties met een goed uitgebouwde educatieve werking.

6.4 Bundeling regelgeving en opvolging lastenboeken

De verschillende overheden hebben wetgeving en/of richtlijnen met betrekking tot het gebruik van hout uit duurzaam beheerde bossen. Zo zijn er bijvoorbeeld:

- de omzendbrief duurzaam geëxploiteerd hout[19] betreffende het federale aankoopbeleid,
- de productfiche duurzaam hout[20] en de doelstelling van 100 % duurzame overheidsopdrachten tegen 2020 van de Vlaamse overheid, en
- de omzendbrief betreffende het aankoopbeleid van duurzame papierproducten bij de Waalse overheid[21].

Deze initiatieven zijn echter nergens gebundeld en ze worden bovendien niet altijd even goed opgevolgd. Ze zijn verder ook niet van toepassing op steden en gemeentes. Voor de lokale overheden in Vlaanderen waren er in het verleden samenwerkingsovereenkomsten inzake milieu en duurzame ontwikkeling, die de gemeentes konden afsluiten met de Vlaamse overheid om werk te maken van sensibiliseringscampagnes omtrent duurzaamheid. Deze waren weliswaar vrijwillig maar leiden tot substantiële subsidies voor de gemeentes waardoor de meerderheid van de lokale overheden er effectief gebruik van maakte. Hierdoor werden de lokale overheden een belangrijke motor voor de

[19] Omzendbrief P1O/DO/2 van 18 november 2005 betreffende het aankoopbeleid van de federale overheid ter bevordering van het gebruik van duurzaam geëxploiteerd hout
[20] https://overheid.vlaanderen.be/hout
[21] Circulaire wallonne du 3 juin 2009 relative à l'achat de papiers à copier et/ou à imprimer, M.B., 22 juin 2009, p. 43296

implementatie een actiever milieubeleid, waaronder het stimuleren van het gebruik van gecertificeerd hout.

Door besparingen werden deze samenwerkingsovereenkomsten echter niet meer verlengd, en de toenmalige engagementen zijn in veel gemeentes dan ook verwaterd. Het gebruik van duurzaam hout is vandaag te weinig formeel verankerd. Een nieuwe campagne gericht op alle overheidsniveaus zou dit terug kunnen belichten, en van de overheden op de verschillende niveaus opnieuw de voortrekkers maken die ze kunnen zijn bij de implementatie van gecertificeerd houtgebruik.

Het is dan ook aangewezen dat er sterker word ingezet op de daadwerkelijke implementatie van de voorschriften en de controle hiervan. Waar het tegenwoordig nog gedaan wordt, is het vaak enkel vermeld in het lastenboek, maar wordt er verder vaak niet zeer effectief meer op gecontroleerd bij de realisatie van de werken, door middel van bijvoorbeeld audits. Het is ook aangewezen om de gunningscriteria van overheidsaankopen te herbekijken en te benadrukken dat naast kostprijs ook de duurzaamheid van de gebruikte materialen en de werkprocessen een hoge waardering verdient. Verificatie dat het om verantwoord hout gaat wanneer het materiaal geleverd wordt, is een belangrijk element dat duidelijk omschreven moet zijn. Steekproefsgewijze audits zouden tot slot de documentatie (facturen enz...) van de aankopen in het voorbije jaar kunnen controleren. Het communiceren van de uitkomsten van dergelijke audits kan meer bewustwording creëren.

6.5 Ondersteuning aan consumenten, bedrijven en organisaties die gecertificeerd hout gebruiken en promoten

Subsidies aan particulieren voor het gebruik van gecertificeerd hout blijken in een aantal Vlaamse gemeentes en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest effectief om het gebruik van gecertificeerd hout te stimuleren. Een Nederlandse studie van CE Delft in het kader van de Nederlandse Green Deal “Bevorderen duurzaam bosbeheer” toonde in 2015 aan dat financiële instrumenten zoals een verlaging van het BTW-tarief voor gecertificeerd hout en belastingaftrek voor duurzame projecten kunnen leiden tot de groei van het aandeel hout uit verantwoordelijk beheerde bossen. Prijs blijkt immers vaak de belangrijkste reden waarom (nog) niet voor gecertificeerd hout gekozen wordt. Belastingverlaging voor bepaalde type producten ligt moeilijk in het kader van de afspraken met de Wereldhandelsorganisatie (WTO), maar extra maatregelen die het gebruik van hout uit verantwoordelijk beheerde bossen steunen, verdienen zeker de aanbeveling om onderzocht te worden.

Overheden en sectororganisaties kunnen *best practices* en duurzame projecten bij bedrijven belonen door deze te waarderen en te communiceren aan het brede publiek. Zij kunnen ook meer ruimte geven aan FSC België en PEFC België op relevante beurzen en events.

Middenveldorganisaties en ngo's zoals WWF bereiken veel consumenten met hun campagnes. Het verdient aanbeveling om hen de hand te reiken en dergelijke campagnes mee te ondersteunen.

6.6 Meer sensibilisering en communicatie over het belang van verantwoord bosbeheer en certificering

Hout is een zeer milieuvriendelijke grondstof die veel CO_2-uitstoot kan vermijden wanneer het gebruikt wordt als substituut voor staal, beton en plastic (gemiddeld 0,9 ton CO_2 per m^3 volgens de European Sustainable Tropical Timber Coalition, (STTC, 2018)). Dit is reeds aangetoond via talrijke levenscyclusanalyses (LCA's), waarmee de milieubelasting gedurende de volledige levensduur (winning van grondstoffen, productie, transport, gebruik en afvalverwerking) van producten wordt geanalyseerd. De basisvoorwaarde is dan wel dat het hout duurzaam geproduceerd wordt en certificering biedt hiervoor de beste garanties. Deze positieve impact, maar ook het belang van biodiversiteit en sociale rechtvaardigheid gelinkt aan bossen (en hun verantwoordelijk beheer) wereldwijd worden momenteel nog onvoldoende gecommuniceerd aan bedrijven en de consument. Wanneer de overheid samen met sectororganisaties naar buiten komt met een helder, positief verhaal over duurzame houtproducten geeft dit een sterk signaal. Dit is ook nodig om de labels voor duurzaam bosbeheer bekender te maken en de vraag naar gecertificeerd hout te vergroten. Veel bedrijven geven immers aan dat een belangrijk struikelblok om tot CoC-certificering en het inkopen van (meer) gecertificeerd hout over te gaan, het uitblijven van de vraag is. Zowel interne als externe communicatie, resp. binnen de sector en naar de eindconsument(en), zullen hier aan bijdragen. Ter vergelijking: de tweejaarlijkse opiniepeiling naar eerlijke handel van het Trade for Development Centre (Dedicated, 2016), toonde aan dat in 2016 fair trade bekend was bij 92 % van de Belgen. De helft van de Belgen staat positief tot zeer positief tegenover fair trade en 43 % koopt fair-tradeproducten. Gelijkaardige cijfers bestaan niet voor gecertificeerd hout, maar een studie van YouGov (PEFC International, 2017) toonde aan dat in 2017 meer dan 2/3 van de consumenten wereldwijd gelooft dat labels voor gecertificeerd hout belangrijk zijn om duurzaam bosbeheer te stimuleren. 53 % van consumenten zou minstens soms letten op een label voor duurzaam bosbeheer. Dichter bij huis stelde een onafhankelijk onderzoek in 2017 (FSC België, 2017) dat de naamsbekendheid van het FSC keurmerk bij de Belgische consumenten in dat jaar steeg naar 42 % en uit een studie uitgevoerd in 2013 bleek dat het PEFC label gekend is bij 7 op de 10 Waalse gemeentes (PEFC België, 2013). Uit dit laatste onderzoek bij lokale overheden bleek dat brochures de voornaamste informatiebron zijn, maar

ook de certificering van de eigen bossen speelt hierbij een rol (zie verder). De Belgische studies zijn partieel, maar tonen wel aan dat er nog een belangrijke groei kan gerealiseerd worden.

6.7 Chain of Custody vrijwaren van bos tot eindconsument

Naast brochures en informatiecampagnes kan de zichtbaarheid van certificering ook significant verhoogd worden door het breken van de Chain of Custody te vermijden. Uit de interviews en telefoongesprekken in deze studie bleek dat bij alle productcategorieën producten op basis van gecertificeerd hout of papier, vaak niet als dusdanig verkocht worden. Enerzijds omdat nog veel verwerkende bedrijven geen CoC hebben, anderzijds omdat de klanten er niet/onvoldoende naar vragen.

Het is aangewezen om hier veel sterker op in te zetten. Deze communicatie en ondersteuning kan uiteraard gebeuren vanuit FSC België en PEFC België, maar dit signaal heeft meer kracht als ook sectororganisaties en de overheid dezelfde boodschap uitdragen. Gezien het grote papierverbruik en het momenteel nog zeer frequent afbreken van de Chain of Custody bij verwerkende bedrijven en de grafische industrie, ligt er ook voor de papiersector nog een zeer grote opportuniteit om meer consumenten te bereiken.

Bedrijven kunnen gesensibiliseerd worden via nieuwsitems en ledenmagazines van de sectororganisaties zoals Meubihome en De Vlaamse Schrijnwerker. In tijden waar Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen steeds belangrijker wordt, kan hout- en papierverbruik uit verantwoordelijk beheerde bossen, niet achterblijven. De winkelindeling en de wijze waarop een verkoper over gecertificeerd hout communiceert, hebben ook een belangrijke invloed op het aankoopgedrag van consumenten.

Het is sterk aanbevolen om ook jaarlijks te evalueren in welke mate en door wie gecommuniceerd en gesensibiliseerd werd. Het is belangrijk dat dit consistent gebeurt, duurzaam bosbeheer verdient blijvende aandacht.

6.8 Maximale certificering van de Belgische houtbevoorrading

Een basisvoorwaarde voor het halen van ambitieuze doelstellingen op vlak van gecertificeerd-houtgebruikt is uiteraard dat er voldoende bevoorrading is. Dit vereist dat er wordt ingezet op een verhoging van zowel het gecertificeerd bosareaal in België, als in de belangrijkste herkomstlanden van België.

In België is tot op heden ongeveer 42,5 % van het bosareaal PEFC-gecertificeerd (299.357 ha, december 2017) en 3,4 % FSC-gecertificeerd (24.242 ha, 5 maart 2018). Er is echter (momenteel nog) een totale geografische scheiding van beide certificeringsmechanismen in België. De oppervlakte PEFC-gecertificeerd bos bevindt zich volledig in Wallonië en beslaat alle publieke bossen en een aandeel privébossen. Het areaal FSC-gecertificeerd bos bevindt zich in Vlaanderen en bevat zowel openbare bossen als bossen in privé-bezit. In eerste instantie zal op korte termijn allicht vooral de oppervlakte FSC-gecertificeerde publieke bossen in Vlaanderen verder toenemen omdat het Agentschap voor Natuur en Bos van de Vlaamse overheid zich hiertoe engageert. Voor beide certificeringsorganisaties liggen op korte tot middellange termijn echter ook nog grote opportuniteiten bij de privé-eigenaars. FSC België heeft momenteel enkele beloftevolle initiatieven lopen in Wallonië en PEFC België staat open voor certificatie in Vlaanderen. Ontwikkelingen die de geografische scheiding doorbreken zijn dus zeker niet uit te sluiten.

Sommige van de bevraagde experts stellen dat een gecertificeerd lot meer biedingen krijgt bij de verkoop waardoor het makkelijker verkocht wordt. Ook zou er (soms) een hogere prijs voor gegeven worden. De meningen hierover zijn echter verdeeld. De prijs die voor het rondhout wordt gegeven hangt namelijk sterker af van andere factoren dan de al dan niet certificering. Uiteraard zijn houtsoort en -kwaliteit van groot belang, maar ook factoren zoals de transportafstand, exploitatievoorwaarden en grootte van het lot spelen een rol. De houtprijs hangt uiteindelijk sterk af van de marktvraag.

Er zijn uitzonderingen: bij de papiersector (en in beperktere mate ook de plaatsector) is de vraag naar gecertificeerd hout zo hoog dat deze sectoren wel (eerder) geneigd zijn een hogere prijs te bieden voor gecertificeerd hout. Een groot knelpunt is hier echter het aanbod, waarbij de versnippering van het bosareaal (zowel geografisch als qua eigendomsstructuur) een negatief rol speelt: een zeer groot aantal van de Belgische bospercelen heeft een oppervlakte kleiner dan 5 ha. Deze kleine bospercelen vertegenwoordigen ca. 75.000 ha in het Waalse Gewest en ca. 100.000 ha in het Vlaamse Gewest. In Vlaanderen is het gemiddelde private boseigendom bovendien kleiner dan 1 ha. Voor deze kleine boseigendommen is een toegankelijke vorm van groepscertificering aan de orde. In Vlaanderen zijn de Bosgroepen hiervoor de aangewezen partner, in Wallonië is “la Cellule d’Appui à la Petite Forêt Privée” van het Office Économique Wallon du Bois (OEWB) de aangewezen actor.

Daarnaast kan dus ook bekeken worden in hoeverre het mogelijk is om de gecertificeerde bosoppervlakte in de belangrijke herkomstlanden voor België op te trekken. Hiervoor zullen samenwerkingen met autoriteiten, certiferingsorganismen en houthandel dienen opgezet te worden in die geselecteerde herkomstlanden.

Om het aandeel gecertificeerd hout op de Belgische markt te verhogen, verdient het aanbeveling actieve uitbreiding van het (gecertificeerde) bosareaal zo veel mogelijk te ondersteunen door alle partijen, alsook een hernieuwde aandacht voor en expertise over de houtproductiefunctie van het bos. Hierdoor zal zowel de bekendheid van het label als de hoeveelheid gecertificeerd hout op de Belgische markt significant stijgen. Dit zal ook helpen zagerijen te overtuigen om zich te laten certificeren. Een realistisch streefdoel kan liggen bij het percentage gecertificeerd hout dat in het Verenigd Koninkrijk verzaagd werd in 2016. Uit het jaarlijkse rapport van de Forestry Commission (2017) blijkt immers dat 80 % van de rondhoutconsumptie van zagerijen gecertificeerd was in 2016.

Tot slot is het natuurlijk ook belangrijk dat bedrijven hulp krijgen bij het vinden van het gecertificeerd-houtaanbod. Deze taak kan toebedeeld worden aan de zogenaamde facilitator (zie ook Paragraaf 6.11.2), maar ook de certificeringsorganisaties en/of de betrokken sectororganisaties zouden deze rol op zich kunnen nemen.

6.9 Bijkomend onderzoek

6.9.1 Analyse van de zelfvoorzieningsgraad van de Belgische industrie

Een eerste thema dat verder onderzoek vereist, is de zelfvoorzieningsgraad van België. Het is algemeen geweten dat die erg laag is, maar op de actuele cijfers rust een grote foutenmarge. Op basis van een gerichte studie kan dit cijfer scherper gesteld worden, en kan bijvoorbeeld per productgroep de zelfvoorzieningsgraad bepaald worden. Op basis daarvan kan een visie op toekomstige zelfvoorzieningsgraad per houtsoort en productgroep ontwikkeld worden. Vervolgens kan dieper worden ingegaan op het aandeel gecertificeerd hout in de Belgische zelfvoorziening.

6.9.2 Verdieping secundaire houtproducten

Het verdient aanbeveling om voor de alle productgroepen die gedefinieerd zijn in de EU Houtverordening beter te onderzoeken wat ze in de praktijk inhouden en hoe deze groepen kunnen vertaald worden naar categorieën die voor sectororganisaties en (producerende) bedrijven ook duidelijk en relevant zijn. De secundaire productcategorieën (zie Bijlage B. Secundaire productgroepen voor inzicht in de consumptie) vertegenwoordigen een erg grote houtconsumptie, maar de mogelijkheden om deze allemaal te bestuderen waren binnen deze studie beperkt. Voor al deze productgroepen is een nulmeting van het aandeel gecertificeerd hout op de Belgische markt dan ook aan de orde. Dit kan dan gebruikt worden als basis voor monitoring in de toekomst en om

doelstellingen op vlak van gecertificeerd-houtgebruik te formuleren. Specifiek verdient de verpakkingsector bijkomende aandacht, gezien het grote volume naaldhout en gematigd loofhout dat in die sector verbruikt wordt. De marktmeting en monitoring gebeuren best op een gewijzigde manier, zoals voorgesteld in Hoofdstuk 4 en Paragraaf 6.2.

6.9.3 Lesser Known Timber Species

Door de grote vraag naar enkel de meest bekende tropische houtsoorten, worden degradatie en overexploitatie van tropische bossen in de hand gewerkt. Inzetten op minder gekende houtsoorten of *Lesser Known Timber Species* kan helpen om de tropische bossen duurzamer te beheren door een deel van de vraag naar de gekende soorten op te vangen en de druk op waardevolle bossen die omwille van deze soorten soms letterlijk “leeggeroofd” worden, te verminderen. Dit vergt onderzoek naar de technische vereisten van ongekende/minder gekende houtsoorten, maar ook naar de commercialisatie van dit hout. Het vereist immers een diversifiëring van de markt. Zeker de commercialisatie van minder gekende gecertificeerde houtsoorten is een onderzoeksthema dat kan begeleid worden door de Federale overheid en de sectororganisaties.

Daarbij is het ook zaak de markt zelf op te leiden in het stellen van de juiste vraag. Zo kan in bestekken zogenaamd functioneel gespecificeerd worden, waar verwezen wordt naar prestatie eisen waar het hout aan moet voldoen, i.p.v. simpelweg specifieke houtsoorten te vermelden. Dit maakt het voor de markt mogelijk om ook minder bekende houtsoorten die de juiste eigenschappen hebben, voor te stellen.

Buitenlandse voorbeelden tonen ook aan dat beleid ook de markt kan uitdagen om innovatief over houtsoorten na te denken. Zo ziet men bij overheidsaanbestedingen in het Verenigd Koninkrijk vaak de vraag om meer dan één houtsoort te gebruiken (bijvoorbeeld bij damwanden).

6.10 Optimale samenwerking en coördinatie

6.10.1 Mogelijkheden tot samenwerking tussen overheden

Het verdient aanbeveling om grondig te bekijken of er samenwerkingen rond duurzaam hout mogelijk zijn met andere overheden (op federaal, regionaal, provinciaal én lokaal niveau) en binnen de FOD Volksgezondheid. Bosbeleid is een regionale bevoegdheid, acties rond duurzaam bosbeheer en houtproductie in eigen land gebeuren dan ook best in overleg met de bevoegde gewestelijke instanties: het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) in Vlaanderen, het Département Nature et Forêt

(DNF) in Wallonië en Leefmilieu Brussel (BIM) in het Brussels Gewest. Bij de Federale overheid is het aangewezen om te onderzoeken of via diplomatieke banden en ontwikkelingssamenwerking geen projecten rond gecertificeerd hout in partnerlanden in het Zuiden kunnen opgestart worden. Ook de mogelijkheden tot samenwerking met het Directoraat-Generaal Dier, Plant en Voeding binnen de FOD Volksgezondheid kan geïntensiveerd worden. Biodiversiteit is bijvoorbeeld een overkoepelend thema waarbij immers ook verantwoord bosbeheer d.m.v. certificering kan betrokken worden.

6.10.2 Samenwerkingen tussen de sectororganisaties, de opleidings-instellingen en het middenveld

Sectororganisaties en de private sector in het algemeen spelen een cruciale rol in de promotie van duurzaam bosbeheer en gecertificeerd hout. Een actieve samenwerking blijft noodzakelijk, en het engagement moet van alle partijen komen. Om die engagementen te waarderen is het aanbevolen dat het kabinet van de Federale Ministier van Leefmilieu financiële ondersteuning waarborgt voor inspanningen die sectororganisaties leveren rond hout afkomstig van verantwoord bosbeheer.

Inspanningen rond sensibilisering en kennisoverdracht worden best even consequent opgevolgd als de monitoring van het aandeel gecertificeerd hout op de Belgische markt. Het is raadzaam dat een onafhankelijke persoon of organisatie er op toeziet dat de engagementen verwezenlijkt worden en dat die gezamenlijk geëvalueerd worden, of dat de betrokken overheid dit op regelmatige basis door onafhankelijke experts laat monitoren (zie ook Paragraaf 6.2).

6.11 Duurzaam hout in een bredere context

6.11.1 Legaliteit, een basisvoorwaarde

Legaliteit zorgt voor een *level playing field*. Duurzaam geproduceerd hout kan niet concurreren met illegaal geëxploiteerd hout. Het is daarom aangewezen een zeer actief handhavingsbeleid te implementeren, met voldoende controles die met expertise worden uitgevoerd, en met correcte sancties voor overtreders. Dit betekent dat er in eerste instantie voldoende controles in het kader van de EU-Houtverordening moeten zijn om overtredingen vast te stellen, en dat deze vervolgens op een effectieve manier, in verhouding tot de begane overtreding, moeten gesanctioneerd worden. Focus daarbij ligt best op gevoelige herkomstlanden, maar mag zich daar niet uitsluitend toe beperken. Het lijkt daarbij ook heel belangrijk om een constructieve dialoog en een nog intensievere samenwerking te hebben met de controle-instanties uit onze buurlanden, en met sectororganisaties en ngo's, om

gezamenlijk deze problematiek aan te pakken, en om zo duidelijk mogelijke richtlijnen voor de sector te formuleren. Een correcte handhaving is een basisvoorwaarde voor legaliteit en komt ten goede aan de bedrijven die duurzame, traceerbare houtproducten importeren.

6.11.1.1 Hout met een FLEGT-licentie

Sinds eind 2016, begin 2017 komt er ook hout met een FLEGT-licentie[22], in eerste instantie uit Indonesië, op de Belgische markt terecht. Het is aan te raden ook te monitoren en te communiceren hoe dit aandeel evolueert. Hout met een FLEGT-licentie kan enkel worden geïmporteerd uit landen waarmee de Europese Unie een vrijwillig partnerschapsakkoord (Voluntary Partnership Agreement, VPA) heeft afgesloten dat volledig operationeel is. Dat is op dit moment alleen met Indonesië het geval. Operationele VPA's zorgen ervoor dat hout legaal is en aan de vereisten van het akkoord voldoet. Dit wordt door een onafhankelijke instantie geauditeerd. De partnerschapsakkoorden zijn tot stand gekomen via een participatief proces waarin zowel lokale overheden, de private sector en het middenveld betrokken waren. Hout met een FLEGT-licentie moet dus voldoen aan een brede waaier aan wetten, inclusief sociale en ecologische regelgeving. Desondanks is het raadzaam om hout met een FLEGT-licentie niet automatisch gelijk te schakelen met duurzaam geproduceerd hout. Dit omdat 1) zij de focus legt op legaliteit en niet op duurzaamheid en 2) hout met een FLEGT-licentie veelal niet als dusdanig aan de eindklant verkocht zal worden. Hoewel de keten in het land van herkomst gecontroleerd wordt, heeft het dus geen volledige Chain of Custody. Dat gezegd zijnde heeft een VPA wel degelijk impact op het bosbeheer in het betreffende land en eventueel bij uitbreiding ook op zijn houtimport.

6.11.2 Korte ketens, cascadering en circulariteit

Voor het gecertificeerd hout dat in België (en bij uitbreiding in de nabije regio's) geproduceerd wordt, verdient het zeker ook aanbeveling om intensief in te zetten op het stimuleren van de korte keten, en om de nichebedrijven en -markten te ondersteunen die met CoC het lokaal geproduceerd gecertificeerd hout lokaal kunnen verwerken en als gecertificeerde producten kunnen vermarkten. Binnen de internationale markt is het (gecertificeerd) houtaanbod dat België genereert immers zeer beperkt t.o.v. de globale volumes, en dat maakt België erg afhankelijk van marktmechanismen en –beleid waar het weinig vat op heeft. Door ook in te zetten op lokale verwerking van gecertificeerd

[22] Hout met een FLEGT-licentie: hout dat voldoet aan de criteria van de Europese FLEGT-verordening (Forest Law Enforcement, Governance and Trade); hout dat gekapt, vervoerd, verwerkt, verkocht of gekocht werd in overeenstemming met de nationale wetgeving van landen die een vrijwillig partnerschapsakkoord hebben afgesloten met de Europese Unie

hout en daarbij de vrijwaring van de CoC doorheen de hele keten te garanderen, kan in zekere mate vermeden worden dat die lokale gecertificeerde houtproductie en verwerking helemaal afhankelijk is/wordt/blijft van de internationale houtmarkt, en als dusdanig in grote mate ontkoppeld wordt van de lokale houtproductie.

Stimuleer daarom lokale verwerking van het in België geoogste gecertificeerde hout. Daarbij wordt best ook maximaal rekening gehouden met het cascaderingsprincipe dat een zo hoogwaardig mogelijke toepassing van het gecertificeerde hout beoogt. Inzetten op recuperatie van hout is ook belangrijk.

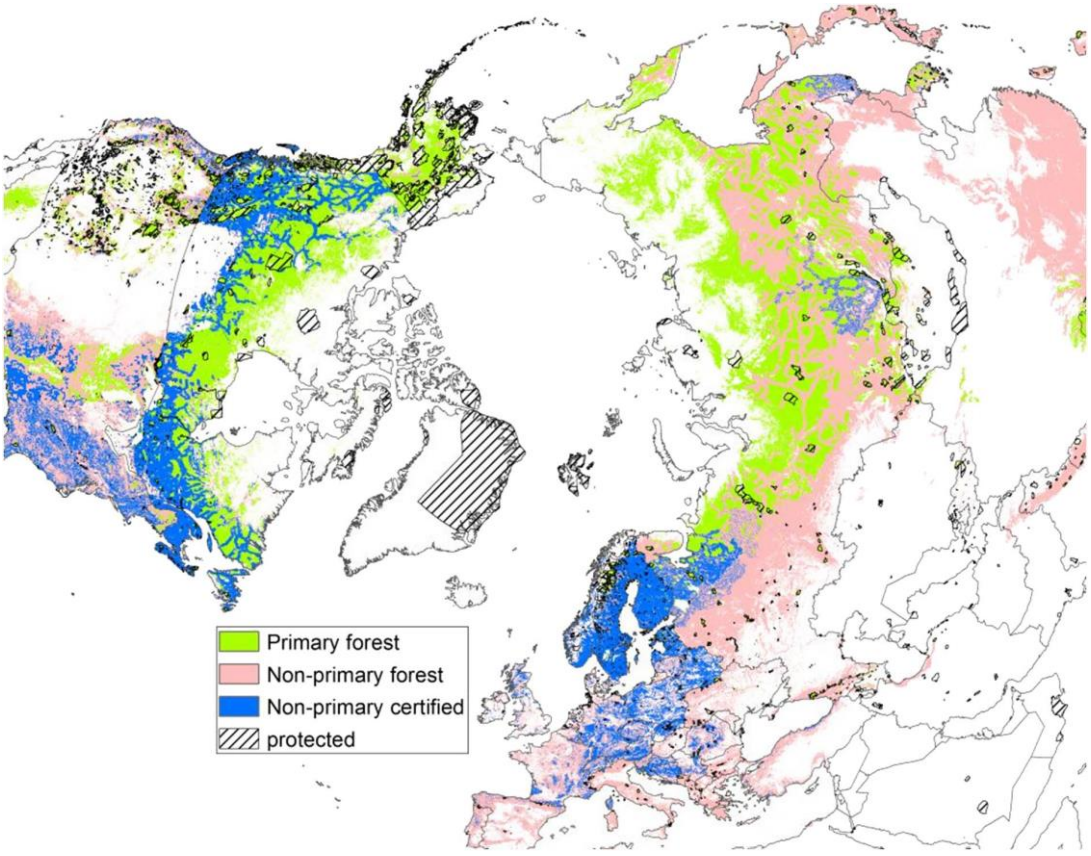
De vaststelling dat er nog bijzonder veel lacunes zijn om de productie, verwerking en vermarkting van gecertificeerd hout lokaal te laten gebeuren en zo hoog mogelijke toepassingen te geven, biedt ook opportuniteiten. Het zou raadzaam zijn dat er – door overheid en/of sectorfederatie(s) - een facilitator/intendant wordt aangesteld (een persoon of organisatie) die als specifieke taak het invullen van deze kennislacunes en het optimaliseren van de gecertificeerde houtketen krijgt. Specifieke doelstellingen voor deze facilitator/intendant kunnen het stimuleren van meer lokaal aanbod en meer lokale verwerking van gecertificeerd hout zijn, een betere marktkennis bij relevante stakeholders, en het identificeren, wegnemen of beperken van obstakels in de gecertificeerde houtketen. De intendant kan zich hierin laten bijstaan door het opzetten van een structureel houtketenoverleg, waar de samenstelling van het begeleidingscomité van deze studie een eerste, uitstekend startplatform voor zou kunnen zijn.

Het is essentieel dat de intendant onafhankelijk kan opereren, zodat alle schakels in de gecertificeerde bos-houtketen optimaal van de diensten kunnen profiteren.

6.11.3 Transparantie en traceerbaarheid

Het belang van transparantie neemt overal toe. Zowel overheden, middenveldorganisaties als bedrijven moeten tegenwoordig duidelijk en transparant communiceren hoe ze hun financiële middelen gebruiken, vanwaar de grondstoffen komen, met welke indicatoren hun vooruitgang wordt gemeten enz... Openheid, zichtbaarheid en toegankelijke informatie zijn een maatschappelijke vereiste geworden. Zo krijgen burgers meer inspraak en moeten de actoren die beslissingen nemen met belangrijke maatschappelijke gevolgen, hun verantwoordelijkheid opnemen. Duurzame houtproducten hebben hier alle baat bij. De herkomst van FSC- en PEFC-gecertificeerd hout kan nog transparanter gecommuniceerd worden. Deze rol ligt vooral bij de certificeringssystemen zelf, maar de overheid kan hierop aandringen en innovatie stimuleren. Zo zijn er momenteel geen (wereldwijde

of Belgische) kaarten van gecertificeerde bossen beschikbaar. Zowel naar traceerbaarheid toe (een houtproduct herleiden tot het bos waar het geëxploiteerd werd) als om *drivers* voor certificering te identificeren of knelpunten te onderzoeken, zou dit een grote meerwaarde hebben. Kraxner et al. (2017) werkten een methodologie uit voor de ontwikkeling van zo'n wereldwijde kaart, én zij stelden een online tool voor om dit gezamenlijk te visualiseren en te verbeteren door een brede range van stakeholders hier actief aan te laten deelnemen. Figuur 6.1 geeft een voorbeeld van zo'n kaart voor de noordelijke hemisfeer.

Figuur 6.1. Een kaart van de gecertificeerde bossen in de noordelijke hemisfeer met een resolutie van 1 km². Bron: Kraxner et al. (2017).

Naast de kartering van gecertificeerde bossen is ook de innovatieve blockchain-technologie[23] een veelbelovende methode om de traceerbaarheid te verhogen én administratieve lasten en kosten van gecertificeerde houtproducten te verlagen (Düdder & Ross, 2017). Onderzoek hiernaar verdient dan ook ondersteuning van zowel certificeringssystemen als overheden en de houtsector die van hout uit verantwoordelijk beheerde bossen de norm willen maken.

[23] Een soort gedistribueerde database, die mogelijk is zonder centrale autoriteit en die gebruik maakt van een keten van digitale gegevens. De ketens kunnen onmogelijk van één centraal punt gecorrumpeerd worden en bevatten een eenvoudig te controleren systeem volgens de manier waarop de gegevens aan elkaar hangen.

7 Literatuurlijst

Cobelpa (2017). *Annual Statistics 2016.* Beschikbaar via: http://www.cobelpa.be/pdf/stats2016.pdf.

De Groot, C., Oldenburger, J., Winterink, A., van Benthem, M., Draye, L. & Vos, S. (2014). *Aantoonbaar duurzaam geproduceerd hout op de Belgische markt in 2012.* Wageningen, Stichting Probos.

Dedicated (2017). *Gedrag, attitudes en opinies van personen die in België wonen ten aanzien van eerlijke handel.* Beschikbaar via: http://www.befair.be/nl/content/opiniepeiling-2016-over-eerlijke-handel.

Düdder, B. & Ross, O., *Timber Tracking: Reducing Complexity of Due Diligence by Using Blockchain Technology* (August 8, 2017). Beschikbaar via: https://ssrn.com/abstract=3015219.

EOS (2017). European Organisation of the Sawmill Industry. *Annual Report of the European Sawmill Industry 2016-2017.*

Europese Commissie, 2018. *What is an SME?*. Laatst geraadpleegd op 16 april 2018 via: http://ec.europa.eu/growth/smes/business-friendly-environment/sme-definition_nl.

Forestry Commission. (2017). Chapter 2: UK-Grown Timber. *Forestry Statistics 2017*. Beschikbaar via https://www.forestry.gov.uk/pdf/Ch2_Timber_FS2017.pdf/$FILE/Ch2_Timber_FS2017.pdf.

FSC België (2017). *Naamsbekendheid FSC keurmerk bij Belgische consumenten stijgt naar 42%.* Laatst geraadpleegd op 16 april 2018 via: http://www.fsc.be/nl-be/nieuws/id/634.

FSC International (2013-2017). *Facts and Figures.* Beschikbaar via: https://ic.fsc.org/en/facts-and-figures

IKEA. (2018a). *Sustainability Summary Report FY17.* s.l.: INGKA Holding B.V.

IKEA. (2018b). *Inter IKEA Sustainability Summary Report FY17.* s.l.: IKEA.

IKEA Group. (2017). *Sustainability Report FY16.* s.l.: Ingka Holding B.V. and its controlled entities.

Kraxner, F., Schepaschenko, D., Fuss, S., Lunnan, A., Kindermann, G., Aoki, K., ... & See, L. (2017). Mapping certified forests for sustainable management-A global tool for information improvement through participatory and collaborative mapping. *Forest Policy and Economics*, 83, 10-18.

Oldenburger, J., Leek, N., Draye., L. (2009). *Gecertificeerd hout op de Belgische markt in 2008.* Wageningen, Stichting Probos.

Oldenburger, J., van Benthem., M. (2011). *Methode voor het bepalen van het aandeel duurzaam geproduceerd hout op de Nederlandse markt.* Wageningen, Stichting Probos.

Oldenburger, J., Voncken, F., Penninkhof, J. & van Benthem, M. (2016). *Duurzaam geproduceerd hout op de Nederlandse markt in 2015.* Wageningen, Stichting Probos.

PEFC België (2013). *7 op de 10 Waalse gemeenten kent het PEFC-label*. Laatst geraadpleegd op 16 april 2018 via: https://www.pefc.be/nl/pers-en-nieuws/nieuws/223-7-op-de-10-waalse-gemeenten-kent-het-pefc-label?highlight=YToyOntpOjA7czo2OiJrZW5uaXMiO2k6MTtzOjU6ImxhYmVsIjt9.

PEFC International (2013-2017). *PEFC Global Statistics.* Beschikbaar via: https://www.pefc.org/about-pefc/who-we-are/facts-a-figures

STTC (2018). *Sustainable timber enriches environment.* Laatst geraadpleegd op 16 april 2018 via: http://www.europeansttc.com/environment/.

UNECE (2017a). *Committee on Forests and the Forest Industry (COFFI) Market Statement on Forest Products Markets in 2016 and 2017.* Beschikbaar via: http://www.unece.org/forests/fpm/timbercommittee.html

UNECE (2017b). *Forest Products Annual Market Review 2016-2017.*

Worrell, M. (2017). *Responsible Sourcing of Timber in the UK*, Responsible Purchasing Policy (RPP) Summary Report 2017. Beschikbaar via: https://issuu.com/timbertradefederation2/docs/ttf_rsot_a4_16pp_mar17_aw.

8 Bijlagen

Bijlage A. Samenstelling begeleidingscomité

In Tabel A.1 worden alle leden van het begeleidingscomité opgesomd die op minstens één van de drie overlegmomenten in het kader van deze studie aanwezig waren.

Tabel A.1 Samenstelling van het begeleidingscomité.

Naam	Organisatie
Gudrun Van Langenhove	Agentschap voor Natuur en Bos (ANB)
Pieter Albers	Comeos
Johan Berghmans	Confederatie Bouw
Aymé Argelès	Confederatie Bouw
Philippe Van Ongevalle	Febelgra
Ingrid Hontis	Fedustria
Denis Pohl	Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu (FOD Volksgezondheid)
Wiet Raets	Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu (FOD Volksgezondheid)
Bart Holvoet	FSC België
François de Meersman	Belgische Houtconfederatie
Valentijn Bilsen	IDEA Consult
Laurent de Munck	inDUfed - Cobelpa
Willem Van Veen	inDUfed - Fetra
Olivier Demaret	Kabinet van Federaal Minister van Energie, Milieu en Duurzame Ontwikkeling Marghem
Eugène Bays	Office Économique Wallon du Bois (OEWB)
Samuel Oldenhove	PEFC België
Yann Ducatteeuw	Union des Classes Moyennes (UCM)

Bijlage B. Secundaire productgroepen voor inzicht in de consumptie

Tabel B.1: Secundaire productgroepen zoals gegeven in de EUTR, gerangschikt op basis van de productiewaarden in miljoen euro.

GN-code	Beschrijving productgroep	Productie (mln €)	Import (mln €)
4418	Schrijn- en timmerwerk voor bouwwerken	480	252,2
9403	Meubelen van hout	317	722,9
4415	Pakkisten, kratten, trommels en dergelijke verpakkingsmiddelen van hout	230	207,6
4406	Houten dwarsliggers en wisselhouten	103	14,7

9406	Geprefabriceerde bouwwerken van hout	90	76,4
4409	Verder bewerkt gezaagd hout	19	77,9
4414	Houten lijsten	-	18,1
4401	Brandhout	*0*	168,3
4401 10	*Subgroep brandhout*	-	*21,2*
4401 21, 4401 22	*Subgroep resthout*	-	*3,6*
4401 31	*Subgroep pellets*	-	*140,2*
4401 39 20	*Subgroep briketten*		*3,3*
4413	Metaalhout en ander verdicht hout	*0*	7,4
4416	Vaten, kuipen, tonnen en ander kuiperswerk	*0*	5,5

Tabel B.2: Secundaire productgroepen zoals gegeven in de EUTR, gerangschikt op basis van de importwaarden in miljoen euro.

GN-code productgroep	Beschrijving productgroep	Productie (mln €)	Import (mln €)
9403	Meubelen van hout	317	722,9
4418	Schrijn- en timmerwerk voor bouwwerken	480	252,2
4415	Pakkisten, kratten, trommels en dergelijke verpakkingsmiddelen van hout	230	207,6
4401	Brandhout	0	168,3
4401 31	*Subgroep pellets*	-	*140,2*
4401 10	*Subgroep brandhout*	-	*21,2*
4401 21, 4401 22	*Subgroep resthout*	-	*3,6*
4401 39 20	*Subgroep briketten*		*3,3*
4409	Verder bewerkt gezaagd hout	19	77,9
9406	Geprefabriceerde bouwwerken van hout	90	76,4
4414	Houten lijsten	-	18,1
4406	Houten dwarsliggers en wisselhouten	103	14,7
4413	Metaalhout en ander verdicht hout	0	7,4
4416	Vaten, kuipen, tonnen en ander kuiperswerk	0	5,5

Tabel B.3: De productie-, import-, export- en consumptiewaarden van de productgroepen op basis van de Eurostat Comext Database

GN-code	Beknopte beschrijving van de productgroep	Productie (€)	Import (€)	Export (€)	Consumptie (€)
94036090	Overige meubelen van hout	83 398 964	198 828 016	121 258 161	160 968 819
94036010	Zit- en eetkamermeubilair	98 366 582	156 346 339	132 668 626	122 044 295
440929 groep	Geprofileerd verder bewerkt gezaagd hout (groep)	-		43 898 032	*Geen inzicht in consumptie mogelijk*
44092999	Ten minste aan één zijde geprofileerd hout (m.u.v. naaldhout)	-	45 592 769	25 170 314	*Geen inzicht in consumptie mogelijk*

44092991	Niet- ineengezetten plankjes voorparketvloeren, geprofileerd (m.u.v. naaldhout)	-	13 647 946	18 727 718	*Geen inzicht in consumptie mogelijk*
44152020	Laadborden en opzetranden voor laadborden	226 683 787	117 321 085	121 354 506	222 650 366
44187200	Panelen voor parketvloeren, bestaande uit meerdere lagen hout, ineengezet (m.u.v. mozaïekpanelen)		90 642 817	67 193 595	*Geen inzicht in consumptie mogelijk*
441810 groep	Vensters en vensterdeuren, en kozijnen daarvoor, totaal	58 694 823	55 162 920	43 832 720	70 025 023
44181050	*Vensters en vensterdeuren, en kozijnen daarvoor, van naaldhout*		50 205 935	39 357 219	*Geen inzicht in consumptie mogelijk*
44181090	*Vensters en vensterdeuren, en kozijnen daarvoor, van hardhout (m.u.v. tropisch)*		2 734 441	3 365 176	*Geen inzicht in consumptie mogelijk*
44181010	*Vensters en vensterdeuren, en kozijnen daarvoor, van tropisch hardhout*		2 222 544	1 110 325	*Geen inzicht in consumptie mogelijk*
441820 groep	Deuren, en kozijnen en drempels voor deuren, totaal.	125 023 658	28 936 232	23 363 479	130 596 411
44182080	*Deuren, en kozijnen en drempels voor deuren, van hardhout (m.u.v. tropisch)*		21 689 602	22 156 736	*Geen inzicht in consumptie mogelijk*
44182010	*Deuren, en kozijnen en drempels voor deuren, van tropisch hardhout.*		621 568	809 585	*Geen inzicht in consumptie mogelijk*
44182050	*Deuren, en kozijnen en drempels voor deuren, van naaldhout.*		6 625 062	397 158	*Geen inzicht in consumptie mogelijk*

Bijlage C. Belgisch houtverbruik in 2016

In onderstaande tabellen is het Belgisch houtverbruik en het Belgische verbruik van papier en karton in 2016 binnen de verschillende productgroepen in m³ rhe (voor houtverbruik) en ton (voor papier en karton) weergegeven. Berekening van de volumes is uitgelegd in Paragraaf 2.6.

Tabel C.1: Belgisch houtverbruik in 2016 (m³ rhe), afgerond op duizendtallen.

	Naaldhout	Tropisch loofhout	Gematigd loofhout	Platen	Totaal
Import	2.700.000	506.000	130.000	3.266.000	6.602.000
Export	1.283.000	171.000	178.000	3.413.000	5.044.000
Productie	1.890.000	18.000	402.000	2.472.000	4.782.000
Verbruik	**3.308.000**	**353.000**	**354.000**	**2.325.000**	**6.339.000**

Tabel C.2: Belgisch verbruik van papier en karton in 2016 (ton), afgerond op duizendtallen.

	Grafisch papier	Overig	Totaal
Import	1.750.000	1.710.000	3.460.000
Export	1.308.000	324.000	1.632.000
Productie	1.484.000	593.000	2.077.000
Verbruik	**1.926.000**	**1.020.000**	**2.946.000**

Bijlage D. Conversiefactoren naar m³ rhe

Tabel D.1 geeft de conversiefactoren voor het omrekenen van de volumes houtproducten naar de volumes rondhoutequivalenten (rhe) in m³.

Tabel D.1: Conversiefactoren voor het omrekenen van m³ houtproduct naar m³ rhe. Bron: Probos, 2011.

Product	Eenheid	Conversiefactor
Gezaagd naaldhout	m³	1,35
Gezaagd loofhout	m³	1,41
Tropisch loofhout	m³	1,82
Platen	m³	1,58
OSB	m³	1,52
MDF	m³	1,45
Hardboard	m³	1,45
Zachtboard	m³	1,45
Triplex	m³	1,65
Spaanplaat	m³	1,30
Vezelplaten	m³	1,45